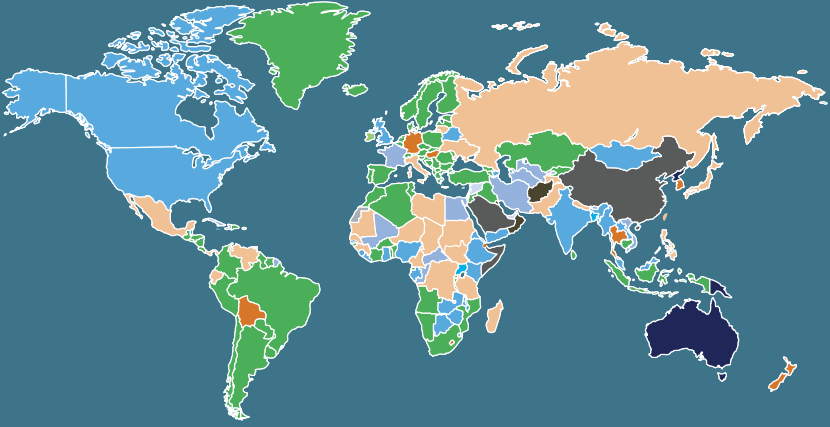

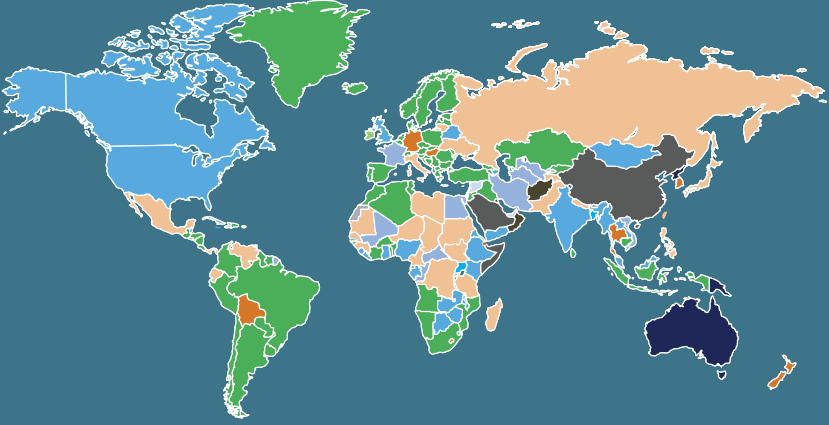

DÜNYADA SEÇİM SİSTEMLERİ

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ
ARAŞTIRMA HİZMETLERİ BAŞKANLIĞI

100
TBMM'İN AÇILIŞININ YÜZÜNCÜ YILI

DÜNYADA SEÇİM SİSTEMLERİ

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ
ARAŞTIRMA HİZMETLERİ BAŞKANLIĞI

TBMM ARAşTIRMA HİZMETLERİ BAşKANLIğI YAYINLARI
DÜNYADA SEÇİM SİSTEMLERİ

Yayın No: 12

Yayın Yönetmeni
Emrah Hurma

Yazarlar
Kadir Candan
Mehmet Solak
Murat Bilgin

Katkıda Bulunanlar
Semra Gökçimen
Habip Kocaman
Alper Mahmut Kaysal
Mehmet Burak Ünal

Kapak Tasarımı
Burcu Havva Akçagöz

Grafik Tasarım
Erkan Yavuz

Araştırma Hizmetleri Başkanlığı

Türkiye Büyük Millet Meclisi Ek Hizmet Binası,
Atatürk Bulvarı No:153 Bakanlıklar / Ankara

Telefon: +90 312 420 68 38 **Faks:** +90 312 420 78 00

E-posta: iletisim.armer@tbmm.gov.tr

ISBN:
978-605-2089-25-5
978-605-2089-26-2 (e-kitap)

Baskı
TBMM Basımevi – ANKARA
1. Baskı / Eylül 2020

© TBMM Araştırma Hizmetleri Başkanlığı

Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığı Araştırma Hizmetlerinin Yürütülmesine ilişkin Yönetmeliğe göre; Araştırma ürünlerinde yer alan bilgiler kaynak gösterilerek kullanılabilir. Araştırma ürünleri, TBMM Başkanlığının görüşlerini yansıtmaz.

Bu eser Creative Commons Atıf-Gayri Ticari-Aynı Lisansla Paylaş 4.0 Uluslararası Kamu Lisansı ile lisanslanmıştır.

Bu eseri, aşağıdaki şartlar altında her boyut ve formatta paylaşabilir, kopyalayabilir ve çoğaltabilirsiniz:

Atıf — Uygun atıf bilgisini, bu lisansa ilişkin linki ve değişiklik yapıldıysa buna ilişkin bilgiyi belirtmelisiniz. Söz konusu işlemleri, sizi veya kullanımınızı lisansörün onayladığını ima etmemek kaydıyla, uygun şekilde gerçekleştirebilirsiniz.

Gayri Ticari — Bu materyali ticari amaçlarla kullanamazsınız.

Aynı Lisansla Paylaş — Materyali aktarmanız, dönüştürmeniz veya temel alarak üzerine eklemeler yapmanız durumlarında ortaya çıkacak materyali ancak aynı lisans ile dağıtabilirsiniz.

Ek sınırlamalar yoktur — Lisansın izin verdiği hakları başkaları üzerinde kanunlarla ya da teknolojiyi kullanarak sınırlayamazsınız.

Creative Commons Atıf-Gayri Ticari-Aynı Lisansla Paylaş 4.0 Uluslararası Kamu Lisansı hakkında daha fazla bilgi için Creative Commons Lisansına ilişkin sayfanın Türkçe çevirisini ziyaret edebilirsiniz: <https://creativecommons.org/licenses/by-nc-sa/4.0/legalcode.tr>

ÖNSÖZ

Günümüz modern toplumlarında karar alma süreçlerinin demokratik meşruiyetini sağlayan en temel mekanizma, parlamento üyelerinin belirlendiği genel seçimlerdir. Vatandaşların iradelerinin seçimlerde kullandıkları oylar vasıtasıyla temsile dönüştürülmesine ilişkin usul ve yöntemler ise seçim sistemi olarak adlandırılmaktadır. Alternatif seçim sistemleri arasından ülke ve toplum için en ideal olanının belirlenmesi şüphesiz, demokratik devletler tarafından karara bağlanması gereken hayati konulardan birini ifade etmektedir.

Bu çerçevede seçim sistemleri konusunda dünya ölçeğinde genel ve geniş bir bakış imkânı sunan bu eserde, alternatif seçim sistemlerine ilişkin teorik çerçeve açık ve anlaşılır bir sistematik ile verilmektedir. Ayrıca, dünyada yaygın olarak kullanılan seçim sistemlerinin anlatıldığı bölümlerdeki örnek ülke incelemeleriyle, seçim sistemlerinin nasıl uygulandığı somut hale getirilmiştir. Seçim sistemlerinin her birinin kendi içindeki uygulama farklılıklarıyla birlikte yer alması bu sistemlerin daha iyi anlaşılabilmesini sağlayacaktır. Eserin sonunda yer alan 233 ülke veya bölgede uygulanan seçim sistemlerine dair detaylı istatistikî tablo ve bilgiler de, dünyada uygulanan seçim sistemlerinin bir arada görülmesine ve ayrıntılı bir karşılaştırma yapılmasına imkân tanımaktadır.

Seçim sistemi konusu ülkemizde de kimi zaman çeşitli tartışmalara yol açmakta ve kamuoyunda birbirinden farklı, hatta bazen birbirleriyle çelişen görüşlerin öne sürüldüğü bir alan oluşturmaktadır. Bu kapsamda eserde çizilen teorik çerçevenin

ve detaylandırılan yabancı ülke uygulamalarının, ülkemizde seçim sistemi konusunda gerçekleştirilen tartişmalarda ufuk açıcı bir kaynak olma potansiyeli taşıdığını düşünüyorum.

Bu vesileyle başta Araştırma Hizmetleri Başkanlığı alışanları olmak üzere, genel seçimlerde uygulanan seçim sistemlerine dair referans kitap niteliği taşıyacak bu çalışmanın hazırlanmasında ve basımında emeği geçen herkese teşekkür ediyorum. Eserin başta demokrasimizin kalbi olan Türkiye Büyük Millet Meclisi bnyesindekiler olmak üzere konu hakkında yapılacak tüm tartişma ve çalışmalarda faydalı olmasını temenni ediyorum.

Prof. Dr. Mustafa şENTOP
Türkiye Büyük Millet Meclisi
Başkanı

İÇİNDEKİLER

ÖNSÖZ	v
İÇİNDEKİLER	vii
GÖRSELLER	xi
1. GİRİŞ	1
2. ÇOĞUNLUK SİSTEMLERİ (<i>PLURALITY/MAJORITY SYSTEMS</i>).....	5
2.1. Tek İsimli (Dar Bölge) Tek Turlu Sistem (First Past the Post)	5
2.1.1. Avantajları	6
2.1.2. Dezavantajları	8
AMERİKA BİRLEŞİK DEVLETLERİ (ABD).....	12
İNGİLTERE.....	16
2.2. İki Turlu Sistem (Two Round System)	20
2.2.1. Avantajları	22
2.2.2. Dezavantajları	22
FRANSA	24
2.3. Serbest Listeli Çoğunluk Sistemi (Block Vote).....	27
2.3.1. Avantajlar.....	28
2.3.2. Dezavantajlar.....	28

2.4. Kapalı Listeli Çoğunluk Sistemi (Party Block Vote) 29

2.4.1. Avantajları 30

2.4.2. Dezavantajları 30

**2.5. Alternatifli Oy Sistemi (Tercihli Tek Turlu Sistem)
(Alternative Vote)..... 31**

2.5.1. Avantajları 32

2.5.2. Dezavantajları 33

**3. NİSPİ TEMSİL SİSTEMLERİ
(PROPORTIONAL REPRESENTATION SYSTEMS) 34****3.1. Nispi Temsil Nedir? 34**

3.1.1. Avantajları 34

3.1.2. Dezavantajları 37

**3.2. Listeli Nispi Temsil Sistemi
(List Proportional Representation)..... 39**

3.2.1. Avantajları 41

3.2.2. Dezavantajları 42

İSPANYA..... 44**İSVEÇ 48****3.3. Devredilebilir Tek Oy Sistemi (Single Transferable Vote) 53**

3.3.1. Avantajları 56

3.3.2. Dezavantajları 57

3.4. Nispi Temsile İlişkin Hususlar	59
3.4.1. Seçim Çevresi Başına Düşen Temsilci Sayısı (District Magnitude).....	59
3.4.2. Seçim Barajı	62
3.4.3. Kapalı, Açık ve Serbest Listeler	64
3.4.4. Seçim İttifakları (Apparentement).....	67
3.4.5. Seçim Çevresi Düzeyinde Nispi Temsil Hesaplama Yöntemleri	67
4. KARMA SEÇİM SİSTEMLERİ (MIXED SYSTEMS)	72
4.1. Karma Üyeli Orantılı Sistem (Mixed Member Proportional)	72
Avantaj ve Dezavantajları	74
ALMANYA	76
4.2. Paralel Sistem (Parallel System)	89
4.2.1. Avantajları.....	90
4.2.2. Dezavantajları	91
İTALYA.....	91
JAPONYA	98
5. DİĞER SEÇİM SİSTEMLERİ.....	102
5.1. Devredilemez Tek Oy Sistemi (Single Non-Transferable Vote).....	102
5.1.1. Avantajları.....	102
5.1.2. Dezavantajları	103

5.2. Sınırlı Oy Sistemi (Limited Vote).....	104
Avantajları ve Dezavantajları	104
5.3. Borda Sayımı Sistemi (Borda Count).....	105
KAYNAKÇA	106
GÖRSELLERE İLİŞKİN KAYNAKÇA	123
EKLER.....	127
Tablo 1: Dünyada 233 Ülke veya Bölgede Uygulanan Seçim Sistemleri	128
Tablo 2: Dünyada 233 Ülke veya Bölgede Seçim Sistemlerinin Oransal Dağılımı	143
Tablo 3: Seçim Sistemlerinin Muhtemel Maliyet ve Karmaşıklığı	144
Tablo 4: Çeşitli Ülkelerde Seçim ve Hükümet Sistemleri	145
Tablo 5: Çeşitli Ülkelerde Seçim Barajları	151

GÖRSELLER

Görsel 1: Seçim Sistemleri	3
Görsel 2: Tek İsimli Tek Turlu Sisteme Sahip Ülkeler	6
Görsel 3: ABD 2008 Genel Seçimleri Kaliforniya Eyaleti, Alameda İlçesi Oy Pusulası Örneği	15
Görsel 4: 2019 Genel Seçimleri Londra, Bath Seçim Çevresinde Oy Sayımından Bir Kare	18
Görsel 5: İki Turlu Sisteme Sahip Ülkeler	21
Görsel 6: Fransa Millet Meclisi	25
Görsel 7: Listeli Nispi Temsil Sistemine Sahip Ülkeler	41
Görsel 8: İspanya Parlamentosu 2016 Seçimleri Oy Pusulası Örneği	47
Görsel 9: İsveç 2014 Genel Seçimleri Oy Pusulaları	51
Görsel 10: Karma Üyeli Orantılı Sisteme Sahip Ülkeler	74
Görsel 11: Almanya Federal Meclisi 19'uncu Yasama Dönemi Üye Sayısının Belirlenmesi	79
Görsel 12: Almanya Federal Meclisi 2017 Seçimleri Bavyera Eyaleti München-West/Mitte Seçim Çevresi Oy Pusulası Örneği	80
Görsel 13: Paralel Sisteme Sahip Ülkeler	90
Görsel 14: İtalya 2018 Temsilciler Meclisi Seçimleri Oy Pusulası Örneği (Ön Yüz)	94

Görsel 15: İtalya 2018 Temsilciler Meclisi Seçimleri Oy Pusulası Örneği (Arka Yüz).....	95
Görsel 16: Japonya Parlamentosu	99

1. GİRİŞ

Demokrasi ile yönetilen ülkelerde iktidarın demokratik meşruiyeti halkın iradesi ile sağlanmaktadır. Halkın iradesi de en somut şekilde seçimler ile yansıtılmaktadır. Temsili demokrasinin temelinde yer alan seçim olgusu, seçim sistemi başta olmak üzere seçimlerin yönetimi ve denetimine kadar uzanan kompleks bir yapı ve süreç olarak karşımıza çıkmaktadır.

Seçimlerde kullanılan oyların seçilecek olan kişileri ne şekilde belirleyeceğini ifade eden kurallar bütününe seçim sistemi denilebilir. Bu çalışmada dünyada parlamento seçimleri için yapılan ve genel seçimler olarak da adlandırılan seçimlerde kullanılan sistemler incelenmiştir. Çift meclisli parlamentolarda, yalnızca parlamentonun alt kanadı ya da birinci meclis olarak adlandırılan temsilciler meclisi üyelerinin belirlendiği seçimler ele alınmıştır. Senato veya üst kamara olarak adlandırılan ikinci meclisler, üyeleri genel oy dışında farklı seçilme yöntemleri ile belirlenebildiğinden çalışmada ele alınmamıştır.

Çalışmada dünya üzerindeki toplam 233 ülke veya bölgede uygulanan tüm seçim sistemleri avantajları ve dezavantajları ortaya konularak ayrıntılı şekilde araştırılmıştır.

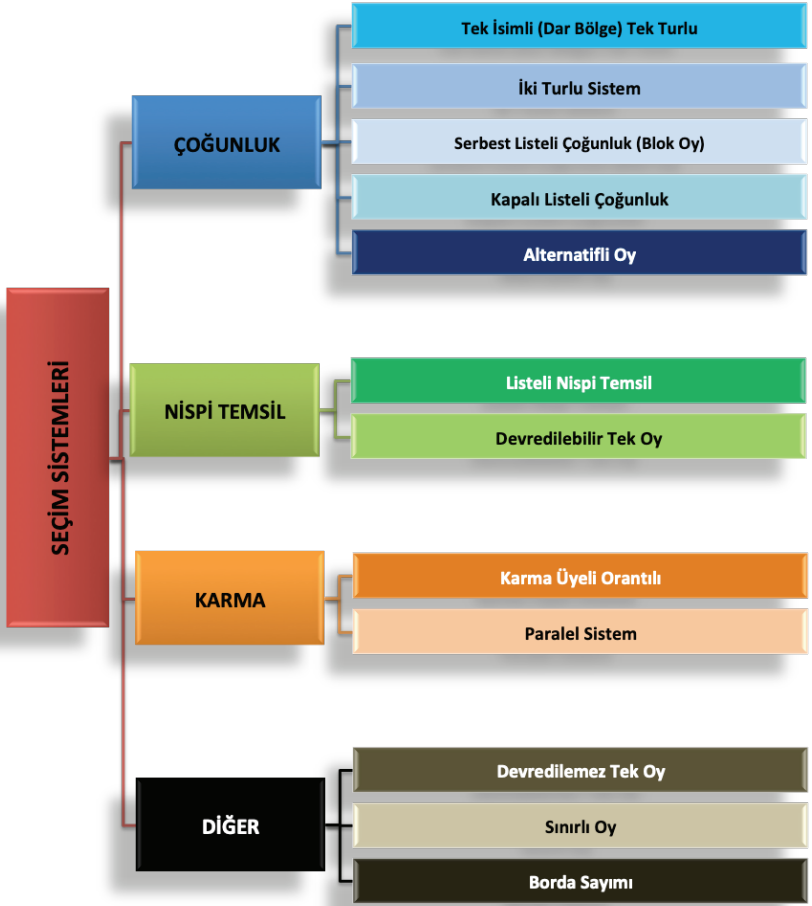
Eserde seçimler konusunda başlıca uluslararası kurumlardan biri olan Demokrasi ve Seçim Desteği Enstitüsünün (*Institute for Democracy and Electoral Assistance*, IDEA) hazırladığı Seçim Sistemi Tasarımı: Yeni Uluslararası IDEA El Kitabı (*Electoral System Design: The New International IDEA Handbook*) içerisinde tanımlanan sistematik, avantaj ve dezavantajlar esas alınmıştır. Bu doğrultuda ilgili kaynağın

ikinci ve üçüncü bölümleri ile Ek A kısmından yararlanılmıştır. 2005'te hazırlanan söz konusu kaynakta yer alan bilgiler güvenilir ve yakın tarihli kaynaklardan karşılaştırmalı şekilde doğrulanarak güncelleştirilmiştir.¹

Çalışmada seçim sistemleri ağırlıklı olarak teorik düzeyde açıklanmıştır. Bununla birlikte Amerika Birleşik Devletleri (ABD), Almanya, Fransa, İngiltere, İspanya, İsveç, İtalya ve Japonya'daki seçim sistemleri, ilgili sistemlerin altında özel olarak ayrıntılı şekilde incelenmiştir. Tek tek hangi ülkede/bölgede hangi seçim sisteminin uygulandığı, "Ekler" kısmında yer alan Tablo 1'de, bu sistemlerin dünya üzerindeki yaygınlığını gösteren sayı ve oranlar ise Tablo 2'de gösterilmiştir.

Seçim çevrelerinin (seçim bölgesi de denilmektedir) büyüklüğü, seçim çevresi başına düşen sandalye sayısı, seçim barajı, seçim ittifakı, seçim çevresi düzeyinde nispi temsil hesaplama yöntemleri (*d'Hondt, Sainte-Laguë vb.*) gibi seçim sistemini etkileyen çok önemli hususlar bulunmaktadır. Söz konusu konular çoğunlukla nispi temsille ilişkili olduğundan çalışmanın "3.4. Nispi Temsile İlişkin Hususlar" başlığı altında ele alınmıştır.

¹ Çalışmada kullanılan temel kaynak [Reynolds, A., Reilly, B., Ellis, A. (haz.), IDEA, Electoral System Design: The New International IDEA Handbook, Stockholm, 2005 (Reprinted 2008), s.35-118, Erişim:25.12.2019, <https://www.idea.int/sites/default/files/publications/electoral-system-design-the-new-international-idea-handbook.pdf>] aşağıdaki kaynaklardan karşılaştırmalı şekilde doğrulanarak güncelleştirilmiş olup bunlar haricinde kullanılan bilgilere ilişkin atıflar ilgili kısımlarda ayrıca belirtilmiştir: Ace Project, "Comparative Data: Electoral Systems", Erişim:25.12.2019, <http://aceproject.org/epic-en/CDTable?view=country&question=ES005>; Inter-Parliamentary Union, "Compare data on Parliaments: Electoral System", Erişim:25.12.2019, https://data.ipu.org/compare?field=chamber%3A%3Afield_electoral_system&structure=any_lower_chamber#map; International IDEA, "Electoral System Family", Erişim:25.12.2019, <https://www.idea.int/data-tools/question-view/130357>; Adam Carr's Election Archive, Erişim: 25.12.2019, <http://psephos.adam-carr.net/about/about.shtml>

Görsel 1: Seçim Sistemleri

Son olarak çalışmanın “Ekler” kısmında ilave bilgi verilmesi amacıyla seçim sistemlerinin muhtemel maliyet ve karmaşıklığı Tablo 3’te, seçili ülkelerdeki seçim sistemleri ve hükümet sistemleri Tablo 4’te ve çeşitli ülkelerde seçim barajları Tablo 5’te sunulmuştur.

2. ÇOĞUNLUK SİSTEMLERİ (*PLURALITY/MAJORITY SYSTEMS*)

Çoğunluk sistemlerinin temel prensibi oldukça basittir. Buna göre oylar sayıldıktan sonra en çok oyu alan partiler ya da adaylar seçimin kazananları olarak ilan edilir (ilave koşullar da bulunabilir). Öte yandan uygulamada çoğunluk sistemleri önemli ölçüde farklılıklar içermektedir. Çoğunluk sistemlerini beş farklı alt başlık altında incelemek mümkündür: Tek İsimli Tek Turlu Sistem, İki Turlu Sistem, Serbest Listeli Çoğunluk Sistemi (Blok Oy), Kapalı Listeli Çoğunluk Sistemi (Parti Blok Oy) ve Alternatifli Oy Sistemi.

2.1. Tek İsimli (Dar Bölge) Tek Turlu Sistem (*First Past the Post*)

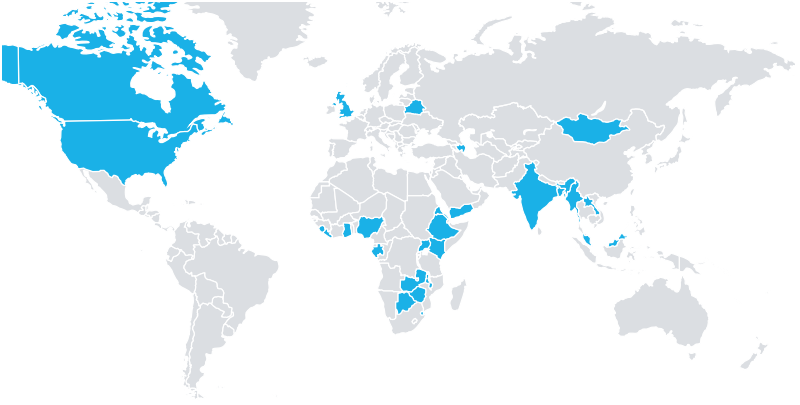
Tek isimli Tek Turlu Sistem çoğunluk sisteminin en basit şeklidir. Bu sistemde her seçim çevresinden yalnız bir aday seçilmekte ve seçimlerde partiler yerine adaylar yarışmaktadır. Oy kullananlar, adaylardan yalnızca bir tanesini seçmekte ve o seçim çevresinde en çok oyu alan aday seçimi kazanmaktadır. Teorik olarak bu seçim sisteminde tüm diğer adayların yalnızca bir oy alması halinde iki oy alan aday seçimi kazanacaktır.

Bugüne kadar sistem, özellikle Birleşik Krallık ve tarihsel olarak İngiliz sisteminin etkisiyle kurulan ülkelerde uygulanmıştır. Birleşik Krallık haricinde söz konusu sistemin araştırmalara yaygın olarak konu olduğu ülkeler ABD, Kanada ve Hindistan'dır.

Sistem, çalışma kapsamında yer alan 233 ülke veya bölgenin 53'ünde (%22,7) uygulanmaktadır (Tüm liste ve yüzdelere bkz. Tablo 1, 2). Sistemin dünya üzerinde uygulandığı ülkeler aşağıdaki haritada gösterilmiştir:²

² Ace Project, "Comparative Data, FPTP", Erişim:14.01.2020, <https://aceproject.org/epic-en>

(Bu kaynaktaki bilgiler Tablo 1'deki veriler kullanılarak güncelleştirilmiştir.)

Görsel 2: Tek İsimli Tek Turlu Sisteme Sahip Ülkeler

2.1.1. Avantajları

Sistemin başlıca avantajları aşağıdaki şekilde sıralanmaktadır:

- 😊 Seçmene genellikle iki ana parti arasında net bir tercih imkânı sunulmaktadır. Üçüncü ve parçalanmış küçük partilere karşı işleyen Tek İsimli Tek Turlu Sistem genellikle sağda ve solda birer büyük partinin iktidarı birbirini ardına elde etmesi şeklinde ikili bir parti sistemini ortaya çıkarmaktadır. Uygulamada üçüncü ve daha küçük partiler neredeyse hiçbir zaman parlamentoda anlamlı bir sandalye sayısına ulaşamamaktadır.
- 😊 Tek İsimli Tek Turlu Sistemde genellikle tek partili hükümetler kurulmaktadır. En büyük partinin elde ettiği “ekstra sandalyeler” (örneğin oyların %45’ini alan partinin sandalyelerin %55’ini alması gibi) koalisyon hükümetlerinin nadiren görülmesi anlamına gelmektedir. Bu durum en büyük partinin küçük parti/partilerle koalisyon kurma ihtiyacını büyük ölçüde ortadan kaldırdığından avantaj olarak görülebilmektedir.

- 😊 Sistem aynı zamanda parlamentoda kendi içinde daha uyumlu bir muhalefet oluşturmaktadır. Teorik olarak, güçlü bir tek parti iktidarının karşısında onu dengeleyen güçlü bir muhalefet oluşmakta, muhalefetin denetim rolü kuvvetlenmekte ve gerçekçi bir iktidar alternatifi oluşmaktadır.
- 😊 Sistem geniş tabanlı siyasi partilere avantaj sağlamaktadır. Etnik veya bölgesel olarak ciddi şekilde bölünmüş toplumlarda Tek İsimli Tek Turlu Sistemin, özellikle iki büyük parti ve çok sayıda toplumsal grubun bulunması durumunda, siyasi partileri tabanlarını genişletmek ve çok sayıda eğilimi tek çatı altında toplamak yönünde teşvik ettiği düşünülmektedir. Bu sayede partiler çok çeşitli isimleri seçimlerde aday olarak gösterme eğilimindedir.
- 🔍 Örneğin Malezya'da 1974'te kurulan Milli Cephe Partisi, özellikle 2008'e kadar hükümet içerisinde Malay, Çinli ve Hintli adaylara yer vererek geniş çaplı bir etnik tabana hitap etmiştir.
- 😊 Sistem, radikal (*extremist*) partilerin parlamentoda temsilini güçleştirmektedir. Radikal partilerin, seçmenleri coğrafi olarak belirli bölgelerde yoğunlaşmadıkça bu sistemde sandalye kazanması pek mümkün olmamaktadır. Buna karşın tüm ülkenin tek bir seçim çevresi olduğu listeli nispi seçim sisteminde %1'den bile az oy alan bir siyasi parti dahi temsil imkânı bulabilmektedir.
- 😊 Sistem, temsilcilerin birer coğrafi/yerel bölgeden gelmesi sebebiyle seçmenlerle temsilciler arasındaki bağı güçlendirmektedir. Milletvekili seçilen adaylar yalnızca partilerini temsil etmenin ötesinde sınırları net şekilde belirli bir şehir, mahalle ya da bölgeyi

temsil ederler. Bazı uzmanlara göre söz konusu “coğrafi hesap verebilirlik” gelişmekte olan ülkelerde ve tarım toplumlarında özellikle önemlidir.

- 😊 Sistem yalnızca partiler arasında değil aynı zamanda adaylar arasında da seçim yapma imkânı tanımaktadır. Seçmenler bazı listeli temsil sistemlerinde olduğu gibi partilerin belirlediği aday listelerini kabul etmektense kendi temsilcilerinin bireysel performanslarını da değerlendirme şansına kavuşmaktadır.
- 😊 Sistem, bölgesinde popüler olan bağımsız adayların seçilmesine imkân tanımaktadır. Bu durum özellikle siyasetin güçlü parti örgütlerince değil aile ve akrabalık ilişkileri çevresinde yapıldığı, parti sisteminin henüz şekillenme aşamasında olduğu yerlerde önemli olabilmektedir.
- 😊 Tek İsimli Tek Turlu Sistem, sadedir ve kolay bir şekilde anlaşılıp uygulanabilmektedir. Geçerli bir oy için yalnızca bir isim ya da adayın sembolünün yanına tek bir işaret yeterli olmaktadır. Seçim çevresindeki toplam aday sayısı yüksek olsa dahi bu durum oylar sayılırken seçim görevlilerine büyük kolaylık sağlamaktadır.

2.1.2. Dezavantajları

Öte yandan Tek İsimli Tek Turlu Sistem, bir dizi nedenle sıklıkla eleştirilmektedir. Sisteme yönelik eleştiriler aşağıdaki gibi özetlenebilir:

- ☹ Sistem, özellikle küçük partilerin aldıkları oy oranının çok altında bir oranda sandalye kazanmaları sonucunu doğurarak -örneğin oyların yaklaşık %10'unu alan

bir partinin sandalyelerin yaklaşık %10'unu alması gerekliliği anlamında- "adil" şekilde temsiline imkân tanımamaktadır.

- Kanada'da 1993 genel seçimlerinde İlerlemeci Muhafazakâr Parti oyların %16'sını almasına karşın sandalyelerin yalnızca %0,7'sini, Lesotho'da 1998 genel seçimlerinde ise Basotho Ulusal Partisi oyların %24'ünü almasına karşın sandalyelerin yalnızca %1'ini alabilmiştir. Böylesi örneklerle Tek İsimli Tek Turlu Sistemde sıkça rastlanmaktadır.
- ☹ Sistem, azınlıkların adil şekilde temsiline imkân tanımamaktadır. Kural olarak Tek İsimli Tek Turlu Sistemde partiler, belirli bir seçim çevresindeki seçmenlerin çoğunu uzaklaştırmaktan kaçınmak amacıyla seçmenlerce en geniş şekilde kabul edilebilir isimleri aday göstermektedir. Örneğin ABD veya İngiltere'de çoğunluğu beyazlardan oluşan bir seçim çevresinde büyük bir parti nadiren siyahi bir aday göstermektedir. Dünya üzerinde bu sistemin uygulandığı yerlerde etnik ve ırksal azınlık (*ethnic and racial minorities*) mensubu kişiler çok daha az oranlarda temsil edilmektedir. Bunun bir sonucu olarak seçmen davranışlarının etnik bölünmelerle şekillendiği yerlerde etnik azınlıklara mensup grupların (*ethnic minority groups*) siyasi temsilden dışlanmaları, siyasi sistemin bir bütün olarak istikrarsızlaşmasına sebep olabilmektedir.
- ☹ Sistem yasama organından kadınları dışlamaktadır. "Toplumsal geniş kesimlerince kabul edilebilir isimler" sendromu aynı zamanda kadınların özellikle erkek egemen parti yapılarıncı aday olarak belirlenmelerini zorlaştırmaktadır. Tüm dünyadan bulgular çoğunluk sistemlerinde kadınların nispi temsil sistemlerine

göre daha az temsil edildiğini ortaya koymaktadır. Parlamentolar Arası Birliğin (*Inter-Parliamentary Union*, IPU) “Parlamentolar” veri tabanından³ elde edilen verilere göre tek meclisli parlamentolarda ve iki meclisli parlamentoların birinci meclislerindeki üyelerin %22,7’sinin kadın olduğu görülmektedir. Tek İsimli Tek Turlu Sistemin uygulandığı parlamentolarda bu oran %17,4 iken nispi temsil sisteminin herhangi bir türünün uygulandığı parlamentolarda ise bu oran %26,8’dir.

☹ Sistem; aşiret, kabile, etnik kimlik ya da bölgecilğe dayanan, kendi seçim çevrelerindeki çoğunluğun hoşuna gidecek ancak ötekileştirilen kesimlere ise düşmanca siyaset ve seçim kampanyaları yürüten siyasi partilerin gelişmesinin önünü açabilmektedir.

🔍 Sistem, Malavi ve Kenya gibi bazı Afrika ülkeleri örneklerinde olduğu gibi, partilerin coğrafi olarak ülkenin yalnızca belirli bölgelerinde güçlü olmasına sebebiyet verebilmektedir. Bu durum, partilerin tabanları dışında kalanların siyasi talepleriyle ilgilenmelerini güçleştirmektedir.

☹ Sistem, “parti kalelerinin”⁴ siyasi etkisini olduğundan çok daha büyük hale getirmektedir. Ülkenin belirli bir kısmında güçlü bir desteğe sahip olan bir parti, o bölgedeki sandalyelerin neredeyse tümünü kazanmaktadır. Bu durum bir taraftan bölgedeki azınlıkların temsil imkânından yoksun kalmasına sebep olmakta, diğer yandan da siyasetin insanların neye inandıklarından çok nerede yaşadıkları ve kimlikleri ile

³ Inter-Parliamentary Union, “Compare data on Parliaments: Percentage of Women”, Erişim:25.12.2019, https://data.ipu.org/compare?field=chamber%3A%3Acurrent_women_percent&structure=any_lower_chamber#map

⁴ Parti kalesi: Bir partinin ülkenin bir coğrafi bölgesinde neredeyse tüm sandalyeleri istikrarlı şekilde kazanıyor olması durumuna verilen isimdir.

belirlenen bir mücadele sahası olarak görülmesi algısını da pekiştirmektedir.

- ☉ Bu durum örneğin Kanada’da Tek İsimli Tek Turlu Sisteme karşı ortaya konulan en güçlü argümanlardan birisidir.
- ☹ Sistem, çok sayıda oyun herhangi bir adayda karşılık bulamamasına ve dolayısıyla “boşa gitmesine” (*wasted votes*) sebep olmaktadır. Bu durum özellikle “parti kaleleri” ile beraber düşünüldüğünde tehlikeli olabilmektedir. Zira bölgede azınlıkta kalan partilerin destekçileri tercihleri doğrultusunda bir temsilciyi seçebilme umutlarını tümenden yitirebilir. Bu durum, siyasi sisteme karşı yabancılaşma sonucunu doğurabilir. Böyle bir sonuç aşırılık yanlısı grupların sistem karşıtı hareketlerini güçlendirebileceğinden tehlike arz edebilir.
- ☹ Sistem oy bölünmesine sebep olabilmektedir. İki benzer parti ya da adayın yarışması durumunda potansiyel destekçiler ikiye bölünmekte ve daha az popüler olan üçüncü bir parti ya da aday aradan sıyrılarak seçimi kazanabilmektedir.
- ☹ Sistem kamuoyundaki değişimlere karşı tepkisiz kalabilmektedir. Bir ülkede coğrafi olarak şekillenen seçmen desteği bulunması durumunda bir parti, toplam halk desteği önemli ölçüde azalsa dahi iktidarda kalmaya devam edebilmektedir. Örneğin Tek İsimli Tek Turlu Sistemin uygulandığı bazı demokrasilerde oy oranı %60’tan %40’a düşen bir parti, sandalye oranı %80’den %60’a düşse bile iktidarda kalmaya devam edebilmektedir. Seçim sonuçları çekişmeli olagelen seçim çevrelerinin yeterli sayıda olmaması durumunda sistem, kamuoyundaki değişimlere tepkisiz kalabilmektedir.

☹ Tek İsimli Tek Turlu Sistemin doğurduğu siyasi sonuçlar seçim çevrelerinin sınırlarının nasıl belirlendiği ile çok yakından ilişkilidir. Seçim çevrelerinin sınırlarının çiziminin tek bir “doğru cevap”ın bulunduğu teknik bir süreç olması olanaksızdır; süreç siyasi ve diğer bazı saiklerin etkisi altındadır. Sınır belirleme işleminin meşru olarak görülebilmesi için görece uzun zaman ve büyük kaynak harcanması gerekmektedir. Ayrıca partilerin kendi çıkarları doğrultusunda sınırları değiştirmeye (*gerrymandering*)⁵ yönelik baskısı da olabilir.

🔍 Bu durum Kenya’da 1993 genel seçimlerinde ön plana çıkmıştır. Şöyle ki, seçim çevresi başına düşen seçmen sayısı açısından seçim çevreleri arasında çok büyük farklılıklar oluşmuştur (23 kata kadar). Bunun neticesinde Afrika Ulusal Birlik Partisi oyların yalnızca %30’unu almasına karşın Parlamentoda büyük bir çoğunluk elde ederek tek başına iktidar olmuştur.

AMERİKA BİRLEŞİK DEVLETLERİ (ABD)

50 eyaletten oluşan ve federal bir devlet olan ABD, başkanlık sistemi ile yönetilmektedir. Buna göre yasama yetkisi Temsilciler Meclisi ve Senatodan oluşan Kongreye, yürütme yetkisi ise halk tarafından seçilen Başkana aittir.

⁵ Gerrymandering, seçim çevrelerinin sınırlarının belirli aday veya grupların lehine olacak şekilde çizilmesine verilen isimdir. Kavram ABD’de 1812 yılında Massachusetts Eyalet Meclisinin bir seçim çevresinin şeklini kertenkele benzeri bir hayvan olan “semender” (salamender) şeklinde düzenlemesinin ardından ortaya çıkmıştır. Söz konusu düzenlemeyi onaylayan ve destekleyen eyalet valisinin ismi Elbridge Gerry olduğundan “Gerry” ve “salamender” sözcüklerinin yan yana gelmesi ile gerrymandering kelimesi üretilmiş ve kısa zamanda popülerlik kazanmıştır. Haskell J., Congress in Context, Westview Press, Boulder, CO, 2010, s.92’den aktaran Bilgin M., Parlamento Seçimlerinin Yönetimi ve Türkiye Örneği, TBMM Uzmanlık Tezi, Ankara, 2012, s.51, Erişim:13.12.2019 (Sınırlı Erişim), http://intranet.tbmm.gov.tr/webortak/arastirma/KYSB_TEZ_10141_Parlamento_Secimlerinin_Yonetimi_ve_Turkiye_Ornegi.pdf

ABD başkanlık sisteminde Kongre ve Başkan birbirlerinin görev sürelerini değiştirememektedir. Başkanlık seçimleri dört yılda bir, Temsilciler Meclisi ve Senato seçimleri ise iki yılda bir yapılmaktadır. Her iki yılda bir Temsilciler Meclisinin 435 üyesinin tamamı, her eyaletten iki senatörün bulunduğu 100 üyeli Senatonun ise üçte biri yeniden seçilmektedir. ABD’de erken seçim anayasal olarak mümkün değildir. Kongre seçimleri her iki yılda bir kasım ayının ilk pazartesi gününden sonra gelen salı günü yapılmaktadır.⁶

Temsilciler Meclisi üyeleri her eyalete nüfusları ile orantılı olacak sayıda düşen ve her birinden bir milletvekilinin seçildiği (dar bölge) seçim çevrelerinden (*district*) seçilmektedir. Buna göre örneğin nüfusu en büyük eyalet olan Kaliforniya’da 53 seçim çevresi bulunmaktayken nüfusça en küçük eyaletler olan Alaska, Delaware, Güney Dakota, Kuzey Dakota, Montana, Vermont ve Wyoming’de tüm eyalet tek bir seçim çevresidir.⁷ Diğer bir deyişle söz konusu 7 eyaletten yalnızca birer Temsilciler Meclisi üyesi seçilmektedir. Eyalet başına düşen temsilci sayısı ona bölünen yıllarda yapılan resmi nüfus sayımı doğrultusunda on yılda bir yeniden belirlenmektedir. Eyalet içerisinde seçim çevrelerinin sınırlarının belirlenmesine ilişkin yetki eyaletlere aittir. Ancak seçim çevreleri belirlenirken 1965 tarihli Oy Kullanma Hakları Kanununa (*Voting Rights Act*) uygun olarak etnik ve dilsel azınlıkların hakları korunmak zorundadır.⁸

⁶ U.S. House of Representatives, “Election Firsts & Notables”, Erişim:27.12.2019, <https://history.house.gov/Institution/Firsts-Milestones/Election/>

⁷ U.S. House of Representatives, “Election Statistics, 1920 to Present”, Erişim:27.12.2019, <https://history.house.gov/Institution/Election-Statistics/2018election/>

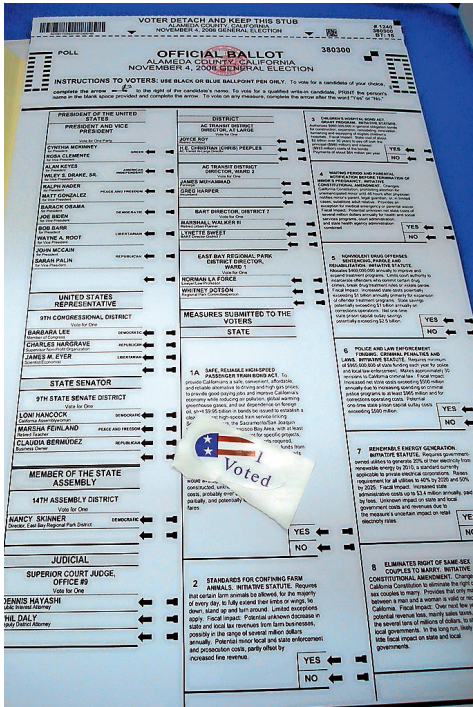
⁸ OSCE, United States of America: Mid-Term Congressional Elections 6 November 2018, Warsaw, 13 Şubat 2019, s.5,6, Erişim:02.01.2020, <https://www.osce.org/odihr/elections/usa/411254?download=true;> Garrett, R.S., Federal Role in U.S. Campaigns and Elections: An Overview, CRS Report, 04 Eylül 2018, FAS İnternet Sitesi, s.12, Erişim:27.12.2019, <https://fas.org/sgp/crs/misc/R45302.pdf>

Temsilciler Meclisinde 435 milletvekili haricinde, Başkent Washington D.C. (*District of Columbia*), Amerika Samoası, Guam, Kuzey Mariana Adaları ve Virgin Adaları birer delege ile Porto Riko ise bir mukim komiser (*resident commissioner*) ile temsil edilmektedir. Bu delegeler, pek çok açıdan temsilcilerle benzer hak ve yetkilere sahip olmakla birlikte Temsilciler Meclisi Genel Kurulunda oy kullanamamaktadırlar.⁹

Temsilciler Meclisi üyeleri Tek İsimli Tek Turlu Sistemle seçilmektedir. Buna göre bir seçim çevresinde en çok oyu alan kişi milletvekili seçilir. Seçimlerde partiler tarafından aday gösterilen kişiler ön seçim yapılarak belirlenmektedir. Eyaletlerde farklı şekillerde uygulanan önseçimler, genel olarak üç başlık altında incelenebilir: kapalı, açık ve karışık (*jungle primary*) ön seçimler. Kapalı ön seçimlerde yalnızca parti üyeleri ya da o partiyi desteklediğini bildiren kişiler ön seçime katılabilmektedir. Bu yöntemde bir kişi sadece kendi partisinin ön seçimine katılabilir. Açık ön seçimlerin geçerli olduğu eyaletlerde ise yapılan ön seçimde tüm seçmenler oy kullanabilmektedir. Bir partinin ön seçiminde oy kullanmak için o partili olma zorunluluğu yoktur. Üçüncü yöntem ise karışık ön seçimlerdir. Bu yöntemde genel seçimlerde yarışmak isteyen tüm adaylar hangi partiden olurlarsa olsun aynı listede o seçim çevresindeki adayların tümünün yarıştığı tek bir ön seçime girmek zorundadır. Ön seçimde en çok oyu alan iki aday partilerine bakılmaksızın genel seçimlerde yarışmaya hak kazanmaktadır. Kasım ayında yapılacak olan genel seçimlerde yalnızca bu iki aday yarışmakta ve en çok oyu alan aday milletvekili seçilmektedir. Bu yöntemde genel seçimlerde yarışan iki kişinin aynı partiden olması mümkündür. Karışık ön seçim yöntemi Kaliforniya, Louisiana ve Washington eyaletlerinde uygulanmaktadır.¹⁰

⁹ Davis, C.M., Delegates to the U.S. Congress: History and Current Status, CRS Report, 25.08.2015, FAS İnternet Sitesi, s.6, Erişim:27.12.2019, <https://fas.org/sgp/crs/misc/R40555.pdf>

¹⁰ Hall, T.E., "Primer on the U.S. Election System", IFES, Washington, 2012, s.17, Erişim:27.12.2019, <https://aceproject.org/ero-en/regions/africa/MZ/united-states-of-america-primer-on-the-u.s.>

Görsel 3: ABD 2008 Genel Seçimleri Kaliforniya Eyaleti, Alameda İlçesi Oy Pusulası Örneği

Ayrıca Georgia eyaletinde de standart ön seçimler iki türlü bir sistemle birleştirilmiştir.¹¹ Son olarak Maine eyaletinde 2016 yılında yapılan referandumla Alternatifli Oy Sistemine geçilmiştir.¹² Buna göre seçmenler adayların isimlerinin karşısına tercih sıralarını yazmaktadır. Birinci tercihlere göre %50'den fazla oy alan aday doğrudan seçilir. Böyle bir adayın çıkmaması halinde en az oy alan aday hesaplama dışına çıkarılır ve o adaya oy veren kişilerin ikinci tercihleri hesaba katılır.

Bu şekilde süreç bir aday oyların yarısından fazlasını alana kadar devam eder.

ABD’de en son genel seçimler 6 Kasım 2018 tarihinde yapılmıştır. 235.714.420 kayıtlı seçmenin %50,3’ünün oy kullandığı seçimlerde Demokratik Parti %53,8 oyla 235, Cumhuriyetçi Parti ise %44,8 oyla 200 sandalye kazanmıştır. Diğer partiler ve bağımsız adaylar ise toplamda %1,4 oy almış ancak sandalye kazanamamıştır.¹³

¹¹ Taylor, S.L., “Electoral Systems in Context United States”, The Oxford Handbook of Electoral Systems içinde, Herron, E.S., Pekkanen, R.J. ve Shugart, M.S. (ed.) Oxford University Press, New York, 2018, s.729, 737.

¹² Taylor, S.L., "Electoral Systems in Context United States", s.729.

¹³ IFES, "Election for US House of Representatives", 6 Kasım 2018, Erişim:14.01.2020, <http://www.electionguide.org/elections/id/3074/>

İNGİLTERE

Anayasal monarşi ile yönetilen “Büyük Britanya ve Kuzey İrlanda Birleşik Krallığı”nda parlamenter sistem uzun bir tarihsel süreçte kurulup şekillenmiş ve zaman içinde pek çok ülkeye örnek olmuştur.

Birleşik Krallık Parlamentosu, Avam Kamarası ve Lordlar Kamarasından oluşmaktadır. Avam Kamarası yasama açısından esas güç sahibidir. Hükümetin kurulması ve güvenoyu alması tamamen Avam Kamarası tarafından belirlenmektedir. Yürütme yetkisi Parlamento içinden çıkan hükümete aittir. Başbakan ülkedeki gerçek yetki ve otorite sahibi kişidir. Kraliçe sembolik görevleri yerine getirmektedir.

Kısaca İngiltere olarak bilinen ülkenin seçim sistemi de uzun bir tarihsel süreçte şekillenmiştir. Parlamantonun kurulduğu 13’üncü yüzyılda seçimle gelen üyeler iki ya da dört üyeli seçim çevrelerinden seçilmekte ve her seçmen o seçim çevresinde boşalan sandalye sayısı kadar oy kullanmaktaydı (Serbest Listeli Çoğunluk ya da diğer adıyla Blok Oy Sistemi). 19’uncu yüzyıla gelindiğinde iki ya da çok üyeli seçim çevrelerinin (geniş bölge) yanında tek üyenin seçildiği seçim çevreleri de oluşturulmaya başlanmış, diğer bir deyişle Tek İsimli Tek Turlu Sistem bazı seçim çevrelerinde uygulanmaya başlamıştır. Ayrıca bir süre bazı geniş bölgeli seçim çevrelerinde Serbest Listeli Çoğunluk Sistemi yerine seçmenlerin seçilecek aday sayısından bir az oy hakkı olduğu Sınırlı Oy Sistemi uygulanmış ancak sonrasında bu uygulamadan vazgeçilmiştir. 1884 yılına gelindiğinde Avam Kamarasının üyelerinin yarısından fazlası Tek İsimli Tek Turlu Sistemle seçilir hale gelmiştir. 1918 yılında geniş bölgelerde Devredilebilir Tek Oy, dar bölgelerde ise Alternatifli Oy Sistemine geçilmesi için Parlamentoda bir reform girişimi olmuş ancak başarıya ulaşmamıştır. Değiştirilen tek husus üniversitelere ait seçim çevrelerinde Devredilebilir Tek Oy Sisteminin kullanılması

olmuştur. 1950 yılında yapılan son değişiklikle tüm seçim çevreleri dar bölgeci hale getirilmiş ve sistem bugünkü haline gelmiştir.¹⁴

Günümüzde 650 milletvekilinden¹⁵ oluşan Avam Kamarası seçimlerinde Tek İsimli Tek Turlu Sistem uygulanmaktadır. Buna göre tüm ülke, nüfusları birbirlerine olabildiğince eşit 650 seçim çevresine ayrılmaktadır. Seçim çevreleri belirlenirken ve yeniden çizilirken bağımsız komisyonlar görev yapmakta ve tarafsızlık gözetilmektedir, diğer bir deyişle İngiltere’de *gerrymandering* söz konusu değildir.¹⁶ Her seçim çevresinde siyasi partilerden birer aday ve bağımsızlar yarışmakta ve adaylar içerisinde en çok oyu alan kişi milletvekili seçilmektedir. Bir adayın milletvekili seçilmesi için seçim çevresindeki oyların yarısından fazlasını alması gibi bir koşul yoktur.

Seçimler beş yılda bir yapılmaktadır. 2011 yılında yapılan bir değişiklikle erken seçim yapılması zorlaştırılmış ve seçimlerin tarihi beşe bölünen yıllarda mayıs ayının ikinci perşembe günü olarak kesinleştirilmiştir. Erken seçimler, görevdeki bir hükümete güvensizlik oyu verildikten sonra 14 gün içinde yeni bir hükümetin güvenoyu alamaması durumunda ya da Avam Kamarasının üye tam sayısının üçte ikisinin oyuyla mümkündür.¹⁷ Lordlar Kamarası ise bir kısmı üyeliklerde boşalma olması

¹⁴ Electoral Reform Society, “How long have we used first past the post?”, Ocak 2019, Erişim:08.01.2020,

<https://www.electoral-reform.org.uk/how-long-have-we-used-first-past-the-post/>

¹⁵ UK Parliament, “House of Commons”, Erişim:08.01.2020,

<https://www.parliament.uk/business/commons/>

¹⁶ Handley, L., “Electoral Systems and Redistricting”, The Oxford Handbook of Electoral Systems içinde, Herron, E.S., Pekkanen, R.J. ve Shugart, M.S. (ed.) Oxford University Press, New York, 2018, s.515.

¹⁷ Kelly, R., Fixed-term Parliaments Act 2011, House of Commons Library, Erişim:08.01.2020,

<https://researchbriefings.parliament.uk/ResearchBriefing/Summary/SN06111>

halinde yapılan ara seçimlerle göreve gelen, bir kısmı ise çeşitli şekillerde atanan bugün itibarıyla yaklaşık 800 üyeye sahiptir.¹⁸

Seçimlerde oy kullanmak için 18 yaşını doldurmuş olmak, Birleşik Krallık'ta ikamet eden Avrupa Birliği ya da İngiliz Milletler Topluluğu (*Commonwealth*) üyesi çeşitli ülkelerden birinin vatandaşı olmak, hükümlü olmamak, son beş yıl içinde seçimlere ilişkin herhangi bir suçtan dolayı kesinleşmiş suçu bulunmamak ve Lordlar Kamarası üyesi olmamak gerekmektedir.¹⁹

Görsel 4: 2019 Genel Seçimleri Londra, Bath Seçim Çevresinde Oy Sayımından Bir Kare

¹⁸ UK Parliament, "Membership of the House of Lords", Erişim:08.01.2020, <https://www.parliament.uk/about/mps-and-lords/about-lords/lords-types/>

¹⁹ Matthew, P., Extension of Franchise (House of Lords) Bill, House of Lords Library Note LLN 2013/016, Haziran 2013, s.1, Erişim:08.01.2020, <https://researchbriefings.files.parliament.uk/documents/LLN-2013-016/LLN-2013-016.pdf>

2011 yılında Liberal Demokrat Parti ile Muhafazakâr Parti arasında imzalanan koalisyon anlaşmasının bir gereği olarak ülke çapında Alternatifli Oy Sistemine geçilmesi için bir referandum yapılmıştır. Önerilen yöntemeye göre her seçmen tek bir adaya oy vermek yerine dilediği kadar adayı tercih sırasına koyarak oy verebilecektir. Oylama sonucunda bir aday oyların yarısından fazlasını alana dek sırasıyla ikinci, üçüncü... tercihler de hesaba katılacak ve her seferinde en az oy alan aday listeden çıkarılacak ve sonunda kazanan aday belirlenmiş olacaktır. Yapılan referandumda %68 oyla “hayır” çıkmış ve reform gerçekleşmemiştir.²⁰

İngiltere’de partilerin aldıkları oy oranları ile elde ettikleri sandalye sayısı arasında büyük farklılıklar ortaya çıkabilmektedir. Örneğin 2015 seçimlerinde Muhafazakâr Parti %36,9 oyla 331, İşçi Partisi %30,4 oyla 232, Birleşik Krallık Bağımsızlık Partisi %12,6 oyla yalnızca 1, Liberal Demokrat Parti %7,9 oyla 8, İskoç Ulusal Partisi %4,7 oyla 56, Yeşiller Partisi ise %3,8 oyla 1 milletvekili çıkarmıştır. Seçim sonuçlarına göre altı parti önemli miktarlarda oy almasına karşın üç parti kayda değer sayıda milletvekili çıkarabilmiştir. Üstelik üçüncü en çok milletvekili çıkaran İskoç Ulusal Partisi %4,7 oy oranıyla beşinci sırada yer almıştır.²¹

Tarih boyunca dört kez, daha düşük oy alan parti daha fazla milletvekili çıkarmış ve iktidar olmuştur. Söz konusu durum 1874, 1929, 1951 ve 1974 seçimlerinde yaşanmıştır. 1874 seçimlerinde Liberal Parti %52,0 oyla 242 milletvekili çıkarırken Muhafazakâr Parti %38,4 oyla 350 milletvekili çıkararak iktidar olmuştur. 1929’da Muhafazakâr Parti %38,1 oyla 260

²⁰ Johnston, N., Voting systems in the UK, UK House of Commons Briefing Paper, Ekim 2017, s.8, “Erişim:14.01.2020, <https://researchbriefings.parliament.uk/ResearchBriefing/Summary/SN04458#fullreport>

²¹ BBC, “Election 2015 Results”, Erişim:26.12.2019, <http://www.bbc.com/news/election/2015/results>

milletvekili çıkarırken İşçi Partisi %37,1 oyla 287 milletvekili çıkararak birinci parti olmuştur. 1951’de İşçi Partisi, %48,8 oyla 295 milletvekili çıkarırken Muhafazakâr Parti %44,3 oyla 350 milletvekili çıkararak, 1974’te ise Muhafazakâr Parti %37,9 oyla 297 milletvekili çıkarırken İşçi Partisi %37,2 oyla 301 milletvekili çıkararak iktidar olmuştur.²²

İngiltere’de en son genel seçimler 12 Aralık 2019’da yapılmıştır. 47.587.254 kayıtlı seçmenin %67,3’ünün oy kullandığı seçimlerde Muhafazakâr Parti %43,6 oyla 365, İşçi Partisi %32,2 oyla 203, Liberal Demokrat Parti %11,5 oyla 11, İskoç Ulusal Partisi %3,9 oyla 48, Demokratik Birlik Partisi %0,8 oyla 8, Sinn Féin %0,6 oyla 7, Galler Partisi %0,5 oyla 4 ve diğer partiler toplam 4 sandalye kazanmıştır. %2 oy alan Brexit Partisi ile diğer partiler ve bağımsızlar sandalye kazanamamıştır.²³

2.2. İki Turlu Sistem (*Two Round System*)

İki Turlu Sistemde seçimler, aralarında bir ya da iki hafta olacak şekilde iki turda yapılmaktadır. Bu sistemde seçimlerde genellikle Tek İsimli Tek Turlu Sisteme benzer şekilde oylama yapılmaktadır ancak bir adayın seçimleri ilk turda kazanabilmesi için oyların belirli bir oranından fazlasını (nitelikli çoğunluk) (genellikle %50) alması gerekmektedir. Seçimlerin Kiribati örneğinde olduğu gibi Serbest Listeli Çoğunluk Sistemi ya da Mali örneğinde olduğu gibi Kapalı Listeli Çoğunluk Sistemi ile yapılması da mümkündür. Herhangi bir adayın ya da partinin gerekli çoğunluğu sağlayamaması halinde ikinci tur seçimler yapılmaktadır.

İkinci tur seçimlerin nasıl yapılacağı uygulamada farklılık göstermektedir. En çok uygulanan yöntem ilk turda en çok oyu alan iki parti ya da adayın ikinci turda yarışması ve ikinci turda

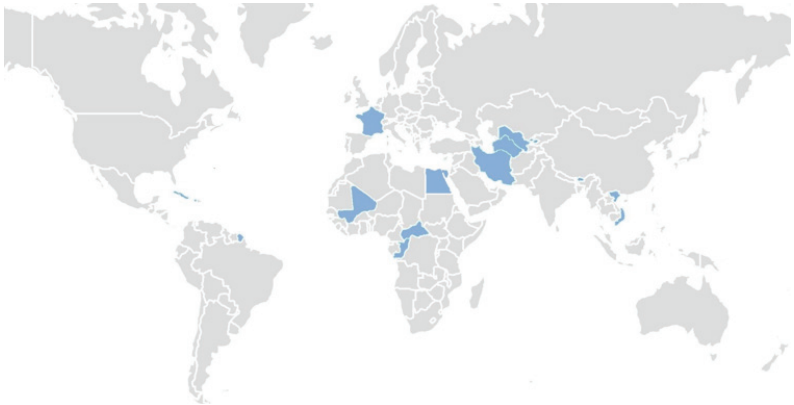
²² History Learning Site, “British Electoral History Since 1832”, Erişim:08.01.2020, <https://www.historylearningsite.co.uk/british-electoral-history-since-1832/>

²³ BBC, “Election 2019 Results”, Erişim:08.01.2020, <https://www.bbc.com/news/election/2019/results>

en çok oyu alanın seçilmesidir. Bu yöntemde iki adaydan birisi doğal olarak oyların yarısından fazlasını almış olmaktadır.

İkinci bir yöntem ise bu sistemle en çok anılan ülke olan Fransa'da uygulanmaktadır. Buna göre ilk turda nitelikli çoğunluğun sağlanamaması durumunda, ilk turda kayıtlı seçmenlerin en az %12,5'ini alan tüm adaylar ikinci tur seçimlerine girmekte ve bu seçimlerde en çok oyu alan aday, nitelikli çoğunluk aranmaksızın, seçimleri kazanmaktadır. İlk yöntemin aksine bu ikinci yöntem tam anlamıyla çoğunlukçu bir yöntem değildir. Zira bu yöntemde ikinci turda örneğin 5-6 aday yarışabilmektedir.

Çalışma kapsamında yer alan 233 ülke veya bölgenin 20'sinde (%8,6) İki Turlu Sistem uygulanmaktadır (Tüm liste ve oranlar için bkz. Tablo 1, 2). Sistem dünya üzerinde genellikle cumhurbaşkanı/ başkanlık seçimlerinde kullanılmaktadır. Parlamento seçimlerinde ise tarihsel olarak Fransız sisteminin etkili olduğu eski Fransız sömürgesi ülkelerde genellikle İki Turlu Sistem tercih edilmektedir. Sovyetler Birliği'nin dağılmasından sonra bağımsızlığını kazanan bazı ülkelerde de bu sistem tercih edilmiştir. Sistemin dünya üzerinde uygulandığı ülkeler aşağıdaki haritada gösterilmiştir:²⁴

Görsel 5: İki Turlu Sisteme Sahip Ülkeler

²⁴ Ace Project, "Comparative Data, Two Round System", Erişim:14.01.2020, <https://aceproject.org/epic-en> (Bu kaynaktaki bilgiler Tablo 1'deki veriler kullanılarak güncelleştirilmiştir.)

2.2.1. Avantajları

- 😊 İki Turlu Sistem seçmenlere ikinci turda yeniden bir tercih imkânı vermektedir. Seçmen bu hakkını aynı adayı destekleyerek kullanabileceği gibi ikinci turda fikrini değiştirerek farklı bir adaya oy vererek de kullanabilir. Bu sebeple İki Turlu Sistem, adayların sıralanması açısından Alternatifli Oy Sistemi gibi tercihli sistemlerle benzerlik göstermektedir.
- 😊 İki Turlu Sistem, özellikle ikinci turda, farklı adaylar ya da partiler arasında iş birliği ve ittifak yapılmasının önünü açmaktadır. Sistem ayrıca partilere ve seçmenlere iki tur arasında yaşanacak olan siyasi atmosferdeki değişimlere tepki verme imkânı tanımaktadır.
- 😊 İki Turlu Sistem, çoğunluk sistemlerinin genel bir problemi olan benzer nitelikli iki aday arasında oyların bölünmesi sebebiyle aslında daha az popüler olan üçüncü adayın seçilmesi şeklinde tarif edilebilecek “oyların bölünmesi” ihtimalini de azaltmaktadır. Ayrıca seçmenler adaylar arasında ikinci, üçüncü vb. tercihlerini belirtecek bir sıralama yapmak zorunda olmadığından bu sistem, Alternatifli Oy ya da Devredilebilir Tek Oy Sistemlerine nazaran, okuryazarlık oranının düşük olduğu ülkelere daha uygun gözükmektedir.

2.2.2. Dezavantajları

- ☹ İki Turlu Sistem, kısa bir zaman içinde ikinci bir seçim organizasyonu gerektirdiğinden seçim yönetimi otoriteleri üzerinde büyük bir baskı yaratabilmektedir. Bu, hem seçimlerin maliyetini ve süresini artırmakta hem de seçim sonuçlarının açıklanmasını geciktirmektedir. Bunun neticesinde, belirsizliğe ve istikrarsızlığa

sebebe olabilmektedir. Sistem iki kez oy kullanılmasını gerektirebildiğinden seçmenlere ilave bir yük getirmekte ve bu sebeple özellikle ikinci turda katılım oranı ciddi şekilde düşebilmektedir.

- ☹ İki Turlu Sistem, Tek İsimli Tek Turlu Sistemin pek çok dezavantajını da içerisinde barındırmaktadır. Araştırmalar gelişmiş Batı demokrasileri içerisinde temsilde adaletin en düşük olduğu seçimlerin İki Turlu Sistem uygulanan Fransa'da olduğunu göstermektedir. Sistem ayrıca yeni demokrasilerde parçalı bir parti sistemi yaratma eğilimindedir.
- ☹ İki Turlu Sistemin önemli problemlerinden birisi, derinden bölünmüş toplumlarda ortaya çıkabilen istikrarsızlık ve kaos ortamıdır.
- ☹ Örneğin Angola'da 1992 yılında iç savaş sonlandırması beklenen başkanlık seçimlerinde ilk turda %49'a karşı %40 oy alan aday, ikinci turda kaybedeceğini anlayarak ülkedeki iç savaş yeniden canlandırmış ve iç savaş 10 yıl daha devam etmiştir. Benzer şekilde 1993 yılında Kongo Cumhuriyeti'nde ikinci turda seçimleri büyük farkla kaybedeceğini anlayan taraf seçimleri boykot etmiş ve silaha sarılmıştır. Her iki örnekte de bir tarafın kaybedeceğini anlaması o kesimin şiddet ortamını başlatmasına sebebiyet vermiştir. Son olarak 1992'de Cezayir'de İslami Kurtuluş Cephesinin adayının ilk turda önde olması (ve muhtemelen ikinci turda kazanacak olması) askeri müdahalenin yaşanmasına ve seçimlerin ikinci turunun iptaline yol açmıştır.

FRANSA

Fransa'da Parlamento iki meclisten oluşmaktadır. Millet Meclisinin üye sayısı 577 iken Senatonunki 348'dir.²⁵

Seçim Kanunu 27 Ekim 1964 tarihli. Oy kullanma zorunlu olmayıp oy kullanma yaşı 18'dir.²⁶

Millet Meclisi için yapılan son seçim 1.Tur: 11 Temmuz 2017, 2. Tur: 18 Temmuz 2017²⁷; Senato için yapılan son seçim 24 Eylül 2017 tarihli.²⁸

Millet Meclisi seçimlerinde iki Turlu Sistem kullanılmaktadır. Bu sistem çerçevesinde milletvekili adayları ilk turda veya ikinci turda seçilebilmektedir. Gelişmiş demokrasiler arasında parlamento seçimleri için bu sistemi kullanan yegâne ülke Fransa'dır.²⁹

İki Turlu Sistemde üyenin ilk turda seçilmiş olması için aşağıdaki iki şartın bir arada gerçekleşmesi gerekir:

- Verilen oyların mutlak çoğunluğunu (%50'sinden fazlasını) alması,
- Aldığı oyun o seçim çevresinde kayıtlı olan seçmenlerin en az %25'ine tekabül etmesi.³⁰

²⁵ Inter-Parliamentary Union, "France Sénat (Senate)", Erişim:24.07.2019, http://archive.ipu.org/parline-e/reports/2114_A.htm

²⁶ Inter-Parliamentary Union, "France Assemblée nationale (National Assembly): Last Elections", Erişim:11.09.2019, http://archive.ipu.org/parline-e/reports/2113_E.htm

²⁷ Inter-Parliamentary Union, "France Assemblée nationale (National Assembly): Last Elections".

²⁸ Inter-Parliamentary Union, "France: Sénat (Senate)".

²⁹ Blais, A., Loewen, P.J., "The French Electoral System and its Effects", West European Politics, Cilt. 32, No. 2, Mart 2009, s.345, Erişim:11.09.2019, <https://www.tandfonline.com/doi/pdf/10.1080/01402380802670651>

³⁰ Service-Publique, "Élections Législatives", Erişim:10.09.2019, <https://www.service-public.fr/particuliers/vosdroits/F1943>

2017 Millet Meclisi seçimlerinde ilk turda seçilmiş olan aday sayısı yalnızca 4'tür. İlk turda seçilen aday sayısı 2002 seçimlerinde 58, 2007'de 110, 2012'de ise 36 olarak gerçekleşmiştir. 2017 seçimlerinde ilk turda seçilen aday sayısının daha önceki seçimlere oranla düşük olmasının muhtemel bir sebebi olarak bu seçimlerde, daha önceki seçimlere nazaran daha düşük düzeyde katılım gerçekleşmesi gösterilmektedir.³¹

Son dört seçimde ilk turda seçilen aday sayısının toplam üye sayısına oranı en fazla %19 (2007 seçimleri) olabilmıştır. Dolayısıyla Millet Meclisi üyelerinin büyük ölçüde ikinci tur seçimleri sonucunda belirlendiği söylenebilir.

Görsel 6: Fransa Millet Meclisi

³¹ Curtis, J., The 2017 French Parliamentary Elections, UK House of Commons Library Briefing Paper, 21 Haziran 2017, s.8, Erişim:10.09.2019, <http://researchbriefings.files.parliament.uk/documents/CBP-8015/CBP-8015.pdf>

Bir seçim çevresinde ilk turda bir aday seçilemezse, ikinci tur seçimleri yapılır. Adayların ikinci tura katılma ve seçilme şartları şunlardır:

- İlk turda seçim çevresinde kayıtlı seçmenlerin oyunun en az %12,5'ini (1/8) almış olmaları gerekmektedir. Eğer bu şartı sadece bir aday sağlıyorsa o adaydan sonra en fazla oyu almış olan aday ikinci tura katılabilir. Eğer hiçbir aday bu şartı sağlayamıyorsa ilk turda en fazla oyu alan iki aday ikinci tura kalır.³²
- İkinci tura katılan adaylardan en fazla oy alan seçilir. Dolayısıyla bu aşamada mutlak çoğunluk değil basit çoğunluk aranmaktadır.³³ Pratikte, ikinci tura çoğunlukla iki aday katılmaktadır. Ancak ikiden fazla aday katılsa dahi bu turda aranan basit çoğunluk olduğu için ikinci tur sonunda bir adayın seçilmesi kesindir.

Birinci turu 11 Haziran, ikinci turu 18 Haziran 2017'de yapılan seçimlerin ikinci turunda 47.293.103 kayıtlı seçmenin 20.164.615'i oy kullanmıştır. Katılım oranı %42,7 olarak gerçekleşmiştir. Seçim sonuçlarına göre Millet Meclisine 16 parti girmiştir. 8 parti 10'dan fazla milletvekili çıkarmıştır. Cumhuriyet Yürüyüşü %43,1 oyla 308; Cumhuriyetçiler %22,2 oyla 112; Demokratik Hareket %6,1 oyla 42; Sosyalist Parti %5,7 oyla 30; Demokratlar ve Bağımsızlar Birliği %3,0 oyla 18; Boyun Eğmeyen Fransa %4,9 oyla 17; diğer sol partiler %1,5 oyla 12; Fransız

³² Vie Publique, "Législatives 2017: Règles et déroulement du scrutin", Erişim:10.09.2019, <https://www.vie-publique.fr/actualite/dossier/legislatives-2017/legislatives-2017-regles-deroulement-du-scrutin.html>;

Inter-Parliamentary Union, "France Assemblée nationale (National Assembly): Electoral System", Erişim:10.09.2019,

³³ Service-Publique, "Élections Législatives".

Komünist Partisi %1,2 oyla 10, diğer partiler ise toplamda %12,4 oyla 28 sandalye kazanmıştır.³⁴

2.3. Serbest Listeli Çoğunluk Sistemi (*Block Vote*)

Blok Oy olarak da bilinen Serbest Listeli Çoğunluk Sistemi, bir seçim çevresinde birden çok temsilcinin seçildiği (geniş bölge) bir sistemdir. Bu sistemde her bir seçmenin seçim çevresine düşen sandalye sayısı kadar oy hakkı vardır ve seçmen bu oyları tek bir partinin adaylarına vermek zorunda değildir. Seçimler tek turlu olarak gerçekleştirilir. Serbest Listeli Çoğunluk Sistemlerinin uygulandığı ülkelerin çoğunda seçmenler isterlerse daha az sayıda oy kullanma hakkına da sahiptir. Bu sistem genellikle siyasi partilerin kurulma aşamasında olduğu ya da zayıf olduğu ülkelerde kullanılmaktadır.

Çalışma kapsamında yer alan 233 ülke veya bölgenin 9'unda (%3,9) Serbest Listeli Çoğunluk Sistemi uygulanmaktadır (Tüm liste ve oranlar için bkz. Tablo 1, 2).

- Birleşik Arap Emirlikleri ve Tuvalu günümüzde Serbest Listeli Çoğunluk Sistemini kullanan az sayıdaki ülkelere örnek olarak gösterilebilir.
- Sistem, ayrıca Ürdün'de 1989'da, Moğolistan'da 1992'de, Filipinler ve Tayland'da ise 1997'ye kadar kullanılmış ancak ortaya çıkan sonuçlardan memnun olunmaması gerekçesiyle sistemden vazgeçilmiştir.

³⁴ Ministère de L'intérieur, "Élections législatives 2017 Second tour des élections législatives: les résultats", Erişim:08.01.2020, <https://www.interieur.gouv.fr/Archives/Archives-elections/Elections-legislatives-2017/Second-tour-des-elections-legislatives-les-resultats>

2.3.1. Avantajlar

- ☺ Serbest Listeli Çoğunluk Sistemi bir taraftan seçmenlerin oylarını doğrudan adaylara verebilme imkânını muhafaza ederken diğer yandan da makul büyüklükte seçim çevrelerine olanak tanımaktadır. Aynı zamanda da Tek İsimli Tek Turlu Sisteme kıyasla siyasi partilerin etkisini artırarak partilerin uyumlu bir yapıda olması ve örgütsel yeteneğini güçlendirmesi yönleri ile ön plana çıkmaktadır.

2.3.2. Dezavantajlar

- ☹ Serbest Listeli Çoğunluk Sisteminde beklenmeyen ve çoğunlukla istenmeyen seçim sonuçları ortaya çıkabilmektedir. Örneğin seçmenler tüm oylarını tek bir partinin adaylarına verdiğinde sistem Tek İsimli Tek Turlu Sistemin başta orantısız temsil olmak üzere dezavantajlarının çoğunu sergilemektedir.
- ⦿ Morityus'ta 1982 ve 1995 seçimleri öncesinde muhalefette olan parti, seçimlerde oyların sırasıyla %64 ve %65'ini alarak Parlamentodaki sandalyelerin tümünü (%100) kazanmıştır. Bu durum iktidar ve muhalefet ayırımına dayalı parlamenter sistemin etkili şekilde işlemesine ilişkin ciddi sıkıntılar yaşatmıştır.
- ⦿ Tayland'da Serbest Listeli Çoğunluk Sistemi, parti sisteminin parçalanmasını artıran bir etken olarak görülmüştür. Zira sistem, seçmenlere aynı seçim çevresinde birden çok partinin adayına oy verebilme imkânı tanımaktadır. Bu durum aynı partinin üyelerinin seçilmek için birbirleri ile yarışması sonucunu doğurabilmektedir. Serbest Listeli Çoğunluk Sistemi bu yüzden bazı durumlarda parti içi bölünmeyi ve yolsuzluğu artıran bir sistem

olarak görülmektedir. Bu sebeple 1990'ların sonunda Tayland ve Filipinler'de bu sistem terk edilerek karma sistemlere geçilmiştir. Her iki örnekte sistemin değiştirilmesinin temel gerekçeleri, oy satın almanın (*vote-buying*) önlenmesi ve siyasi partilerin güçlenmesi olarak gösterilmiştir. Başka ülkeler de benzer gerekçelerle sistemden vazgeçmiştir.

2.4. Kapalı Listeli Çoğunluk Sistemi (*Party Block Vote*)

Bu sistemde her seçmenin bir oyu bulunmakta ve seçmenler tek bir aday yerine partilerce belirlenen tek bir listeye oy vermektedir. Seçim çevresinde en çok oyu alan parti o seçim çevresindeki tüm sandalyeleri kazanmaktadır. Tek İsimli Tek Turlu Sisteme benzer şekilde, bir partinin seçimleri kazanması için oyların yarıdan fazlasını almasına gerek yoktur. En çok oyu alan parti oy oranı kaç olursa olsun o seçim çevresindeki tüm sandalyeleri kazanmaktadır.

- ☉ Bu sistem günümüzde Singapur'da kullanılmaktadır. 89 üyeli Singapur Parlamentosunun 76 üyesi Kapalı Listeli Çoğunluk sistemiyle belirlenmekteyken 13 üyesi Tek İsimli Tek Turlu Sistem ile belirlenmektedir.³⁵
- ☉ Sistem ayrıca kısmen Senegal'de kullanılmaktadır. 150 üyeli Senegal Parlamentosunun 90 üyesi Kapalı Listeli Çoğunluk Sistemi ile seçilmekteyken diğer 60 üyesi ise tüm ülke tek bir seçim çevresi olacak şekilde nispi temsil sistemi ile belirlenmektedir. Bu nedenle Senegal'deki sistem ileride anlatılacak olan Paralel Sisteme bir örnek teşkil etmektedir.
- ☉ Sistem, geçmişte Cibuti, Çad ve Kamerun'da kullanılmıştır.

³⁵ IFES Election Guide, "Republic of Singapore: Election For Singapore Parliament", Erişim:08.07.2020, <http://www.electionguide.org/elections/id/2715/>

- ☞ Türkiye’de de 1946 - 1960 yılları arasında Kapalı Listeli Çoğunluk Sistemi uygulanmıştır.

2.4.1. Avantajları

- 😊 Kapalı Listeli Çoğunluk Sisteminin uygulanması kolaydır ve siyasi partilerin güçlenmesini teşvik etmektedir. Sistem sayesinde partiler karma listeler oluşturabilmekte, bu da her türlü azınlığın temsilini kolaylaştırmaktadır. Sistem, etnik gruplar arasında dengeli bir dağılım oluşturmaya yardımcı olabilmektedir.
- ☞ Geçmişte, Cibuti gibi bazı ülkelerde etnik gruplar arasında temsilde dengeli dağılım, sistemin zorunlu bir unsuru olmuştur.
- ☞ Singapur’da pek çok milletvekili geniş bölgesi seçim çevrelerinden seçilmektedir. Bu bölgelere “grup temsilli bölgeler” denilmektedir ve bu seçim çevrelerinde en az bir milletvekili Malay, Hintli ya da diğer azınlık topluluklardan olmak zorundadır.

2.4.2. Dezavantajları

- 😞 Kapalı Listeli Çoğunluk Sistemi, Tek İsimli Tek Turlu Sistemin dezavantajlarının çoğuna aynı şekilde sahiptir. Oyların basit çoğunluğunu kazanan bir partinin parlamentonun neredeyse tamamını kazanabildiği durumlarda Tek İsimli Tek Turlu Sistemden daha fazla temsilde adaletten uzaklaşabilmektedir.
- ☞ Cibuti’de 1997 seçimlerinde çoğunluğu elde eden parti Parlamentodaki tüm sandalyeleri kazanmıştır. Ülkedeki iki muhalefet partisi ise tek bir sandalye dahi kazanamamıştır.

2.5. Alternatifli Oy Sistemi (Tercihli Tek Turlu Sistem) (Alternative Vote)

Tercihli Tek Turlu Sistem olarak da bilinen Alternatifli Oy Sisteminde Tek İsimli Tek Turlu Sistemde olduğu gibi dar bölgesi (tek isimli/üyeli) seçim çevreleri bulunmaktadır. Buna karşın Alternatifli Oy Sisteminde seçmenlere oy pusulalarını işaretlerken Tek İsimli Tek Turlu Sistemden daha fazla tercih imkânı sunulmaktadır. Bu sistemde seçmenler tek bir adaya oy vermek yerine örneğin ilk tercihlerine “1”, ikinci tercihlerine “2”, üçüncü tercihlerine “3” vb. olacak şekilde tercihlerde bulunurlar. Sistem bu şekilde seçmenlere adaylar arasında öncelik sıralaması yapma imkânı tanımaktadır. Bu sebeple bu sistem tercihli oy sistemleri arasında değerlendirilmektedir. Borda Sayımı ve Devredilebilir Tek Oy diğer tercihli oy sistemleridir.

Alternatifli Oy Sistemi, oyların sayımı açısından da Tek İsimli Tek Turlu Sistemden farklılaşmaktadır. Buna göre birinci tercih oylarının %50'sinden fazlasını alan aday seçilir. Ancak hiçbir adayın %50'den fazla oy almaması durumunda en az oyu alan aday devre dışı kalır ve bu adayın seçmenlerinin ikinci tercihleri diğer adaylar arasında dağıtılır. Söz konusu dağıtım neticesinde bir aday toplam oyların yarısından fazlasını almışsa seçilmiş sayılır. Alamaması halinde ise her bir aşamada en az oyu alan aday devre dışı kalır ve o adayın oyları kalan adaylar arasında seçmen tercihlerine göre dağıtılır ve bu süreç, sonuçta bir adayın oyların yarısından fazlasını alması ve seçilmesi ile neticelenir.

Seçim sisteminin, seçmenleri tüm adayları veyahut en az belirli sayıda adayı sıralaması konusunda mecbur tutması söz konusu olabileceği gibi bazı ülkelerde seçmenin dilediği kadar adayı sıralamaya sokması da mümkündür. Sistemin birden çok adayı tercih etmeyi zorunlu kılması, sayımın ileriki aşamalarında, seçmenin herhangi bir tercih belirtmemesi nedeniyle, oyların “ziyan” olması ihtimalini önlemektedir. Öte

yandan bu durumda da çok sayıda oy geçersiz olabilmektedir. Bazen de bu durum seçmenin aslında herhangi bir tercihi bulunmamasına karşın sistem gereği bir tercih yapmasına sebep olmakta ve bu şekilde aslında seçmen açısından önemi olmayan ve sistem gereği olan bir tercih, seçimin sonucunu belirleyebilmektedir.

- 🕒 Alternatifli Oy Sistemi, Avustralya, Cocos Adaları, Kuzey Kore³⁶ ve Papua Yeni Gine’de (çalışma kapsamında yer alan 233 ülke veya bölgenin %1,7’sinde) kullanılmaktadır. Sistem aynı zamanda Avrupa ve Kuzey Amerika’da yerel düzeydeki bazı seçimlerde ve İrlanda başkanlık seçimlerinde de uygulanmaktadır.

2.5.1. Avantajları

- 😊 Alternatifli Oy Sisteminin avantajlarından ilki çeşitli adaylara verilen oyların birbirine eklenebilmesine imkân tanınmasıdır. Bu şekilde farklı ancak ideolojik olarak yakın adaylara birlikte oy verme şansı tanınmaktadır. Sistem ayrıca seçilme şansı çok düşük olan adayları tercih eden seçmenlerin oylarının boşa gitmesini engellemektedir. Zira bu seçmenler ikinci ve üçüncü tercihleri ile de seçimin sonucuna etki edebilmektedirler. Bu sebeple Alternatifli Oy Sisteminin merkeze yakın politikaları teşvik etmede en başarılı sistem olduğu yorumu yapılmaktadır. Zira sistem, adayları yalnızca birinci tercih olmak için değil ikinci ya da üçüncü tercih olabilmek için de yarışmaya zorlamaktadır. Seçmen tercihini bu şekilde etkileyebilmek için adayların

³⁶ ACE Electoral Knowledge Network, her ne kadar Kuzey Kore seçim sistemini Alternatifli Oy Sistemi olarak sınıflandırsa da Kuzey Kore’de genel seçimlerde seçmenlere oy pusulasında tek bir adayı tercih imkânı sunulmaktadır. Teoride bu adayı seçmeme gibi bir inisiyatif olsa da uygulamada böyle bir imkan söz konusu olmamaktadır. BBC, “North Koreans vote in ‘no-choice’ parliamentary elections”, 10 Mart 2019, Erişim:25.12.2019, <https://www.bbc.com/news/world-asia-47492747>

daha dar konulara odaklanmak yerine toplumun daha geniş kesimlerini kapsayan görece genel konulara odaklanmaları gerekmektedir.

- ☉ Sistemin Avustralya'daki uygulaması bu argümanı desteklemektedir. Avustralya'da büyük partiler genellikle küçük partileri destekleyenlerin ikinci tercihi olabilmek için seçim öncesinde küçük partilerle pazarlık yapmaktadır. Dahası salt çoğunluğu sağlama gereksinimi Alternatifli Oy Sisteminde seçilen üyelere yönelik kabulü artırmakta ve meşruiyet algısını kuvvetlendirmektedir. Papua Yeni Gine ve Avustralya'da Alternatifli Oy Sistemi tecrübesi uzlaşmacı politikaları önemli şekilde teşvik etmektedir.

2.5.2. Dezavantajları

- ☹ Sistem belirli düzeyde bir okuryazarlık ve basit aritmetik bilgisi gerektirmektedir. Ayrıca sistem dar bölgede uygulandığı için nispi temsil sistemi ile karşılaştırıldığında genellikle temsilde adaletten uzak sonuçlar vermektedir. Bazı durumlarda temsilde adaletsizlik Tek İsimli Tek Turlu Sistemden bile daha fazla olabilmektedir. Buna ilaveten sistemin merkeze yakın politikaları teşvik etmesi, ülkede bulunan sosyal ve demografik koşullara fazlasıyla bağlıdır.
- ☉ Sistem özellikle 1960'lı ve 70'li yıllarda Papua Yeni Gine'de farklı etnik kesimler arasında uzlaşmayı teşvik etmişken kullanıldığı yıllarda Fiji'de ayrışmayı derinleştirmekle eleştirilmiştir. Dahası Alternatifli Oy Sistemi, 1919 ile 1946 yılları arasında Avustralya Senato seçimlerinde olduğu gibi çok isimli seçim çevrelerinde (geniş bölge) uygulandığında başarılı sonuçlar vermemektedir.

3. NİSPİ TEMSİL SİSTEMLERİ (*PROPORTIONAL REPRESENTATION SYSTEMS*)

3.1. Nispi Temsil Nedir?

Tüm nispi temsil sistemlerinin temelinde bir partinin aldığı oyun parlamentodaki sandalye sayısına uygun gelecek şekilde yansıtılması bulunmaktadır. Nispi temsilin iki temel türü vardır: “Listeli Nispi Temsil Sistemi” ve “Devredilebilir Tek Oy Sistemi”. Nispi temsil doğası gereği birden fazla üyenin yer aldığı seçim çevrelerini (geniş bölge) gerekli kılmaktadır. İsrail ve Sırbistan gibi bazı ülkelerde tüm ülke tek bir (çok isimli) seçim çevresini oluşturmaktadır. Arjantin veya Portekiz gibi diğer pek çok ülkede iller seçim çevresini oluştururken bazı ülkelerde ise seçim yönetimi kurumu seçim çevrelerinin büyüklüğünü belirlemektedir.

Nispi temsil sistemleri genellikle yeni demokrasilerde tercih edilmekte, yerleşik demokrasilerde ise bazı değişikliklerle uygulanmaktadır. Nispi temsil sistemleri Latin Amerika, Afrika ve Avrupa kıtasında ağırlıklı olarak kullanılmaktadır. Nispi temsil sistemi olarak tanımlanan 86 ülkenin 84’ü Listeli Nispi Temsil Sistemini, yalnızca 2’si ise Devredilebilir Tek Oy Sistemini kullanmaktadır.

3.1.1. Avantajları

Nispi temsil sisteminin en önemli avantajı, çoğunlukçu sistemin orantısız sonuçlarından kaçınması ve daha temsili -temsilde adaleti yüksek- bir yasama meclisi oluşturmaktır. Özellikle derin sosyal ayrışmaların yaşandığı çoğu yeni demokraside tüm önemli grupların parlamentoya dâhil edilmesi, demokrasinin yerleştirilmesi açısından neredeyse şarttır. Gelişmekte olan siyasi sistemlerde azınlıkların -ve bazı durumlarda çoğunluğun- sistem dışı bırakılmasının olumsuz pek çok sonucu olabilmektedir.

Nispi temsil sistemlerinin genel olarak öne çıkan avantajları şunlardır:

- ☺ Verilen oylar tam olarak kazanılan sandalyelere dönüşür ve böylece çoğunluk sistemlerinin ortaya çıkardığı istikrarsız ve adil olmayan sonuçlardan kaçınılmış olur. Büyük partilerin ekstra sandalye kazanması önlenir ve az sayıda oy almış olsa dahi küçük partiler parlamentoya girmeye hak kazanabilir.
- ☺ Sistem, benzer fikirlere sahip aday gruplarını ortak davranmaya teşvik ederek siyasi partilerin oluşumunu destekler. Örneğin Doğu Timor bağımsızlığını kazandıktan sonra sistem toplum içindeki siyasi, ideolojik veya liderliğe ilişkin farklılıkları netleştirmiş ve parti sisteminin oluşmasını sağlamıştır.
- ☺ Sistemde çok az oy boşa gider. Baraj düşükse neredeyse kullanılan tüm oylar parlamentoya yansımaktadır. Bu durum, seçmenlerdeki, seçimin sandığa gitmeye değdiği algısını güçlendirir. Seçmenler, oyları ile küçük de olsa bir değişiklik yaratacaklarından daha emin olabilirler.
- ☺ Nispi temsil, azınlık partilerinin ve küçük partilerin temsil edilmesini kolaylaştırır. Barajın aşırı derecede yüksek olmadığı veya seçim çevrelerinin çok küçük olmadığı durumlarda her bir siyasi parti, verilen oyların küçük bir kısmı ile dahi parlamentoda temsil hakkı kazanır. Bu durum, bölünmüş toplumlarda istikrar için önemli rol oynayan ve yerleşik demokrasilerde karar alma süreçlerinde faydaları bulunan “dâhil etme prensibi”nin³⁷ (*inclusiveness*) yerine getirilmesine katkı sağlar.

³⁷ Kapsayıcılık olarak da ifade edilebilen dâhil etme prensibi hem seçmenler hem de seçilenler ile ilişkilidir. Vatandaşların kendi temsilcilerini seçerken birtakım ayrımlara maruz kalmaması ya da çeşitli engeller sebebiyle oy kullanamamasının bertaraf edilmesi prensibin seçmenlere ilişkin tarafını ifade etmektedir. Seçilme şartları bakımından ise daha geniş kesimleri kapsayan ya da teşvik eden kurallar ve uygulamalar bu prensip çerçevesinde değerlendirilebilir. Daha fazla bilgi için bkz. National Democratic Institute, “Inclusiveness”, 17 Aralık 2013, Erişim: 03.03.2020, <https://www.ndi.org/e-voting-guide/inclusiveness>

- 😊 Siyasi partileri güçlü oldukları veya diğer partilerle başa baş oldukları seçim çevrelerinin haricindeki seçim çevrelerinde de kampanya yapmaya teşvik eder. Nispi temsil sistemlerinde amaç, oyların nereden geldiğine bakılmaksızın toplamda alınan oy miktarını en yüksek düzeye çıkarmaktır. Bir siyasi partinin güçsüz olduğu yerden aldığı oylar da dâhil olmak üzere tüm oylar ilave bir sandalyenin kazanılmasına yardımcı olabilir.
- 😊 Parti kalelerinin oluşumunu azaltır. Çünkü nispi temsil sistemlerinde çoğunluk sistemlerine nazaran küçük partilere bir nevi ödül verilmekte ve böylece tek bir partinin belli bir ildeki veya seçim çevresindeki tüm sandalyeleri kazandığı durumlar ile daha az karşılaşmaktadır. Bu, bir ilde veya seçim çevresinde belirli bir yerel yoğunlaşma veya ülkenin/bölgenin özel koşulları sayesinde temsil imkânı bulamayan azınlık partileri için özellikle önem arz edebilmektedir.
- 😊 Sistem, Batı Avrupa deneyimlerinde olduğu gibi devamlılık ve istikrar sağlayabilmektedir. Batı Avrupa’da, nispi temsil sistemlerinin hükümetlerin ömrü, seçmen katılımı ve ekonomik performans açısından iyi sonuçlar verdiği görülmüştür. Tek İsimli Tek Turlu Sistemde hükümetin düzenli olarak el değiştirdiği ve kutuplaşmış iki partili bir sistemde uzun vadeli ekonomik planlamaların daha zor gerçekleştirilmesine karşın geniş tabanlı nispi temsil koalisyon hükümetleri, ulusal kalkınmayı sağlayan karar verme süreçlerinde istikrar ve tutarlılık açılarından daha başarılı olabilmektedir.
- 😊 Nispi temsil sisteminin siyasi partiler ve çıkar grupları arasındaki güç paylaşımını daha görünür kıldığı,

toplumun tüm kesimlerinin çıkarlarının yasa yapma ve karar alma süreçlerine dâhil edilmesi suretiyle daha şeffaf bir yasama sürecine imkân tanıdığı öne sürülmektedir.

3.1.2. Dezavantajları

Nispi temsile yöneltlen eleştirilerin çoğu genel olarak nispi temsil sisteminin koalisyon hükümetlerine ve parçalı parti sistemine yol açması ihtimalini artırmasına dayanmaktadır. Sisteme karşı yöneltlen eleştiriler şu şekildedir:

- ☹ Sistem, kimi zaman yasamanın kilitlenmesine sebep olan ve sonuçta tutarlı politika oluşturamayan koalisyon hükümetlerine yol açmaktadır. Özellikle, derin buhranlar sonrası geçiş dönemlerinde yeni hükümetten beklentinin yüksek olduğu durumlarda bu durum daha büyük riskler barındırmaktadır. Koalisyon hükümetleri ve hizipleşmenin hâkim olduğu milli birlik hükümetleri, hızlı ve tutarlı kararlar verme açısından zayıf kalabilmektedir.
- ☹ Nispi temsil, parti sisteminin istikrarsızlığa yol açacak bir şekilde parçalanması sonucunu doğurabilmektedir. Aşırı çoğulculuk, büyük partilerle koalisyon görüşmelerinde çok küçük partilere parlamentodaki güçleriyle orantısız bir avantaj sağlayabilmektedir. Bu bakımdan nispi temsilin kapsayıcılığı sistemin dezavantajı olarak gösterilmektedir.
- ☹ Örneğin İsrail’de radikal dini partiler bir hükümetin kurulmasında sık sık kilit rol oynarken İtalya uzun yıllar boyunca sürekli değişen, istikrarsız koalisyon hükümetlerince yönetilmiştir. Demokratikleşme sürecindeki ve gelişmemiş parti sistemlerine sahip ülkelerde nispi temsilin kişi temelli ve etnik bölünme

yanlısı partilerin sayısını artırmasından genellikle endişe edilmektedir.

⊗ Sistem, radikal partiler için elverişli bir ortam sağlamaktadır. Nispi temsil sistemleri, yasama organında radikal sağ veya sol partilerin yer edinmesine imkân tanıdığı için eleştirilmektedir.

☉ Weimar Almanyası'nın çöküşünün nispi temsil sistemi sonucunda radikal sağ ve sol grupların parlamentoda yer bulmasına kısmen bağlı olduğu ileri sürülmektedir.

⊗ Partilerin seçimlerde karşılıklı olarak birbirlerinin seçmenlerinin oy desteğine muhtaç olduğu ve dolayısıyla daha güçlü koalisyonların olduğu Alternatifli Oy gibi sistemlerde mutabakata dayalı koalisyonlar (*coalitions of commitment*) kurulmaktayken bu sistemde yetersiz ortak zemin ve desteğe sahip olması yönüyle daha zayıf koalisyonlar (*coalitions of convenience*) kurulabilmektedir.

⊗ Küçük partilere orantısız bir şekilde fazla güç kazandırmaktadır. Büyük partilerin çok küçük partiler ile koalisyon kurması zorunlu hale gelebilir. Bu durum, az miktarda oy almalarına karşın küçük partilere büyük partiden gelen önerileri veto etme gücü verebilmektedir.

⊗ Seçmenin bir partiyi hesap verebilir olmaya zorlayarak iktidardan uzaklaştırma ihtimali azalmaktadır. Nispi temsil sistemlerinde belli büyüklükteki bir merkez partisini iktidardan uzaklaştırmak oldukça zor olabilmektedir. Hükümetlerin genellikle koalisyonlardan oluşması halinde bazı siyasi partiler seçimlerde zaman zaman düşük oy alsalar dahi hükümette sürekli yer alabilmektedir.

- ☞ Örneğin Almanya’da Hür Demokrat Parti, hiçbir seçimde %12’den fazla oy alamamasına karşın 1949 ile 1998 arasındaki yaklaşık 50 yıllık dönemde (8 yıl hariç) tüm koalisyon hükümetlerinde yer almıştır.
- ☹ Sistemin karmaşık kurallarının seçmenler tarafından anlaşılması zor olabilmekte veya seçim yönetimi kurumları söz konusu karmaşık kuralları uygulamada zorluk yaşayabilmektedir. Bazı nispi temsil sistemleri, diğer seçim sistemlerine göre daha karmaşık ve zor anlaşılır olabilmekte ve seçmenlerin sağlıklı bir şekilde oy kullanması ve sandık görevlilerinin düzgün çalışabilmesi için eğitim almaları gerekebilmektedir.

3.2. Listeli Nispi Temsil Sistemi (*List Proportional Representation*)

En basit şekliyle Listeli ya da Liste Usulü Nispi Temsil Sisteminde her bir parti her seçim çevresi için aday listesi sunmaktadır. Seçmenler oylarını siyasi partilere verirler ve partiler, seçim çevresinde aldıkları oyla orantılı şekilde sandalye kazanırlar. Kazanan adaylar listede bulundukları sıraya göre belirlenir.

Sistem farklı şekillerde uygulanabilmektedir ve tek başına seçim sistemini bütünüyle belirlememektedir. Bu nedenle sistemin nasıl uygulanacağına dair ayrıntılar ayrıca belirlenmelidir. Verilen oyların sandalyelere dağıtılmasında “En Kuvvetli Ortalama Usulü”, “En Büyük Artık Usulü”, “Milli Bakiye (Ulusal Artık) Sistemi”, “d’Hondt Usulü” ve “Sainte-Laguë” gibi yöntemler kullanılır. Söz konusu yöntemlere “3.4.5. Seçim Çevresi Düzeyinde Nispi Temsil Hesaplama Yöntemleri” başlığı altında yer verilmiştir. Nispi temsilin uygulandığı seçimlerde hesaplama için seçilen formülün etkisi genellikle az olsa da söz konusu etki bazen kritik sonuçlar doğurabilmektedir.

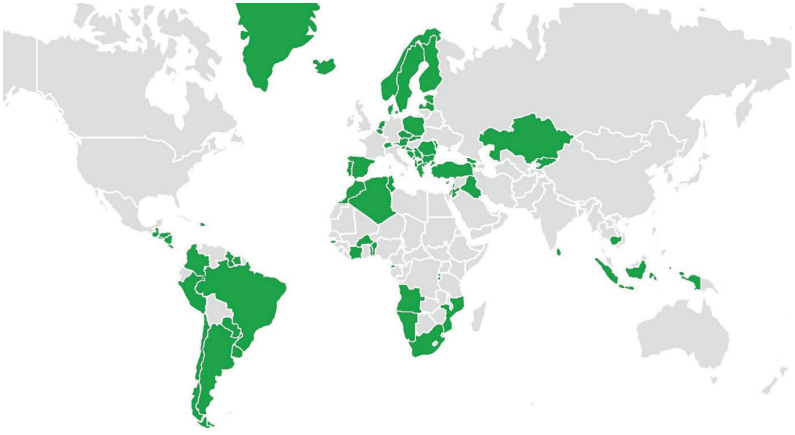
- Örneğin 1998 yılında Kamboçya’da seçimlerden birkaç hafta önce hesaplama yönteminde gerçekleştirilen değişiklik, en büyük partiye 121 sandalyeli Ulusal Mecliste 59 yerine 64 sandalye kazandırmıştır. Bu örnek küçük detayların seçim sisteminin tasarımındaki önemini ortaya koymakta ve bir partinin parlamentoda çoğunluğu sağlayıp sağlamamasında ne denli etkili olabildiğini göstermektedir.

Listeli Nispi Temsil Sisteminin tam olarak nasıl çalışacağı konusunda dikkate alınması gereken önemli birkaç husus daha bulunmaktadır. Yasama organında temsil edilebilmek için belli bir barajı aşmak gerekebilir (resmi seçim barajı)³⁸. Yüksek baraj küçük partileri parlamento dışı bırakma, düşük baraj ise teşvik etme ihtimalini güçlendirmektedir.

- Resmi olarak baraj bulunmayan Güney Afrika’da 2004’te Afrika Hristiyan Demokratik Partisi ulusal çapta kullanılan oyların sadece %1,6’sı ile 400 sandalyeli parlamentoda 6 sandalye kazanmıştır.

Listeli Nispi Temsil Sistemi ayrıca seçmenlerin adaylar veya partiler arasında seçim yapabilmesine bağlı olarak değişiklik göstermektedir. Buna göre listeler kapalı, açık veya serbest (*panachage*) olabilmektedir. Söz konusu yöntemlere göre oy pusulaları sade ya da karmaşık olabilmektedir. Bu sistemi önemli şekilde etkileyen diğer faktörler resmi veya gayri resmi seçim ittifakları (*apparentement*) ve seçim çevrelerinin sınırlarının tanımlanmasıdır. Sistemi etkileyen söz konusu hususlar “3.4. Nispi Temsile ilişkin Hususlar” başlığı altında ayrıntılı şekilde açıklanmıştır.

³⁸ Resmi seçim barajı için bkz. 3.4.2. Seçim Barajı.

Görsel 7: Listeli Nispi Temsil Sistemine Sahip Ülkeler

Listeli Nispi Temsil Sistemi çalışma kapsamında yer alan 233 ülke veya bölgenin 84'ünde (%36,1) uygulanmaktadır (Tüm liste ve yüzdeler için bkz. Tablo 1, 2). Listeli Nispi Temsil Sisteminin dünya üzerinde uygulandığı ülkeler yukarıdaki haritada gösterilmiştir:³⁹

3.2.1. Avantajları

- 😊 Genel olarak nispi temsil sistemlerine atfedilen avantajlara ek olarak Listeli Nispi Temsil Sistemi azınlık kültürlerinin/gruplarının (*minority cultures/groups*) daha fazla temsil edilmesine olanak sağlamaktadır. Çoğunlukla oy verme davranışı bir toplumun kültürel ve sosyal bölünmelerine (*social division*) ile uyumludur. Bu noktada sistem yasama organına hem çoğunluk hem de azınlık grupların dâhil edilmesine imkân sağlamaktadır. Sistem, partilerin toplumun tüm kesimlerine hitap edebilecek daha dengeli aday listeleri oluşturmalarını teşvik etmektedir. Kimi yeni demokrasilerdeki tecrübeler

³⁹ Ace Project, "Comparative Data, List Proportional Representation", Erişim:14.01.2020, <https://aceproject.org/epic-en> (Bu kaynaktaki bilgiler Tablo 1'deki veriler kullanılarak güncelleştirilmiştir.)

(Güney Afrika, Endonezya, Sierra Leone gibi) bu sistemin partileri çeşitli etnisiteye mensup adaylardan oluşan bir liste yapmaya yönelttiğini göstermektedir.

☞ Güney Afrika Millet Meclisine 1994 seçimlerinde seçilenlerin %52'si siyah (%11 Zulu, geriye kalanları Xhosa, Sotho, Venda, Tswana, Pedi, Swazi, Shangaan ve Ndebele kökenli), %32'si beyaz (üçte biri İngilizce, üçte ikisi Afrikanca konuşanlar), %7'si melez ve %8'i Hint kökenli idi. Namibya Parlamentosu da Ovambo, Damara, Herero, Nama, Baster kökenlilerden ve beyaz (İngilizce ve Almanca konuşan) topluluktan gelen üyeleri ile benzer şekilde çeşitlilik göstermektedir.

😊 Listeli Nispi Temsil Sistemi, kadınların seçilme olasılığını artırmaktadır. Nispi seçim sistemlerinde kadınların seçilmesi neredeyse her zaman çoğunluk sistemlerinden daha kolay olmaktadır. Esas itibarıyla partiler, listeleri kadın siyasetçilerin siyasette yükselmesini sağlamak için kullanabilmektedir. Daha önce belirtildiği üzere, tek isimli seçim çevreleri (dar bölge) çoğu partiyi “daha fazla kabul görebilecek” adaylara yöneltmekte ve bu kişi nadiren bir kadın olmaktadır. Dünyanın her bölgesindeki nispi temsil sistemleri, seçilen kadın sayısı ve kadınların temsili açısından çoğunluk sistemlerine göre daha iyi sonuçlar ortaya çıkarmaktadır.

3.2.2. Dezavantajları

Genel itibarıyla nispi temsil sistemleri ile ilgili zikredilen hususlara ek olarak sistemin dezavantajları şu şekilde belirtilebilir:

☹ Temsilciler ile seçmenler arasındaki bağ zayıflamaktadır. Listeli Nispi Temsil Sistemi kullanıldığında ve özellikle Sırbistan veya İsrail örneğinde olduğu gibi tüm ülkenin tek bir seçim çevresinden ibaret olduğu durumlarda

sistem, seçmenlerle temsilcileri arasındaki bağlantıyı kopardığı için eleştirilmektedir. Kapalı listeler söz konusu olduğunda seçmenlerin kendisini kimin temsil edeceğini belirleme imkânı bulunmamaktadır. Ayrıca seçmenin kendi ilçesi, mahallesi ya da köyü için belli bir temsilcisi de yoktur. Bunun yanı sıra seçmenler, bir milletvekilinin kötü performans gösterdiğini düşünüp o milletvekilini tekrar oy vermeyerek cezalandırma imkânından da yoksundur. Ayrıca, bazı gelişmekte olan ülkelerde toplumun çoğunluğunun kırsal bölgede yaşayan seçmenlerden oluşması durumunda, seçmenin memleketi/ikamet bölgesi ile olan bağı siyasi parti veya gruplarla olan bağından çok daha güçlü olabilmektedir.

⊖ Özellikle kapalı liste sistemlerinde parti genel merkezinin ve parti üst yönetiminin gücü aşırı şekilde artabilmektedir. Bir adayın parti listesindeki konumu seçilme ihtimalini belirleyen en önemli faktörlerden biri olmaktadır. Bu sebeple adayın parti liderlerine bağlılığı ve iyi ilişkiler içinde olması önem kazanmaktayken seçmenlerin verecekleri oylar, ikinci derece öneme sahip olmaktadır.

⊕ Listeli Nispi Temsil Sisteminde alışılmadık bir durum olarak Guyana'da partilerin seçimlerde aday listelerini alfabetik olarak sıralayıp nihai sıralamayı seçim sonuçları belirlendikten sonra yapmaları gösterilebilir. Bu durum, yani sandalyelerin adaylara ancak sonuçlar açıklandıktan sonra dağıtılması, parti liderlerinin sadakati ödüllendirip bireyselliği cezalandırıcı bir tavır takınmalarına daha da fazla imkân tanımaktadır.

- ☹ Listeli Nispi Temsil Sisteminde, muteber siyasi partilerin veya siyasi grupların varlığına ihtiyaç duyulmaktadır. Bu durum, çoğu Pasifik ada ülkesinde olduğu gibi gelişmemiş veya gevşek parti yapılarına sahip toplumlarda bu sistemin uygulanmasını zorlaştırmaktadır.

İSPANYA

İspanya seçim sistemine dair hükümler temel olarak Anayasa⁴⁰ ve 1985 tarihli Seçim Kanununda (*Representation of the People Institutional Act.*)⁴¹ yer almaktadır. İspanya Anayasasına göre yasama organı (*Cortes Generales*) çift meclisli olup Temsilciler Meclisi ve Senatodan oluşmaktadır (m.66). Anayasa, Temsilciler Meclisinin üye sayısının asgari 300, azami 400 olacak şekilde kanun ile saptanacağını (Seçim Kanunu bu sayıyı 350 olarak belirlemiştir) ve seçim bölgelerinin iller olacağını vurgulamaktadır. Üyeler her bir seçim çevresine en az iki temsilci olacak şekilde nüfuslarına orantılı olarak dağıtılır ancak Ceuta ve Melilla illeri bir üye ile temsil edilir. Üyelerinin dört yıllık görev süresi için seçildiği Temsilciler Meclisi seçimleri nispi temsil ilkelerine göre gerçekleştirilir (m.68). Toplam 265 senatörün 4 yıl süreyle görev yaptığı Senatóda üyelikler farklı şekillerde belirlenmektedir. Senatörlerin bir kısmı seçim çevrelerinden seçilerek bir kısmı ise bölgesel parlamentolardan atanarak göreve gelmektedir.⁴²

⁴⁰ Congreso de los Diputados, “The Spanish Constitution”, Erişim:30.12.2019, http://www.congreso.es/constitucion/ficheros/c78/cons_ingl.pdf

⁴¹ Temsilciler Meclisi, Senato, yerel meclisler ve Avrupa Parlamentosu üyelerinin seçimine dair hükümleri kapsayan ilgili Kanun için bkz. Junta Electoral Central, “Representation of the people Institutional Act.”, Erişim:30.12.2019, http://www.juntaelectoralcentral.es/cs/jec/documentos/LOREG_ENG

⁴² Senate of Spain, “Composition of the Senate”, Erişim:30.12.2019, <http://www.senado.es/web/conocersenado/temasclave/composicionsenadoelecciones/index.html?lang=en>

Sandalyelerin Dağıtılması

Seçim Kanunu alınan oyların sandalyelere nispi temsil çerçevesinde nasıl dağıtılacağını örneklendirerek ayrıntılı bir şekilde açıklamaktadır (m.162).⁴³ Buna göre, yukarıda adı geçen iki il hariç diğer illerde geniş çevrelerden seçilecek üyeler D'Hondt sistemine göre hesaplanır. Ceuta ve Melilla'da ise Tek İsimli Tek Turlu Sistem uygulanmakta olup ilgili seçim bölgelerinde en yüksek oyu alan aday seçilmiş olur.

Seçim barajının ülke düzeyinde değil seçim çevresi düzeyinde olduğu İspanya'da her bir seçim çevresinde en az %3 oy almış partiler sandalye dağılımı hesabına dâhil edilmektedir. Seçim çevresinde %3 barajını aşan partilerin aldıkları oylar sırasıyla 1, 2, 3...'e bölünerek en büyük bölenden başlamak üzere ilgili partilere dağıtılarak partilerin kazandıkları sandalyeler belirlenir. Partilerin sunmuş oldukları liste sıralamasına göre üyelikler dağıtılır; diğer bir ifadeyle kapalı liste uygulaması söz konusudur.⁴⁴

Sandalyelerin dağıtılmasına somut örnek vermek gerekirse; bir seçim çevresinde 480.000 oyun geçerli olup 6 partinin barajı aştığı ve 8 temsilcinin seçileceği varsayımı altında sandalyeler aşağıdaki tabloda görüleceği şekilde en büyük bölendenlerin sıralanmasına göre A Partisi 4, B Partisi 2, C ve D Partileri 1'er üyelik olacak şekilde dağıtılır.⁴⁵

⁴³ Junta Electoral Central, "Representation of the people Institutional Act."

⁴⁴ Junta Electoral Central, "Representation of the people Institutional Act."

⁴⁵ Junta Electoral Central, "Representation of the people Institutional Act."

Parti	Oy/1	Oy/2	Oy/3	Oy/4	Oy/5	Oy/6	Oy/7	Oy/8
A	168.000	84.000	56.000	42.000	33.600	28.000	24.000	21.000
B	104.000	52.000	34.666	26.000	20.800	17.333	14.857	13.000
C	72.000	36.000	24.000	18.000	14.400	12.000	10.285	9.000
D	64.000	32.000	21.333	16.000	12.800	10.666	9.142	8.000
E	40.000	20.000	13.333	10.000	8.000	6.666	5.714	5.000
F	32.000	16.000	10.666	8.000	6.400	5.333	4.571	4.000

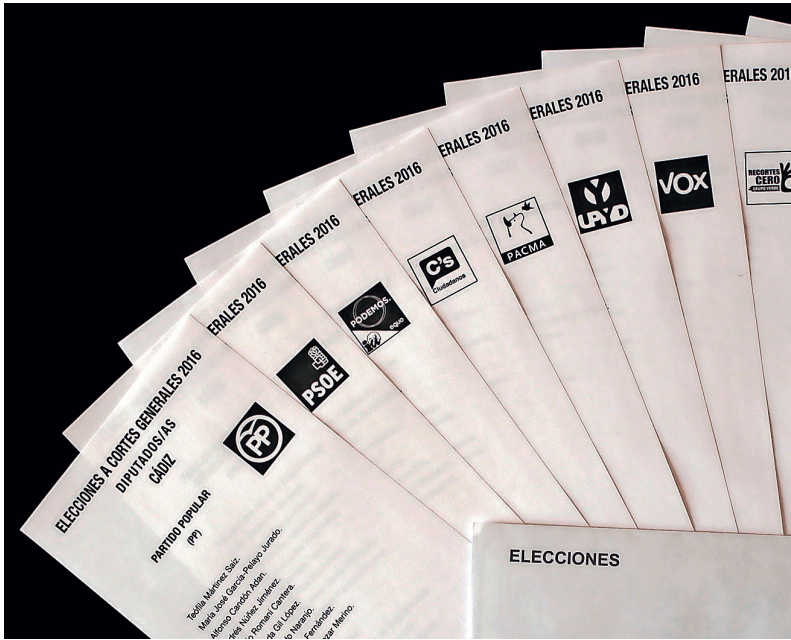
Aday listeleri için kadın kotası bulunmaktadır. Seçim Kanunundaki düzenlemeye göre kadın ve erkek aday oranı en az %40 olmalıdır. 5'ten az adayın olduğu yerlerde ise kadın ve erkek aday sayısı mümkün olduğu kadar eşit belirlenir.⁴⁶

İspanya'da en son genel seçimler 10 Kasım 2019'da gerçekleştirilmiştir. Yaklaşık 37 milyon kayıtlı seçmenin⁴⁷

⁴⁶ Inter-Parliamentary Union, "Spain - Congress of Deputies: About Parliament", Erişim:30.12.2019, https://data.ipu.org/content/spain?chamber_id=13384

⁴⁷ Europe Elects, "Spanish Election Results – November 2019", 10 Kasım 2019, Erişim:09.01.2020, <https://europeelects.eu/2019/11/10/live-blog-spanish-election-results-november-2019/>

%69,87'sinin oyunu kullandığı seçimlerde Sosyalist İşçi Partisi %28 oyla 120, Halk Partisi %20,82 oyla 88, Vox Partisi %15,09 oyla 52, Podemos Birliği %9,80 oyla 26, Katalonya Cumhuriyetçi Solu %3,61 oyla 13, Vatandaşlar Partisi %6,79 oyla 10, Katalonya için Birlik %2,19 oyla 8 sandalye kazanmıştır. Bunların haricinde 12 parti ise daha düşük oranlarda oylar ile toplamda 33 sandalye kazanmıştır.⁴⁸

Görsel 8: İspanya Parlamentosu 2016 Seçimleri Oy Pusulası Örneği

⁴⁸ Elecciones Generales 2019, "Total nacional", Erişim:09.01.2020, <https://resultados.10noviembre2019.es/Congreso/Total-nacional/0/es>

İSVEÇ

Parlamentar hükümet sistemine sahip bir anayasal monarşi olan İsveç'te devletin başında Kral bulunmakla birlikte, Kralın yetkileri oldukça kısıtlı ve temsili niteliktedir. Diğer bazı monarşilerin aksine Kralın, başbakanı Parlamente'ye önerememesi ve yasal düzenlemelerin yürürlüğe girebilmesi için imzasına ihtiyaç duyulmaması sembolik konumuna örnek olarak gösterilebilir.⁴⁹ Yasama erkini 1971'den günümüze tek meclis yapılanması çerçevesinde dört yıllık bir görev için seçilen ve 1866 yılından beri düzenli olarak toplanan Parlamento (*Riksdagen*) kullanmaktadır. Yürütme erki ise Parlamente'ye karşı sorumlu hükümet tarafından kullanılır.⁵⁰

İsveç'te seçimler ile ilgili temel düzenlemeler Anayasa⁵¹, 2005 tarihli Seçim Kanunu⁵² ve Seçim Yönetmeliğidir. Anayasa, Parlamento seçimlerinin genel, eşit, serbest, gizli ve doğrudan olmasını

⁴⁹ Sveriges Riksdag, *The people vote – how the MPs are chosen*, Mart 2019, s.4, Erişim:16.07.2019, <https://www.riksdagen.se/globalassets/15.-bestall-och-ladda-ned/andra-sprak/facts-1-the-people-vote.pdf>

⁵⁰ OSCE, *Sweden General Elections 9 September 2018*, Warsaw, Kasım 2018, s.3, Erişim:16.07.2019, <https://www.osce.org/odihr/elections/sweden/403760?download=true>; Bundeszentrale für Politische Bildung, *Parlamentswahl in Schweden*, 09 Eylül 2018, Erişim:16.07.2019, <http://www.bpb.de/politik/hintergrund-aktuell/275462/parlamentswahl-in-schweden>

⁵¹ İsveç Anayasası dört ayrı yasal düzenlemeden oluşmakta olup Türkçeye "Devlete İlişkin Belge" olarak çevrilebilecek bu metin (*The Instrument of Government*) yasama, yürütme ve yargı gücü başta olmak üzere devletin temel düzenini ortaya koymaktadır. Isberg, M., *The Constitution of Sweden*, Sveriges Riksdag, 2016, Erişim:16.07.2019, <https://www.riksdagen.se/globalassets/07.-dokument--lagar/the-constitution-of-sweden-160628.pdf>

⁵² Government Offices of Sweden, "The Elections Act", Erişim:16.07.2019, <https://www.government.se/49150c/contentassets/4e2fdee5a8e342e88289496d34701aec/the-elections-act-2005837>

öngörerek sistemin temel prensiplerini belirlemiştir. Seçim Kanunu ise seçim kurullarının görevleri, seçim çevrelerinin belirlenmesi, oy pusulasının formatı ve dağıtımı, oy verme süreci ile oyların sayımı, sandalyelerin dağıtılması ve seçim sonuçlarına itiraz gibi çeşitli konularda ayrıntılı hükümler içermektedir. Son olarak, Seçim Yönetmeliği ile merkezi seçim kurulunun idari faaliyetleri düzenlenmektedir.⁵³

Parlamento 349 üyeden oluşur ve her dört yılda bir olağan seçimler eylül ayının ikinci pazar gününde gerçekleştirilir.⁵⁴ Seçimlerde ülke 29 seçim çevresine bölünür.⁵⁵ Her dört yılda bir seçim çevrelerine düşen milletvekili sayısının seçmen sayısına göre yeniden tespit edildiği İsveç'te, 2018 seçimlerinde Stockholm 43 milletvekili ile en büyük, Gotland ise 2 milletvekili ile en küçük seçim çevresini oluşturmuştur.⁵⁶ Seçmenler temel olarak partilere oy vermekle beraber kişisel inisiyatifleri doğrultusunda oy pusulasında yer alan bir adayı da tercih edebilirler (*personal preference voting/tercihli oy*). Seçim sistemi nispidir; ulusal düzeyde %4 baraj bulunmaktadır. 349 sandalyenin 310'u sabit sandalye (*fixed constituency*), 39'u denkleştirici sandalye (*adjustment seats*) olarak tespit edilmiştir. Önce sabit sandalyeler, her bir partiye ilgili seçim çevresinde verilen oyların belli bir şekilde hesaplanmasıyla dağıtılır (*adjusted odd numbers method–düzeltilmiş tek sayı*

⁵³ OSCE, *Sweden General Elections 9 September 2018*, s.3.

⁵⁴ İsveç sisteminde, diğer çoğu ülkenin aksine, çeşitli sebeplerle seçimlerin erkene alınması halinde yasama dönemi sonlanmamaktadır. Yeni seçilen parlamento, içinde bulunulan yasama dönemi bitene kadar görev yapabilmektedir. Dolayısıyla, Hükümetin etkin bir şekilde kullanamayacağı erken seçim enstrümanı mevcut Anayasa süresince hiç devreye sokulmamıştır. Isberg, M., *The Constitution of Sweden*, s.34.

⁵⁵ Çoğu seçim çevresi illerden oluşmakla birlikte, Stockholm 2, Skåne 4 ve Västra Götaland 5 seçim çevresine sahiptir. The Electoral Knowledge Network, "Sweden", Erişim:16.07.2019, <http://aceproject.org/epic-en/CDCountry?country=SE>

⁵⁶ Sveriges Riksdag, *The people vote – how the MPs are chosen*, s.1.

metodu).⁵⁷ Sonrasında denkleştirici sandalyeler, sonucu ülke çapındaki oranlara yakınlaştıracak şekilde dağıtılır. Denkleştirici sandalye sistemi ile ülke düzeyinde seçmenlerin verdikleri oyların partilere nispi temsil doğrultusunda dağıtılmasının iyileştirilmesi amaçlanmaktadır. Tüm ülke tek bir seçim çevresi gibi görülür ve bu sandalyeler önce partilere sonra da ilgili seçim çevrelerine dağıtılır. Ayrıca, ülke düzeyinde %4 oy alamayan bir parti, bir seçim çevresinde oyların %12'sini alması halinde ilgili seçim çevresinde oy dağılımına katılır; ancak denkleştirici sandalyelerden pay alamaz. Diğer bir ifadeyle denkleştirici sandalyeler sadece ülke çapında %4 ve üzeri oy alan partiler arasında dağıtılır.⁵⁸

Seçimler pazar günü gerçekleştirilir ve aynı gün ilçe seçim kurulu yetkililerince ön sayım yapılır. Buradan çıkan sonuçlar Merkezi Seçim Kurulu veri tabanına işlenir ve bu şekilde seçim gecesi ilk sonuçlar tespit edilir. Oy pusulaları il seçim kuruluna derhal gönderilir. Nihai sonuçlar için il seçim kurulunda tekrar sayım gerçekleştirilir. Belli bir adaya verilen tercihli oylar burada hesaplanır. Parlamento, belediye ve il meclis seçimlerinin birlikte yapılması durumunda Parlamento için oy sayımı öncelikle gerçekleştirilir.⁵⁹ Yaklaşık bir hafta içinde nihai sonuçlar açıklanır.⁶⁰

⁵⁷ Bu yöntem literatürde ayrıca, düzeltilmiş Webster/Sainte-Laguë yöntemi (*modified Webster/Sainte-Laguë method*) olarak da bilinmektedir. Holmberg K., "A new method for optimal proportional representation", DiVA Portal, 06 Şubat 2019, s.8, Erişim:16.07.2019, <https://www.diva-portal.org/smash/get/diva2:1288364/FULLTEXT01.pdf>

⁵⁸ Isberg, M., *The Constitution of Sweden*, s.33; Sveriges Riksdag, *The people vote – how the MPs are chosen*, s.2.

⁵⁹ Belediye meclisi, il meclisi ve parlamento seçimleri için kullanılan oy pusulaları sırasıyla beyaz, mavi ve sarı renktedir. Valmyndigheten, "Ballots work this way", 5 Şubat 2020, Erişim:04.03.2020, <https://www.val.se/servicelankar/other-languages/english-engelska/electoral-system/ballots.html>

⁶⁰ Valmyndigheten, "Election Results", 5 Şubat 2020, Erişim:03.03.2020, <https://www.val.se/servicelankar/other-languages/english-engelska/electoral-system/election-results.html>

Görsel 9: İsveç 2014 Genel Seçimleri Oy Pusulaları

Sandalyelerin Oylara Göre Dağıtılması

İl seçim kurullarından gelen nihai sonuçlar üzerine Merkezi Seçim Kurulu bu oyların sandalyelere dönüştürülmesi işlemini gerçekleştirir.⁶¹ Sabit sandalyelerin dağıtımında kullanılan *düzeltilmiş tek sayı metodu*, bir çeşit Sainte-Laguë metodu⁶² olarak düşünülebilir. Öncelikle seçim çevrelerinin her birinde her partinin aldığı oy 1,2'ye (bir onda iki) bölünür. Partiler arası karşılaştırma neticesinde en yüksek sonucun çıktığı parti, ilk adaylığı ilgili seçim çevresinde kazanmış olur. Daha sonra bu partinin toplam oyu 3'e bölünerek yeni bir karşılaştırmalı rakam elde edilir. Her bir hesaplama aşamasında en yüksek rakama

⁶¹ Government Offices of Sweden, "The Elections Act".

⁶² Fransız matematikçi André Sainte-Laguë tarafından geliştirilen Sainte-Laguë metodu, nispi temsilde oy sayımına dair hesaplama yöntemi olarak, bir partinin ilk sandalyesini kazanmasının ardından ardışık tek sayılara bölünerek karşılaştırmalı bir rakam oluşturulmasına dayanmaktadır.

ulaşan parti üyelik kazanmış olur. Diğer partilerde ise 1,2'ye (bir onda iki)⁶³ bölüm ile ortaya çıkan karşılaştırmalı rakam doğrultusunda sandalye kazanıncaya kadar devam edilir. Bu hesaplama ardışık tek sayıya bölünerek diğer bir ifadeyle tüm sandalyeler dağıtılincaya kadar 3, 5, 7... şeklinde devam eder.⁶⁴ Bu metot özellikle seçim çevrelerindeki ilk sandalyenin küçük partiler tarafından kazanılmasını daha zor hale getirmektedir. Bu dezavantajlı durum, 310 sabit sandalyenin dağıtılmasından sonra 39 denkleştirici sandalye ile telafi edilmeye çalışılmaktadır.⁶⁵ Her bir seçim çevresinde *düzeltilmiş tek sayı metodu* yoluyla sabit sandalyelerin dağıtımından sonra, tüm ülke tek bir seçim çevresi gibi düşünülerek partilere verilen tüm oylar aynı hesaplama yöntemi doğrultusunda yeniden hesaplanır. İlk dağıtım (seçim çevreleri özelinde) ile ikinci dağıtım (tüm ülke tek seçim çevresi) neticesinde çıkan sonuçlar karşılaştırılır. İkinci dağıtıma göre daha fazla sandalye kazanan parti veya partiler denkleştirici sandalye elde etmeye hak kazanır. Birinci dağıtıma göre fazla sandalye kazanan partiler bu sandalyelerini korumaya devam eder. Ancak bu durum göz önüne alınarak söz konusu partiler denkleştirici sandalyelerde daha az hak sahibi olur. Denkleştirici sandalyeye hak kazanan parti, bu sandalyeyi sabit sandalyelerin dağılımında karşılaştırmalı olarak en yüksek oya sahip olduğu seçim çevrelerinde elde eder.⁶⁶

Partinin kazandığı sandalye belli olduktan sonra bireysel aday tercihlerine bakılır; ilk başta seçim çevresinde partinin %5'ten fazla oy almış adayı seçilmiş olur. Hiçbir aday yeterli tercih

⁶³ 2018'den önce bu bölen "1,4" idi. Holmberg, K., "A new method for optimal proportional representation", s.8.

⁶⁴ Valmyndigheten, "Mandate allocation", 5 Şubat 2020, Erişim:03.03.2020, <https://www.val.se/servicelankar/other-languages/english-engelska/electoral-system/mandate-allocation.html>

⁶⁵ Isberg, M., *The Constitution of Sweden*, s.33.

⁶⁶ Valmyndigheten, *Elections in Sweden*, The Electoral Knowledge Network, s.16-17, Erişim:16.07.2019, <http://aceproject.org/ero-en/regions/europe/SE/sweden-elections-in-sweden-guide>

oyu alamamış ise sandalyeler parti listesindeki sıralamaya göre dağıtılır. Ayrıca, her bir üye için yedek üye seçilir (yedek milletvekilliği). Bir üye Parlamento başkanı veya bakan seçildiğinde bu üyeliklere yedek milletvekilleri atanır. Aynı husus bir milletvekilinin en az bir ay izin alması veya devamsızlığı durumunda da geçerlidir.⁶⁷

İsveç'te en son genel seçimler 9 Eylül 2018'de gerçekleştirilmiştir. 7.495.936 kayıtlı seçmenin %87,18'inin oyunu kullandığı seçimlerde Sosyal Demokratlar %28,26 oyla 100, Moderat Parti %19,84 oyla 70, İsveç Demokratları Partisi %17,53 oyla 62, Merkez Parti %8,61 oyla 31, Sol Parti %8 oyla 28, Hristiyan Demokratlar %6,32 oyla 22, Liberal Parti %5,49 oyla 20 ve Yeşiller Partisi %4,41 oyla 16 sandalye kazanmıştır. Ayrıca oy kullanan seçmenlerin %24,06'sı tercihli oy hakkını kullanarak parti listesi üzerinde aday tercihi yapmıştır.⁶⁸

3.3. Devredilebilir Tek Oy Sistemi (*Single Transferable Vote*)

Devredilebilir Tek Oy Sistemi, uzun süredir siyaset bilimciler tarafından öne çıkarılan sistemdir, ancak parlamento seçimleri için kullanılması sınırlı olmuştur.

- Sistem, 1921'den beri İrlanda'da ve 1947'den itibaren Malta'da kullanılmaktadır.
- Sistem, 1990'da bir kez Estonya'da kullanılmıştır. Bu sistem ayrıca Avustralya'da Senato ve bazı eyalet seçimlerinde, Kuzey İrlanda'da Avrupa Parlamentosu seçimleri ve yerel seçimlerde kullanılmıştır. Bunların

⁶⁷ Isberg, M., *The Constitution of Sweden*, s.34.

⁶⁸ Valmyndigheten, "Election results 2018", 17 Eylül 2018, Erişim:03.03.2020, <https://www.val.se/servicelankar/other-languages/english-engelska/election-results-2018.html>

haricinde İskoçya’da yerel seçimler ve Yeni Zelanda’da bazı seçimler bu sistemle yapılmaktadır.

Sistemin ana prensipleri 19’uncu yüzyılda İngiliz Thomas Hare ve Danimarkalı Carl Andræ tarafından belirlenmiştir. Devredilebilir Tek Oy Sisteminde çok isimli seçim çevreleri (geniş bölge) mevcuttur. Seçmenler, adayları Alternatifli Oy Sisteminde olduğu gibi oy pusulası üzerinde kendi tercihlerine göre sıralarlar. Çoğu durumda bu tercih sıralaması isteğe bağlıdır ve seçmenlerin tüm adaylar arasında bir sıralama yapması gerekmemektedir; diğer bir deyişle isteyen seçmen yalnızca bir adayı işaretleyebilir.

İlk tercih oylarının toplam sayısı hesaplandıktan sonra sayım tek bir adayın seçilebilmesi için gereken oy miktarının tespiti ile başlar. Gerekli oy miktarı için normalde *droop kotası* kullanılır ve formülü şu şekildedir:

$$\text{Gerekli Oy Miktarı} = (\text{Oylar}/(\text{Sandalyeler}+1)) + 1$$

Sonuç, bir dizi sayımla belirlenir. İlk sayımda her bir aday için verilen ilk tercih oylarının toplam sayısı tespit edilir. Gerekli oy miktarına eşit veya daha fazla ilk tercih oyu alan aday öncelikle seçilmiş olur.

İkinci ve sonraki sayımlarda, birinci aşamada seçilmiş olan adayların gerekli oy miktarının üzerindeki oylar (fazlalık oy/ *surplus votes*) oy pusulasındaki ikinci tercihlere göre yeniden dağıtılır. Adaletin sağlanması için şu şekilde bir yeniden dağıtım yöntemi uygulanmaktadır: Adayın fazlalık oy sayısı adayın toplam birinci tercih oy sayısına bölünür. Ortaya çıkan sayı, ikinci tercihlere göre dağıtılacak olan oyların katkı katsayısını belirlemektedir. Buna göre her bir aday için verilen ikinci tercih oyları söz konusu katkı katsayısı ile çarpılarak diğer adaylar arasında dağıtılır. Örneğin bir aday 100 oy almış ve gerekli oy miktarının üzerindeki oyu 5 oy ise her oy pusulası bir oyun $5/100$ ’ü ($1/20$ ’si) değerinde tekrar dağıtılır.

Herhangi bir sayımdan sonra hiçbir adayın fazlalık oyu kalmaması halinde en az oy alan aday elenir. Sonraki sayıma kalan adayların oyları ikinci ve sonraki tercihlere göre yeniden dağıtılır. Fazlalık oylar dağıtıldıktan veya bir aday elendikten sonraki sayımların süreci seçim çevresindeki tüm sandalyelerin tamamen gerekli oy miktarını alan adaylar tarafından doldurulmasına veya adayların sayısı tamamlanması gereken sandalyelerden bir fazla oluncaya dek devam eder. Bu son durumda elenmeden kalan adaylar, gerekli oy miktarını tamamlamadan seçilmektedir.

Örnek Olay:⁶⁹

Bir seçim çevresinde 3 temsilcinin seçileceğini, 4 adayın yarıştığını ve seçim sonucunda 100 oyun kullanıldığını varsayalım.

Gerekli Oy Miktarı: $100 / (3+1) + 1 = 26$

Oyların Adaylara Dağılımı: A (33), B (24), C (23), D (20)

Bu durumda 33 oy alan A gerekli oy miktarını aşmış olduğundan seçilmiş olur. Ancak, A'nın fazladan aldığı $33-26=7$ oy bulunmaktadır. Bu 7 oy, ikinci tercihler nispetinde öteki adaylara dağıtılır. A'nın 33 oyundaki ikinci tercihler şu şekildedir: B (20), C (7), D (6). İşte burada A'nın 7 fazla oyu diğer adaylara dağıtılırken 33 oyun üzerindeki ikinci tercihlerin oranı esas alınır. Buna göre A'nın 7 oyundan 4'ü ($20 \times 7 / 33 = 4,2$) B'ye, 2'si C'ye ($7 \times 7 / 33 = 1,5$) ve kalan 1 oy da D'ye ($6 \times 7 / 33 = 1,3$) verilecektir.

Sonuçta; B 28 ($24+4=28$), C 25 ($23+2=25$), D 21 ($20+1=21$) oy almış olurlar. Böylece B de gerekli oy miktarını aşarak 28 oy almış ve seçilmiş olur.

Geriye bir sandalye kalmıştır. Aynı hesaplama yöntemi ile oylar dağıtıldığında gerekli oy miktarını geçen aday seçilir (Örneğin

⁶⁹ Yavaşgel, E., *Temsilde Adalet ve Siyasal İstikrar Açısından Seçim Sistemleri ve Türkiye'deki Durum*, s.128-129.

ikinci, üçüncü vs. tercihler dağıtılınca C'ye bir ya da iki oy çıkması halinde C seçilir.). Ancak herhangi bir sayım aşamasında ikinci, üçüncü vs. tercihler dağıtılmasına rağmen bir adayın gerekli oy miktarına ulaşamaması halinde (örneğin ikinci, üçüncü vs. tercihler dağıtılınca C'ye hiç oy çıkmaması halinde) en az oyu alan aday (örnekte D) elenir ve o adayın oyları kalan adaylar arasında dağıtılır (Sonuç olarak örneğimizde yine C seçilmiş olur.).

3.3.1. Avantajları

- 😊 Nispi temsil için ifade edilen avantajlar genel olarak Devredilebilir Tek Oy Sistemi için de geçerlidir. Bu sistem, partiler arasında ve partiler içerisindeki adaylar arasında seçim yapma imkânı vermesi dolayısıyla belki de tüm seçim sistemleri içinde en sofistike olanıdır. Nihai sonuçlar yüksek düzeyde orantılılığı (temsilde adaleti) sağlar. Devredilebilir Tek Oy Sisteminin uygulandığı örneklerde çok isimli seçim çevreleri, seçmen ve temsilci arasındaki coğrafi bağlantıyı korumak adına görece dar tutulmuştur.
- 🔗 Ayrıca, İrlanda örneğinde görüldüğü gibi seçmenler seçim sonrası koalisyonun kompozisyonuna etki edebilmektedir. Sistem, tercih sıralamalarının partiler arasında karşılıklı olarak belirlenmesi (partilerin ikinci, üçüncü vs. tercihleri olarak diğer partileri karşılıklı şekilde önermeleri) yoluyla partiler arası etkileşimi ve uzlaşmayı teşvik etmektedir.
- 😊 Sistem ayrıca, siyasetçilerin kendi seçmenlerinden olmayan gruplara karşı çok daha ılımlı bir politika izlemesini de teşvik etmektedir. Zira bu sistemde partiler, yalnız birinci tercih olmak için değil ikinci ve hatta üçüncü,

dördüncü tercih olabilmek için de yarışmaktadır. Partiler, oyları bu şekilde toplamak için tüm seçmenlere yönelik politikalar izlemek ve sandalye kazanabilmek için, özellikle etnik açıdan bölünmüş toplumlarda, birleştirici politikaları savunmak durumunda kalmaktadır. İngilizce literatürde buna *vote pooling* adı verilmektedir.⁷⁰

- 😊 Devredilebilir Tek Oy Sistemi popüler bağımsız adayların seçimine Listeli Nispi Temsile nazaran daha fazla şans tanımaktadır. Çünkü seçmenler partiler arası bir seçimden ziyade adaylar arası bir seçimde bulunmaktadır. İstisna olarak, Avustralya Senatosunda olduğu gibi bir parti listesi seçeneği Devredilebilir Tek Oy Sistemine eklenebilir.

3.3.2. Dezavantajları

Nispi temsil için ifade edilen dezavantajlar genel olarak devredilebilir Tek Oy Sistemi için de geçerlidir. Ek olarak;

- ☹ Devredilebilir Tek Oy Sistemi, tercihli oylamanın çoğu topluma yabancı olması ve en azından belli bir derece okuryazarlık ve matematiksel beceri gerektirmesi sebebiyle eleştirilmektedir.
- ☹ Sistemde oyların sayım ve dökümünün çok karmaşık olması bir kusur olarak görülebilir. Bu durum Estonya'nın

⁷⁰ Horowitz, D.L., *Ethnic Groups in Conflict*, University of California Press, London, 1985, s.396, Erişim:13.12.2017, https://books.google.com.tr/books?id=Q82saX1HVQYC&pg=PA472&hl=tr&source=gbv_toc_r&cad=3#v=onepage&q&f=false;

Forster, C.J., *Electoral Systems and Ethnic Conciliation: A Structured, Focused Analysis of Vote-Pooling in Northern Ireland Elections 1998-2011*, Yüksek Lisans Tezi, University of Denver, Denver, 2014, s.7, Erişim:03.03.2020, <https://digitalcommons.du.edu/cgi/viewcontent.cgi?article=1971&context=etd>

bu sistemi kullandığı ilk seçimlerden sonra terk etmesinin nedenlerinden biri olarak gösterilmiştir. Sistem, fazlalık oyların devamlı surette yeniden hesaplanmasını gerektirmektedir. Bu nedenle Devredilebilir Tek Oy Sistemiyle yapılan seçimlerde oyların sayımının oy verme yerleri yerine daha merkezi yerlerde gerçekleştirilmesi gerekir. Seçim güvenliğinin sorunlu olduğu durumlarda oy sayımının oy verme yerlerinde yapılması seçim sonuçlarının meşruluğu için elzem olabilmektedir.

☹ Listeli Nispi Temsil Sisteminden farklı olarak Devredilebilir Tek Oy Sistemi zaman zaman siyasi partiler içinde bölünme baskısı yaratabilmektedir. Bu durum siyasetçilerin belli seçmenlere siyasi rüşvet mahiyetinde vaatlerde bulunduğu “kayırmacı/patronaj” siyasetini (*clientelistic politics*) ortaya çıkarabilmektedir.

☹ Sistem, oyların çoğunluğunu alan bir partinin rakiplerinden daha az sandalye kazanmasına yol açabilir. Malta 80’li yılların ortasında, böyle bir durumun gerçekleşmesi halinde en fazla oy alan partiye “dengeleyici sandalye” (*compensatory seat*) verilmesini öngörerek seçim sisteminde düzenlemeye gitmiştir. Bununla birlikte, yukarıda sayılan eleştirilerin birçoğunun uygulamada küçük sorunlar teşkil ettiği tecrübe edilmiştir.

🕒 İrlanda ve Malta’da Devredilebilir Tek Oy Sistemiyle yapılan seçimler, bir veya iki büyük partinin hükümeti oluşturduğu nispeten istikrarlı ve meşru hükümetler ortaya çıkarmıştır.

3.4. Nispi Temsile İlişkin Hususlar

3.4.1. Seçim Çevresi Başına Düşen Temsilci Sayısı (*District Magnitude*)

Bir seçim sisteminde kullanılan oyların parlamentodaki sandalye dağılımına ne şekilde yansıtılacağına ilişkin en temel belirleyici unsurun seçim çevresi başına düşen temsilci sayısı olduğu konusunda büyük ölçüde bir uzlaşma vardır. Tek İsimli Tek Turlu Sistem, Alternatifli Oy ya da İki Turlu Sistem gibi sistemlerde seçim çevresi başına bir temsilci düşmekte ve seçmenler seçim çevrelerindeki tek bir adaya oy vermektedir. Buna karşın Serbest Listeli Çoğunluk ve Kapalı Listeli Çoğunluk gibi bazı çoğunluk sistemleri ve Sınırlı Oy ve Devredilemez Tek Oy gibi bazı diğer sistemler ile nispi temsil içerisinde değerlendirilen tüm sistemlerde seçim çevresi başına birden çok temsilci seçilmektedir. Nispi temsil sistemlerinde seçim çevresi başına düşen temsilci sayısı seçim sonuçlarının ne kadar orantılı olacağını yani temsilde adaleti büyük ölçüde belirlemektedir.

Temsilde adaletin en yüksek oranda sağlandığı sistemler seçim çevresi başına yüksek sayıda temsilcinin düştüğü sistemlerdir zira böylesi sistemler çok küçük partilerin dahi yasama organında temsil edilmesini sağlayabilmektedir. Seçim çevresi başına daha az temsilcinin seçildiği sistemlerde fiili seçim barajı yükselmektedir. Örneğin yalnızca üç temsilcinin seçileceği bir seçim çevresinde bir partinin sandalye kazanmayı garantilemesi için oyların en az %25'ini alması gerekmektedir. Oyların yalnızca %10'unu alan bir partinin sandalye kazanması pek mümkün olmayacak ve bu partinin destekçilerinin oyları parlamentoda temsil edilemeyecek, diğer bir deyişle boşa gidecektir. Buna karşın dokuz temsilcinin seçileceği bir seçim çevresinde oyların %10'unu alan bir partinin en az bir sandalye kazanması kesindir.

Öte yandan seçim çevresi başına düşen temsilci sayısı arttıkça -hem seçilen temsilci sayısı arttığından hem de sonuç olarak seçim çevresini oluşturan coğrafi bölge büyüdüğünden- temsilci ile seçmenleri arasındaki bağ zayıflamaktadır. Bu durum yerel faktörlerin siyasette güçlü bir rol oynadığı ya da temsilcilerin seçmenlerle güçlü bağlantıları sürdürmesinin ve yasama organında daha etkin olmasının beklendiği toplumlarda ciddi sonuçlar doğurabilmektedir.

Bu nedenle seçim çevresi başına düşen temsilci sayısının kaç olması gerektiği hakkında tartışmalar devam etmektedir. Çoğu siyaset bilimci, genel ilke olarak, seçim çevresi başına düşen temsilci sayısının üç ila yedi arasında olması gerektiği konusunda hemfikirdir ve özellikle iki partili sistemlerde üç, beş veya yedi gibi tek sayıların pratikte çift sayılardan daha iyi çalıştığı düşünülmektedir. Bununla birlikte söz konusu sayılar yalnızca bir kılavuz niteliğindedir. Yeterli temsil düzeyi ve temsilde adaletin sağlanabilmesi açısından seçim çevresi başına düşen temsilci sayısının daha yüksek olması gereken çok sayıda durum mevcuttur. Birçok ülkede seçim çevreleri eyalet, il, ilçe ve mahalle sınırları gibi idari sınırlarla belirlenmektedir ve bu sebeple seçim çevrelerinin çıkaracağı temsilci sayısı arasında geniş farklılıklar olabilmektedir. Diğer yandan bu durum hem seçimler için ek sınırlar çizme ihtiyacını ortadan kaldırmakta hem de seçim çevrelerini var olan tanımlanmış ve kabul gören topluluklarla ilişkilendirmeyi mümkün kılmaktadır.

Seçim çevresi başına düşen temsilci sayısının çok az ya da çok fazla olması daha aşırı sonuçlar ortaya çıkarabilmektedir. Yalpazenin bir ucunda tüm ülkenin tek bir seçim çevresi olması yer almaktadır. Bu sisteme saf (tam) nispi temsil de denilmektedir. Bu durumda seçilmek için gerekli oy miktarı oldukça düşüktür ve çok küçük partiler dahi sandalye kazanabilmektedir.

☉ Örneğin İsrail’de tüm ülke 120 temsilcinin seçildiği tek bir seçim çevresinden oluşmaktadır ve bu sebeple de

partilerin aldıkları oyların oranı sandalye dağılımına neredeyse bire bir yansımaktadır. Böylelikle oyların sadece küçük bir miktarını alan partiler de temsil olanağı kazanabilmektedir. Ayrıca seçilmiş üyeler ile coğrafi bölgeler arasındaki bağ son derece zayıf olmaktadır.

Yelpazenin diğer ucunda ise seçim çevresi başına düşen temsilci sayısının iki olduğu nispi temsil uygulamaları olabilmektedir. Bu uygulama, her seçim çevresinde en fazla iki partiden adayın seçilmesine imkân verdiği için, oy oranları ile sandalye dağılımı arasında oldukça büyük bir fark meydana getirmektedir. Söz konusu durum, nispi temsil sistemlerinin temsil ve meşruiyet açılarından sahip olduğu avantajları zayıflatma eğilimi taşımaktadır.

Seçim çevresi başına düşen temsilci sayısının ne kadar olacağı nispi bir seçim sistemi tasarlarırken belirlenmesi gereken belki de en önemli karar niteliğindedir. Seçim çevresi başına düşen temsilci sayısı nispi temsil sistemi içerisinde değerlendirilmeyen başka seçim sistemlerinde de hayati öneme sahip olabilmektedir. Örneğin Devredilemez Tek Oy Sistemi özünde bir nispi temsil sistemi olmamasına karşın seçim çevresi başına düşen temsilci sayısının birden çok olması (geniş bölge) sebebiyle oy oranları ile sandalye dağılımı arasında orantılı sonuçlar verebilmektedir. Benzer şekilde, Devredilebilir Tek Oy Sistemi, seçim çevresi başına düşen temsilci sayısının bir olduğu duruma (dar bölge) uygulandığında bu sistemin bazı avantajlarını koruyan ancak oy oranları ile sandalye dağılımı arasındaki orantılılığı muhafaza etmeyen Alternatifli Oy Sistemi haline gelmektedir. Kapalı Listeli Çoğunluk ve Serbest Listeli Çoğunluk Sistemlerinde seçim çevresi başına düşen temsilci sayısı arttıkça orantılılık azalmaktadır. Özetlemek gerekirse bir seçim sistemini tasarlarırken seçim çevresi başına düşen temsilci sayısı, sistemin pratikte nasıl çalışacağı, seçmenler ve seçilmiş üyeler arasındaki bağın gücü

ve seçim sonuçlarının genel olarak orantılı olup olmadığının (*overall proportionality*) belirlenmesinde kilit faktördür.

Konuya ilişkin bir diğer husus da, bir seçim çevresinde bir partinin daha önceki seçimlerde kazandığı ortalama sandalye sayısının (*party magnitude*), yapılacak olan seçimlerde kimin seçileceğine ilişkin çok önemli bir gösterge olmasıdır. Eğer bir seçim çevresinden seçilmesi muhtemel yalnızca bir kişi varsa o kişinin erkek olması ve ülkedeki etnik çoğunluğa ya da baskın sosyal gruba mensup olması ihtimali çok yüksek olmaktadır. Ancak eğer aynı partiden seçilmesi muhtemel iki ya da daha fazla kişi varsa daha dengeli bir aday profili görülebilmektedir. Bu sayede toplamda daha fazla kadın ve azınlıklara mensup temsilci seçilebilmektedir. Seçim çevresi başına düşen temsilci sayısının yüksek olması (yedi veya daha fazla sandalye sayısına sahip seçim çevreleri) ve yarışan parti sayısının görece az olması bir partinin kazandığı ortalama sandalye sayısını artıran faktörlerdir.

3.4.2. Seçim Barajı

Tüm seçim sistemlerinde bir şekilde seçim barajı bulunmaktadır. Seçim barajı bir partinin temsil olanağı bulabilmesi için alması gereken asgari oy düzeyi anlamına gelmektedir. Seçim barajı kanunen açıkça belirlenmiş olabileceği gibi (resmi seçim barajı) seçim sisteminin doğal bir sonucu ve matematiksel bir özelliği (fiili seçim barajı) olarak da var olabilmektedir.

Resmi Seçim Barajı

Resmi seçim barajları (bulunmaları halinde) nispi temsil sisteminin de tanımlandığı anayasa veya seçim kanunlarında açıkça yazılıdır.

- Karma seçim sisteminin uygulandığı Almanya ve Yeni Zelanda'da nispi temsille seçilen temsilciler için partilerin ülke çapındaki oyların en az %5'ini alması

gerekmektedir. Bu uygulamanın kökenleri Almanya'da aşırılık yanlısı partilerin temsilini sınırlama amacına dayanmaktadır ve bu uygulamayla çok küçük partilerin temsil hakkı kazanması engellenmektedir. Bununla birlikte örneğin Almanya ve Yeni Zelanda'da küçük partilerin temsil hakkı kazanabilmeleri için alternatif yollar (*back-door routes*) bulunmaktadır. Seçim barajını aşmak için yeterli oy oranı alamasa dahi partiler dar bölge ile sandalyelerin kazanıldığı seçim çevrelerinde Yeni Zelanda örneğinde en az bir, Almanya'da ise en az üç sandalye kazanmaları halinde ülke çapındaki seçim barajını geçmiş sayılmaktadır. 1995'te Rusya'da yapılan seçimlerde ise alternatif yol bulunmadığından parti listeleri için yapılan oylamalardaki tüm oyların neredeyse yarısı Parlamente'ye yansımamıştır.

Resmi seçim barajı ülkeden ülkeye büyük farklılıklar içerebilmektedir.

- ☉ Resmi seçim barajı Hollanda'da olduğu gibi %0,67'den (1/Parlamento üye tam sayısı[150]) Türkiye'de olduğu gibi %10'a kadar çıkabilmektedir. Bu oy oranlarını yakalayamayan partilerin oyları hesaplamalara katılmamaktadır. Resmi bir seçim barajının varlığı, aksi halde temsil edilecek partilerin temsilci çıkaramaması sebebiyle temsilde adaleti (orantılılık) azaltma eğilimindedir. Polonya'da 1993 seçimlerinde, görece daha küçük sayılabilecek partiler için %5 ve seçim ittifakları için %8'lik seçim barajı dahi, oyların toplamda %34'ünden fazlasını alan parti ve koalisyonların temsil edilememesine sebep olmuştur.

- ☉ 94 ülkedeki resmi seçim barajlarına ilişkin veriler "Ekler" kısmında yer alan Tablo 5'te sunulmuştur.

Fiili Seçim Barajı

Etkin ya da gizli baraj adı da verilen fiili seçim barajı ise seçimlere ilişkin mevzuatta yer almamasına karşın seçim sisteminin matematiksel bir sonucu olarak ortaya çıkmaktadır. Seçim çevresi başına düşen temsilci sayısı, söz konusu fiili baraja ilişkin en önemli etkidir. Örneğin dört temsilcinin nispi temsil sistemine göre seçileceği bir seçim çevresinde bir partinin en az bir temsilci çıkarmayı garantilemesi için %20'den fazla oy alması gerekmektedir. Böylesi bir seçim çevresinde %10'dan az oy alan bir partinin temsilci çıkarması pek mümkün değildir. Tam değerler partilerin, adayların ve oyların konfigürasyonuna bağlıdır.

3.4.3. Kapalı, Açık ve Serbest Listeler

Nispi temsil sistemlerinde seçmenlere partiler arasında olduğu gibi bir dereceye kadar aynı partinin adayları arasında da seçim yapma imkânı tanınması mümkündür. Bu bağlamda tercih edilebilecek üç seçenek bulunmaktadır: kapalı, açık ve serbest listeler.

Kapalı Liste

Nispi temsil sistemlerinin çoğunluğu kapalı liste usulüdür, diğer bir deyişle adayların liste içerisindeki sıralaması onları aday gösteren parti tarafından belirlenmektedir ve seçmenler adayların sıralamasına etki edememektedir. Güney Afrika seçim sistemi kapalı listeye güzel bir örnektir. Oy pusulasında parti isimleri, sembolleri ve parti liderinin resmi bulunmaktadır ancak adayların isimleri pusulada yer almamaktadır. Seçmenler yalnızca tercih ettikleri partiyi seçmekte, sonuç olarak seçilen adaylar ise partileri tarafından önceden belirlenmektedir. Bu durum aksi takdirde aday gösterilmekte zorluk çekebilecek bazı adayların (etnik azınlık mensupları ya da kadınlar gibi) partiler tarafından aday gösterilmesini kolaylaştırabilmektedir.

Kapalı listelerin olumsuz yönü seçmenlerin, partilerinin temsilcilerinin kim olacağına dair söz hakkının bulunmamasıdır. Kapalı listeler ayrıca seçim süreci içerisindeki olayların hızlı değişimi karşısında etkisiz kalmaktadır.

- Örneğin Doğu Almanya'da 1990 yılında iki Almanya'nın birleşmesinin hemen öncesinde yapılan seçimlerde bir partinin üst sıralardaki adaylarından birinin seçimden dört gün önce gizli polis muhbiri olduğu ortaya çıkmış ve parti, adayı derhal ihraç etmiştir. Ancak parti listeleri kapanmış olduğundan ve seçmenler yalnızca partilere oy kullanabildiklerinden söz konusu kişiyi seçmek istemeseler dahi ilgili kişinin isminin yazıldığı listeye oy vermek zorunda kalmışlardır.

Açık Liste

Batı Avrupa'daki nispi temsil sistemlerinin çoğu açık listelidir. Buna göre seçmenler yalnızca tercih ettikleri partiye değil aynı zamanda o parti içerisinde tercih ettikleri adaya da oy verebilmektedir. Açık listeli sistemlerin çoğunda aday tercihi opsiyoneldir ve seçmenlerin büyük çoğunluğu yalnızca partilere oy verdiğinden, aday seçme tercihi genellikle sınırlı etkiye sahip olmaktadır. Öte yandan, örneğin İsveç'te seçmenlerin yaklaşık %25'i düzenli olarak aynı zamanda aday tercihinde de bulunmakta ve listenin kapalı olması halinde seçilemeyecek bazı isimler bu şekilde seçilme imkânı kazanmaktadır.

Brezilya'da seçmenler oylarını ya bir adaya ya da bir partiye vermek durumundadır. Buna karşın Finlandiya'da seçmenler yalnızca adaylara oy verebilmektedir. Partilerin sandalye dağılımı ise adaylarının aldığı toplam oy miktarınca belirlenmektedir. Aynı partiden kimlerin seçileceğini ise adayların aldıkları oy miktarına göre oluşturulan sıralama belirlemektedir. Bu durum bir taraftan

seçmenlere aday seçmeleri konusunda geniş bir özgürlük tanırken diğer yandan da aynı parti içerisindeki adayların birbirleri ile rekabetleri sonucu parti içi çatışma ve ayrışmalara da sebep olabilmektedir. Böylesi bir sistem aynı zamanda aday listelerini çeşitlendirmeye çalışan partilere dezavantaj oluşturabilmektedir.

- ☉ Örneğin Sri Lanka’da önde gelen Sinhala (*Sinhalese*)⁷¹ partilerinin azınlık mensubu Tamil adaylarını kazanabilir yerlerden aday gösterme çabası açık liste yöntemi sebebiyle başarısız olmuş; çünkü pek çok seçmen düşük profilli olsalar dahi Sinhala adaya oy vermeyi tercih etmiştir. Kapalı listeden açık listeye geçen Kosova’da ise açık listeli seçimlerde aşırılık yanlısı adaylar seçilmiştir. Özellikle ataerkilliğin hâkim olduğu toplumlarda açık listeler kadınların daha az temsil edilmesine sebep olurken örneğin Polonya’da seçmenler, açık liste usulünde daha fazla kadın adayı seçmiştir.

Serbest Liste

Açık listeleri daha da esnek hale getirmek için az sayıda seçim çevresine sahip yerlerde daha farklı yöntemler de kullanılabilmektedir. Örneğin Lüksemburg ve İsviçre’de her bir seçmen seçebileceği toplam sandalye sayısı kadar oy hakkına sahiptir ve bu oyları dilediği gibi bir parti içerisinde ya da farklı partilerin adayları arasında dağıtabilmektedir. Farklı partilerin listesinde yer alan birden çok adaya oy verebilme (*panachage*) veya kuvvetli şekilde desteklenen adaya birden çok oy verebilme (*cumulation*) yöntemlerinin her ikisi de seçmenlerin kontrol gücünü artıran ilave imkânlardır ve serbest liste sistemleri olarak sınıflandırılmaktadır.

⁷¹ Sri Lanka’da çoğunluğu oluşturan etnik grup.

3.4.4. Seçim İttifakları (*Apparentement*)

Yüksek seçim barajları küçük partilere karşı ayrımcılık yapma yönünde kullanılabilir. Hatta bazı durumlarda bu durum açıkça ifade edilmektedir. Fakat pek çok farklı örnekte de küçük partilere karşı olan sistem içi bir ayrımcılık, istenmeyen bir durum olarak görülmektedir. Bu durum özellikle de tabanı birbirine yakın olan birkaç küçük partinin oyların bölünmesi nedeniyle baraj altı kaldığı durumlarda söz konusudur. Bu sorunu aşmak için Listeli Nispi Temsil Sistemini kullanan bazı ülkeler küçük partilerin barajı aşabilmeleri için seçim ittifakı kurmalarına izin vermektedir. Seçim ittifaklarında partiler ayrı yapılar olarak kalmakta ve oy pusulasında ayrı ayrı yer almaktadır ancak oylar sayılırken söz konusu parti bloğu tek bir parti gibi düşünülmekte ve dolayısıyla söz konusu partiler parlamentoda temsil imkânı kazanabilmektedir.

- ☉ Bu uygulama Listeli Nispi Temsil Sisteminin uygulandığı Avrupa ve Latin Amerika'da bazı ülkelerde ve İsrail'de kullanılmaktadır. Afrika ve Asya'da ise bu uygulamaya çok az ülkede rastlanmaktadır. Bu ülkelerden Endonezya'da küçük partiler bu uygulama ile temsil imkânı bulmalarına karşın tekil olarak sandalye kaybına uğradıklarından 1999 yılında söz konusu uygulamadan vazgeçilmiştir.

3.4.5. Seçim Çevresi Düzeyinde Nispi Temsil Hesaplama Yöntemleri⁷²

Nispi temsil sisteminde tüm ülkenin tek bir seçim çevresi olmaması durumunda⁷³ alınan oy ile elde edilen sandalyelerin orantılı olması amacıyla seçim çevrelerinde alınan oyların sandalyelere nasıl dağıtılacağını tespit etmek için bir hesaplama ihtiyacı

⁷² Söz konusu yöntemler genel olarak Gözler, K., *Anayasa Hukukuna Giriş*, s.139-141'den uyarlanarak aktarılmış olup farklı kaynaklardan alınan bilgiler ayrıca belirtilmiştir.

⁷³ Bu durum, nispi temsil uygulayan ülkelerin büyük çoğunluğunda görülmekte ve "yaklaşık nispi temsil" olarak da adlandırılmaktadır.

duyulmaktadır. Bunun nedeni; partilerin aldıkları oyların, seçim çevresindeki geçerli oyların sandalye sayısına bölünmesiyle ortaya çıkan sayıya (seçim kotası) bölündüğünde elde edilen sayıların toplam sandalye sayısına ulaşamamasıdır; diğer bir ifadeyle “artık oyların” kalmasıdır. Örneğin 5 sandalyenin ve 100.000 geçerli oyun olduğu bir seçim çevresinde A partisi 36.000 oy aldığında ($100.000/5=20.000$ olduğundan) bir sandalye kazanmakta ancak 16.000 artık oy kalmaktadır. Benzer şekilde B partisi 30.000, C partisi 24.000 oy almış olduğunda birer sandalye kazanacak ve sırasıyla 10.000 ve 4.000 artık oyları kalacaktır. D partisi ise 10.000 oy almış olsun. Toplamda ($16.000+10.000+4.000+10.000=40.000$) 40.000 artık oy mevcuttur ve kalan iki sandalyenin dağıtılması söz konusu artık oyların paylaştırılmasına bağlı olacaktır.

Artık oyların partilere nasıl dağıtılacağı bir sorun oluşturduğundan bu artık oyları dağıtacak ya da baştan artık oy oluşturmayacak çeşitli yöntemlere ihtiyaç duyulmaktadır. Bu amaçla kullanılan başka yöntemler bulunmakla birlikte temelde beş farklı hesaplama yöntemi mevcuttur:

En Büyük Artık

Bu usulde açıkta kalan sandalyeler artık oyların büyüklüğüne göre dağıtılır. Yukarıdaki örnekten devam edilecek olursa A partisi 16.000 artık oya sahip olduğundan bir sandalye daha kazanır. Son sandalye ise aynı miktarda artık oya sahip olan B veya D’den birine verilecektir. Artık oyların eşitliği durumunda sandalyenin hangi partiye gideceği ilgili ülkenin seçim kanununca belirlenmektedir. Örneğin kura yöntemi kullanılabilir.

En Kuvvetli Ortalama

Bu yöntemde partilerin ilgili seçim çevresinde aldığı toplam oylar, partilerin ilk dağıtım sonucunda kazandıkları sandalye sayısına “1” eklenerek elde edilen sayıya bölünür. Çıkan sayılar büyükten küçüğe sıralanır ve açıkta kalan sandalyeler bu sayıların ait olduğu partilere verilir. Yukarıdaki örnekten devam edilecek olursa A partisi 36.000/

$(1+1)=18.000$, B partisi $30.000/(1+1)=15.000$, C partisi $24.000/(1+1)=12.000$, D partisi $10.000/(0+1)=10.000$. Buna göre boşta kalan iki sandalye en büyük ortalamalara sahip A ve B partilerine verilir.

D'Hondt

Bu usulde seçim çevresindeki oyların paylaştırılması neticesinde artık oy ve boşta kalan sandalye mevzubahis değildir. Seçime katılan partilerin isimleri alt alta ve aldıkları geçerli oy sayıları da hizalarına yazılır. Partilerin oy sayıları önce bire, sonra ikiye, sonra üçe vs. o seçim çevresindeki toplam sandalye sayısına ulaşıncaya dek bölünür. Elde edilen sayılar parti ayrımı olmaksızın büyükten küçüğe sıralanır ve seçim çevresinden seçilecek üye sayısı kadar sayı üzerinden siyasi partilere veya bağımsız adaylara sandalyeler dağıtılır.

Yukarıdaki örnekten devam edilecek olursa;

Partiler	Oy/1	Oy/2	Oy/3	Oy/4	Oy/5
A	36.000	18.000	12.000	9.000	7.200
B	30.000	15.000	10.000	7.500	6.000
C	24.000	12.000	8.000	6.000	4.800
D	10.000	5.000	3.333	2.500	2.000

Bu çizelgeden de anlaşılacağı üzere bölünme işlemlerinden elde edilen sayıların büyükten küçüğe sıralaması $36.000 > 30.000 > 24.000 > 18.000 > 15.000$ şeklinde olduğundan, seçim çevresindeki sandalyeler bu sayılara tekabül eden partilere A partisi 2, B partisi 2 ve C partisi 1 olacak şekilde dağıtılır.

Sainte-Laguë

Bu usulde d'Hondt usulündeki hesaplama yöntemi kullanılmakla beraber küçük partiler lehine bir miktar avantaj oluşturmak için partilerin aldıkları oylar sırasıyla 1,2,3,4,... sayıları yerine sadece

tek sayılı bölenlere, diğer bir ifadeyle 1,3,5,7... sayılarına bölünür. Bu doğrultuda bir sayı daha büyük sayılara bölündüğü zaman elde edilecek paylar daha küçük olacağı için küçük partilerin milletvekili elde etme şansı artmaktadır. Çok sayıda partiden oluşan bir parlamento yapısı ve bu doğrultuda siyasi sistemde istikrarsızlık ihtimalleri dolayısıyla İskandinav ülkelerinde bu usul “İskandinav Versiyonu Sainte-Laguë” veya “Denkleştirilmiş Sainte-Laguë Sistemi” adıyla modifiye edilmiştir. Klasik Sainte-Laguë usulünden farklı olarak bu usulde ilk bölen “1” değil de “1,4” olabilmekte diğer bir ifadeyle bölenler [1,4],3,5,7,... şeklinde sıralanmaktadır. İlk bölenin 1,4 olması çok küçük partilerin milletvekili kazanma ihtimalini azaltmaktadır.⁷⁴

Yukarıdaki örnekten B Partisinin 27.000 oy aldığı ve diğerlerinin değişmediği varsayımı altında Klasik Sainte-Laguë usulünde aşağıdaki tablo ortaya çıkmaktadır:

Partiler	Oy/1	Oy/3	Oy/5
A	36.000	12.000	7.200
B	27.000	9.000	5.400
C	24.000	8.000	4.800
D	10.000	3.333	2.000

Bu çizelgeden de anlaşılacağı üzere bölünme işlemlerinden elde edilen sayıların büyükten küçüğe sıralaması 36.000>27.000>24.000>12.000>10.000 şeklinde olduğundan, seçim çevresindeki sandalyeler bu sayılara tekabül eden partilere A partisine 2, B-C-D partilerine 1 olacak şekilde dağıtılır ve böylece d’Hondt usulünden farklı olarak D Partisi de üyelik elde etmiş olur. Bununla birlikte İskandinav Versiyonu Sainte-Laguë uygulanmış olsaydı D Partisi sandalye kazanamayacaktı.

⁷⁴ Döner, A., *Seçim Sistemleri ve Türk Hukukunda Seçimler*, Doğu Cilttevi Yayınevi, Erzincan, 2006, s.52-54.

Milli Bakiye (Ulusal Artık)

Bu yöntemde ülke düzeyinde seçim çevrelerinden gelen tüm artık oylar ve boşta kalan sandalyeler tek bir havuzda toplanır. Ülke düzeyindeki artık oylar toplamı seçim çevrelerinde boşta kalan sandalyelerin toplamına bölünerek bir sayı elde edilir. Her partinin artık oylar toplamı bu sayıya bölünür ve her partiye milli bakiyeden ne kadar sandalye verileceği belirlenir. Bu usul saf nispi temsilden sonra orantılılığı en fazla sağlayan yöntemdir.

- ☉ Bu usul Türkiye’de 1965 seçimlerinde (bir kez) kullanılmıştır.

4. KARMA SEÇİM SİSTEMLERİ (*MIXED SYSTEMS*)

Karma seçim sistemleri, çoğunluk sistemleriyle nispi temsil sistemlerinin olumlu özelliklerini bünyesinde toplamaya çalışır. Karma seçim sistemlerinde genellikle biri çoğunluk diğeri ise Liste Usulü Nispi Temsil Sistemi olacak şekilde iki farklı seçim sistemi, farklı hesaplama yöntemleri kullanılarak birlikte uygulanmaktadır.

Nispi temsille belirlenen sandalyeler, çoğunluk/diğer sistemle belirlenen sandalyelere bağlı olduğunda ve ortaya çıkabilecek orantısızlıklar telafi edildiğinde Karma Üyeli Orantılı Sistemden bahsedilmektedir. İki seçim sisteminin birbirinden bağımsız olduğu ve sandalyelerin dağıtımında birbirine etki etmediği durumda ise Paralel Sistemden bahsedilmektedir. Karma Üyeli Orantılı Sistem genelde nispi temsilde olduğu gibi orantılı sonuçlar vermekte iken Paralel Sistem ile sağlanan orantılılık, çoğunluk sistemleri ile nispi temsil sistemleri arasında bir yerde bulunmaktadır.

4.1. Karma Üyeli Orantılı Sistem (*Mixed Member Proportional*)

Karma Üyeli Orantılı Sistemde sandalyelerin bir kısmı nispi temsil sistemiyle, kalan kısmı ise genellikle Tek İsimli Tek Turlu Sistem ile belirlenmektedir. Çoğunluk sistemiyle oluşan orantısızlıklar, nispi temsil üzerinden belirlenen sandalyelerin ilgili partilere verilmesi yoluyla giderilmeye çalışılmaktadır. Örneğin bir parti ulusal düzeyde nispi temsil ile yapılan seçimde %10 oranında oy almış ancak Tek İsimli Tek Turlu Sistem ile yapılan seçimde o oranda sandalye kazanamamış ise ulusal düzeydeki oy oranına kavuşması için o partiye belli sayıda milletvekili verilmektedir.

- ☉ Bu sistemde seçmenlere iki oy hakkı verilebilmekte (Almanya ve Yeni Zelanda) veya tek bir oy hakkı verilmekte ve parti oyları bireysel adaylara verilen

oyların toplamı üzerinden hesaplanmaktadır. Sistemin uygulanmakta olduğu ülke veya bölgeler; Almanya, Bolivya, Cibuti, Güney Kore, Lesotho, Macaristan, Tayland, Yeni Zelanda ve Zanzibar'dır.

Karma Üyeli Orantılı Sistem, orantılılığı sağlamak için dizayn edilmiş bir sistemdir. Bununla birlikte, Tek İsimli Tek Turlu Sistem ile yapılan seçimde ortaya çıkan orantısızlığın çok büyük olduğu ve bunu nispi temsil sistemiyle gidermenin mümkün olmadığı durumların ortaya çıkabilmesi mümkündür. Bu durum daha çok nispi temsil bölgelerinin ulusal düzeyde değil de bölgesel düzeyde veya il düzeyinde belirlendiği ülkelerde söz konusu olabilmektedir. Burada, bazı partiler Tek İsimli Tek Turlu Sistem ile normalde nispi temsille kazanması gereken sandalyeden daha fazla sayıda sandalye kazanabilir. Bu durumda da orantılılığın sağlanması için yasama organının sandalye sayısı kısmen artırılabilir.

- Temsilcilerin dağılımında dengeyi sağlamak için “ek sandalye” (*Overhang mandates / Überhangsmandaten*) verilmesi durumu Almanya’da neredeyse her seçimde ortaya çıkmaktadır. Lesotho’da ise sandalye sayısı sabit olduğundan 2002’de Karma Üyeli Orantılı Sistemin uygulandığı ilk seçimlerde tam bir orantılılık sağlanamamıştır.

hissedebilmektedir. Bu durum da siyasi partilerin iç yapılarında uyumsuzluğa neden olabilmektedir.

Oyların sandalyelere çevrilmesinde Karma Üyeli Orantılı Sistem, saf Listeli Nispi Temsil kadar orantılı bir sonuç verebilmektedir. Bu nedenle de Listeli Nispi Temsil Sistemi için daha önce belirtilen avantajların ve dezavantajların çoğu Karma Üyeli Orantılı Sistem için de geçerlidir. Bununla birlikte, Karma Üyeli Orantılı Sistemin saf Listeli Nispi Temsile göre daha az tercih edilmesinin nedenlerinden biri olarak “stratejik oylama” ile bazı anormalliklerin (*strategic vote anomalies*) ortaya çıkabilmesi gösterilmektedir.

- ☉ Örneğin 1996’da Yeni Zelanda’da Wellington merkezi seçim çevresinde Ulusal Parti stratejistleri, partilileri kendi adayları için oy vermemeye davet etmişlerdir. Partililer yaptıkları hesaplamalara göre Karma Üyeli Orantılı Sistem çerçevesinde kendi adaylarına verilecek oyun partiye ekstra bir sandalye kazandırmayacağını, bu nedenle de kendi adaylarına verecekleri oylar “boşa gideceğinden” taktik olarak partilerine ideolojik açıdan yakın olan başka bir partinin adayının kazanmasına yönelik oy kullanma tavsiyesinde bulunmuşlardır.

ALMANYA

Almanya Federal Cumhuriyeti 16 eyaletten oluşmaktadır. Yasama gücü Federal Meclis ile eyalet meclisleri arasında Anayasada belirtilen şekilde paylaşılmaktadır. Eyaletler, federal düzeyde kanun yapımına, eyaletlerin atadığı üyelerden oluşan 69 üyeli Federal Konsey aracılığıyla katılır. Federal Meclis üyeleri, dört yıllık görev için Karma Üyeli Orantılı Sistem çerçevesinde seçilirler. Federal seçimlere ilişkin temel yasal düzenlemeler arasında Anayasa⁷⁶, Federal Seçim Kanunu (1993), Federal Seçim Yönetmeliği (2002), Seçimlerin Denetimi Kanunu (1951), Siyasi Partiler Kanunu (1994) ve Seçim İstatistik Kanunu (1999) yer almaktadır.⁷⁷

Anayasaya göre Federal Meclis üyeleri genel, doğrudan, serbest, eşit ve gizli oyla dört yıllık bir süre için seçilirler; ayrıntılı hususlar federal kanunla düzenlenir (Any. m.38-39).⁷⁸

Kişiselleştirilmiş Nispi Temsil (Personalisierte Verhältniswahl)

Seçmenlere tek bir oy pusulası ile iki oy kullanma hakkı tanınmaktadır. Kısaca, *birinci oy* ile seçim çevresindeki bir adaya doğrudan oy verilirken, *ikinci oy* ile bir partinin eyalet

⁷⁶ Almanya seçim sistemi 1949 Anayasası temelinde oluşturulmuştur. 1949 öncesinde Almanya'da 1871-1918 Alman İmparatorluğu Döneminde İki Turlu Sistem, 1919-1933 Weimar Cumhuriyeti Döneminde Nispi Temsil Sistemi kullanılmıştır. The Electoral Knowledge Network, "Electoral Systems - Germany: The Original Mixed Member Proportional System", Erişim:25.12.2019, Inter-Parliamentary Union, "Germany - German Bundestag: Election results", Erişim:29.07.2019, https://aceproject.org/ace-en/topics/es/annex/esy/esy_de

⁷⁷ OSCE, Bundesrepublik Deutschland: Bundestagswahlen 24. September 2017, Warsaw, 27 Kasım 2017, s.3, Erişim:29.07.2019, <https://www.osce.org/de/odihr/elections/germany/363781?download=true>

⁷⁸ Bundesministerium der Justiz und für Verbraucherschutz, "Grundgesetz für die Bundesrepublik Deutschland", Erişim:29.07.2019, <http://www.gesetze-im-internet.de/gg/GG.pdf>

listesine⁷⁹ oy verilmektedir. Federal Seçim Kanununda, Federal Meclisin üye sayısı, Kanundaki seçim sisteminden kaynaklı hükümler dolayısıyla sapmalar saklı kalmak üzere 598 olarak tespit edilmiş olup bunun yarısı (299) birinci oylar, diğer yarısı (299) ise ikinci oylar ile belirlenmektedir.⁸⁰ Üyeler iki farklı şekilde seçiliyor olsalar da seçildikten sonra aynı hak ve yükümlülüklerle sahiptirler.⁸¹ Partiler, adaylarının kazanma şansını artırmak için hem doğrudan aday hem de parti listesi üzerinden aday gösterebilir. Katılım oranının yaklaşık %76 olduğu 24 Eylül 2017 tarihli en son seçimde 1.674 aday hem çoğunluk hem de nispi temsil sistemi çerçevesinde seçimlere katılmıştır.⁸²

*2017 Seçimlerine Göre Almanya Federal Meclisinin Seçim Sistemine Göre Oluşumu*⁸³

Birinci Oy (Erststimme): Almanya seçimlerde her biri yaklaşık aynı sayıda seçmene sahip 299 seçim çevresine

⁷⁹ Almanya seçim sisteminde federal düzeyde “parti ortak aday listesi” söz konusu değildir. Partiler, seçime tek bir eyalette girmek isteyebilecekleri gibi, birden fazla eyalette ya da tüm eyaletlerde girmeyi tercih edebilir. Der Bundeswahlleiter, “Landesliste”, Erişim:29.07.2019, <https://www.bundeswahlleiter.de/service/glossar/l/landesliste.html#id-0>

⁸⁰ Bundesministerium der Justiz und für Verbraucherschutz, “Bundeswahlgesetz”, Erişim:29.07.2019, https://www.bundestag.de/resource/blob/189210/21ad25fd4ff79aaa1f8ada9239f7d302/bwahlg_pdf-data.pdf

⁸¹ Marschall, S., Der Deutsche Bundestag: Wie parlamentarische Demokratie funktioniert, Deutscher Bundestag Referat Öffentlichkeitsarbeit, Berlin, 2018, Erişim:29.07.2019, s.23, <https://www.btg-bestellservice.de/pdf/20265000.pdf>

⁸² Inter-Parliamentary Union, “Germany - German Bundestag: Election results”, Erişim:29.07.2019, https://data.ipu.org/node/65/elections?chamber_id=13316

⁸³ Rauer, G. (ed.), Olgular: Federal Meclis’e Bir Bakış, Almanya Federal Meclisi Halkla İlişkiler Bölümü, çev. Deniz Mine Ermiş-Tak, Berlin, Eylül 2018, s.33, Erişim:29.07.2019, <https://www.btg-bestellservice.de/pdf/80140600.pdf>

bölünür.⁸⁴ Yani, her eyalet -sahip olduğu seçmen sayısı nispetinde- dar seçim çevrelerine sahiptir. Her bir seçim çevresinde seçmenler sadece bir adaya oy verirler. Bu adaylar çoğunlukla bir parti tarafından tespit edilmekle beraber bağımsız adaylık da söz konusu olabilmektedir.⁸⁵ Her bir seçim çevresinde en fazla oyu alan aday seçilmiş olur (çoğunluk sistemi). Seçim çevresi milletvekili (*Wahlkreisabgeordnete*) olarak da nitelendirilen bu üyeler kullanılan birinci oylar sonucunda doğrudan seçilmiş olurlar.⁸⁶

İkinci Oy (*Zweitstimme*): Partilerin eyalet listelerine verilen ikinci oylar (nispi sistem) ile bir partinin Federal Mecliste toplamda kaç üyeye sahip olacağı belirlenmektedir. Bir başka deyişle, bir eyalette ikinci oyların partilere göre dağılımı o eyaletin tüm milletvekillerinin sandalye dağılımına yansıtılmaktadır. Partiler tarafından belirlenen bu listelerde üst sıralarda bulunan adayların seçilme şansı daha yüksek olup, seçmenlere istediği sıradaki adayı seçme inisiyatifi tanınmamaktadır.⁸⁷ Örneğin partinin ülke çapında 100 sandalye kazandığı ve bunun içinde Saksonya eyaletinden -ikinci oyları doğrultusunda- 10 sandalyenin geldiği varsayımı altında, öncelikle, burada ilgili partinin birinci oylar ile kazandığı üyeliklere bakılır. Parti söz gelimi burada 3 doğrudan üyelik kazanmış ise bu durumda parti listesinden 7 üye gelmiştir ($10-3=7$).⁸⁸

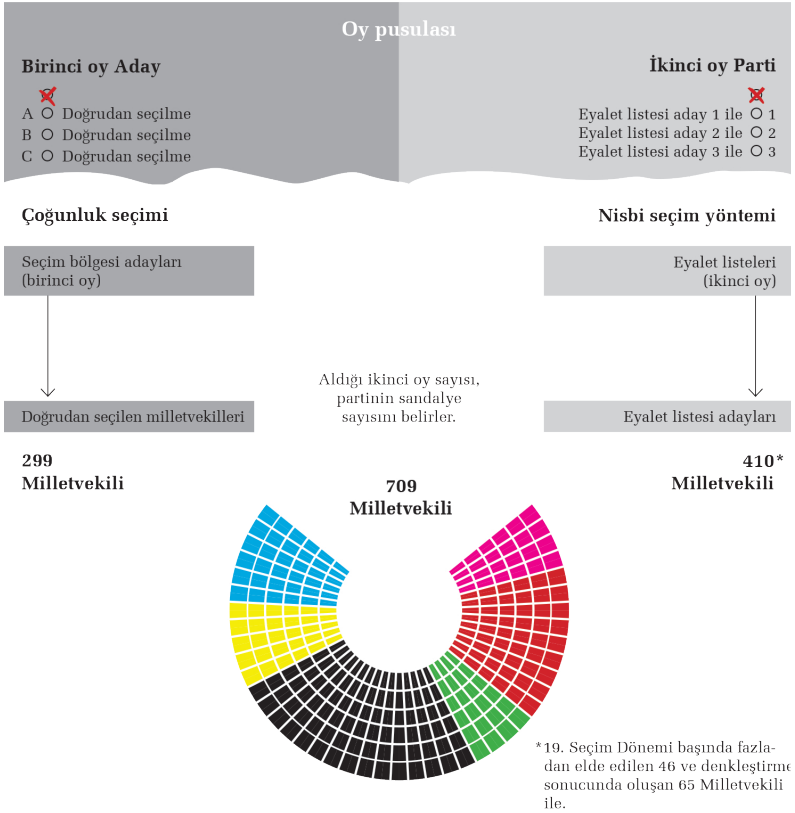
⁸⁴ En düşük 2 (Bremen) ve en yüksek 64 (Kuzey Ren-Vestfalya) olmak üzere eyaletler bazında seçim çevresi sayısı nüfus büyüklüklerine göre tespit edilir. Der Bundeswahlleiter, "Bundestagswahl 2017: Wahlkreise", Erişim:29.07.2019, <https://www.bundeswahlleiter.de/bundestagswahlen/2017/wahlkreiseinteilung.html>

⁸⁵ Federal Seçim Kanunu m.6/1'e göre, seçmenin oy verdiği bağımsız adayın seçilmesi halinde ilgili seçmen pusulasında tercih edilen ikinci oy göz ardı edilir; diğer bir ifadeyle hesaplamaya katılmaz. Federal Seçim Kanunu için bkz. Bundesministerium der Justiz und für Verbraucherschutz, "Bundeswahlgesetz".

⁸⁶ Meyer, D., Dreyer, S., Holetzek, L. vd., Bundestagswahlen, Bundeszentrale für Politische Bildung, Bonn, Mayıs 2017, s.25, Erişim:29.07.2019, <http://www.bpb.de/shop/lernen/einfach-politik/248340/bundestagswahlen>

⁸⁷ Meyer, D., Dreyer, S., Holetzek, L. vd., Bundestagswahlen, s.26.

⁸⁸ Meyer, D., Dreyer, S., Holetzek, L. vd., Bundestagswahlen, s.27.

Görsel 11: Almanya Federal Meclisi 19'uncu Yasama Dönemi Üye Sayısının Belirlenmesi

Stimmzettel

für die Wahl zum Deutschen Bundestag im Wahlkreis 220 München-West/Mitte
am 24. September 2017

Sie haben 2 Stimmen

hier 1 Stimme
für die Wahl

eines/einer Wahlkreis-
abgeordneten

Erststimme

hier 1 Stimme
für die Wahl

einer Landesliste (Partei)
- maßgebende Stimme für die Verteilung der Sitze
insgesamt auf die einzelnen Parteien -

Zweitstimme

1	Pilsinger, Stephan	CSU Landesvorsitz Christlich-Sozialer Union in Bayern e.V.				1	Christlich-Soziale Union in Bayern e.V. Stephan Pilsinger, Alexander Dörmann, Dorothea Bär, Andrea Schuler, Dr. Michael Böhm
2	Dr. Goodwin, Bernhard	SPD Landesvorsitzender Sozialdemokratische Partei Deutschlands				2	Sozialdemokratische Partei Deutschlands Franka Schäfer, Ingrid Hübner, Markus Birkel, Ulrike Bär, Egon Schauer
3	Janecek, Dieter	GRÜNE Landesvorsitzender BÜNDNIS GRÜNE GRÜHEN				3	BÜNDNIS GRÜNE GRÜHEN Christa Rode, Dr. Stefan Melchior, Eckhard Dörger, Inge Kretsch, Renate Krieger-Petersen
4	Dr. Köhler, Lukas	FDP Landesvorsitzender Freie Demokratische Partei				4	Freie Demokratische Partei Daniel Fiedt, Christian Roth, Klaus Schmidt, Josef Schütz, Thomas Schneider
5	Zinnick, Bernhard	AfD Landesvorsitzender Alternative für Deutschland				5	Alternative für Deutschland Markus Heimer, Peter Bockemuhl, Günther Mergel, Paul Bythorn, Andreas Schuler
6	Lehmann, Dominik	DIE LINKE Landesvorsitzender DIE LINKE				6	DIE LINKE Klaus Fiedt, Heide Cramer, Susanne Frenzel, Ingrid Wöhr, Günther Mergel, Paul Bythorn, Günther Mergel
7	Gebhard, Ludwig	FREIE WÄHLER Landesvorsitzender FREIE WÄHLER Bayern				7	FREIE WÄHLER Bayern Ingrid Wöhr, Michael Wöhr, Dr. Hans-Erik Dr. Hans-Günther Pöhl, Michael Pöhl
8	Klauke, Andreas	ODP Landesvorsitzender Österreichische Demokratische Partei				8	Österreichische Demokratische Partei Günther Mergel, Peter Bockemuhl, Thomas Müller, Günther Mergel, Paul Bythorn, Günther Mergel
9	Seidl, Norbert	BP Landesvorsitzender Bayernpartei				9	Bayernpartei Norbert Seidl, Michael Wöhr, Ingrid Wöhr, Christian Göttsch, Thomas Fiedt
10						10	Nationaldemokratische Partei Deutschlands Frank Göttsch, Michael Wöhr, Dr. Hans-Erik Dr. Hans-Günther Pöhl, Michael Pöhl
11						11	Partei Mensch Umwelt Tierschutz Hans-Peter, Stefan Hübner, Michael Wöhr, Ingrid Wöhr, Christian Göttsch, Thomas Fiedt
12						12	Marxistisch-Leninistische Partei Deutschlands Günther Mergel, Peter Bockemuhl, Thomas Müller, Günther Mergel, Paul Bythorn, Günther Mergel
13						13	Bürgerbewegung Solidarität Wolfgang, Christian Kaiser, Michael Wöhr, Ingrid Wöhr, Christian Göttsch, Thomas Fiedt
14	Zuse, Werner	BüSo Landesvorsitzender Bürgerbewegung Solidarität				14	BüSo Wolfgang, Christian Kaiser, Michael Wöhr, Ingrid Wöhr, Christian Göttsch, Thomas Fiedt
15						15	BüSo Wolfgang, Christian Kaiser, Michael Wöhr, Ingrid Wöhr, Christian Göttsch, Thomas Fiedt
16						16	BüSo Wolfgang, Christian Kaiser, Michael Wöhr, Ingrid Wöhr, Christian Göttsch, Thomas Fiedt
17						17	BüSo Wolfgang, Christian Kaiser, Michael Wöhr, Ingrid Wöhr, Christian Göttsch, Thomas Fiedt
18						18	BüSo Wolfgang, Christian Kaiser, Michael Wöhr, Ingrid Wöhr, Christian Göttsch, Thomas Fiedt
19						19	BüSo Wolfgang, Christian Kaiser, Michael Wöhr, Ingrid Wöhr, Christian Göttsch, Thomas Fiedt
20						20	BüSo Wolfgang, Christian Kaiser, Michael Wöhr, Ingrid Wöhr, Christian Göttsch, Thomas Fiedt
21						21	BüSo Wolfgang, Christian Kaiser, Michael Wöhr, Ingrid Wöhr, Christian Göttsch, Thomas Fiedt
22	Dr. Mertel, Robert	BB Landesvorsitzender Bürgerblock e.V.				22	Bürgerblock e.V. Wolfgang, Christian Kaiser, Michael Wöhr, Ingrid Wöhr, Christian Göttsch, Thomas Fiedt

Görsel 12: Almanya Federal Meclisi 2017 Seçimleri Bavyera Eyaleti München-West/Mitte Seçim Çevresi Oy Pusulası Örneği

Ülke Seçim Barajı

İstikrarlı hükümetlerin kurulabilmesine imkân sağlamak amacıyla ülke çapında verilen ikinci oyların %5'ini alan parti Federal Mecliste sandalye kazanır. Bu baraj kuralının istisnası ise bir partinin üç seçim çevresinde en fazla birinci oyu alarak doğrudan üyeliği kazanması durumudur (*Grundmandatsklausel*). Bu şekilde üç seçim çevresini doğrudan kazanan parti ikinci oyların sayımına da katılır.⁸⁹ Ülke barajının diğer bir istisnasını ise ulusal azınlıkların kurduğu partiler oluşturur. Seçim hukukunda özel bir korumaya tabi tutulan ve resmi olarak tanınan ulusal azınlıkların en az bir temsilci çıkaracak kadar ikinci oy elde etmeleri yeterli olup bu gruplar %5 ülke barajına takılmamaktadır.⁹⁰ Son olarak, bir parti ülke genelinde verilen ikinci oyların %5'ini almamış olsa bile birinci oylar ile doğrudan Parlamente'ye gönderdiği milletvekilliklerini korur; diğer bir ifadeyle birinci oylarda seçim barajı ya da ikinci oyların birinci oylara etkisi söz konusu değildir.⁹¹

Ek Milletvekilliği (Überhangmandate)

Alman seçim sisteminin seçmenlere iki oy hakkı tanımasından dolayı, birinci ve ikinci oylar farklı partilere verilebilmektedir. Bu durum, herhangi bir eyalette bir partiden birinci oylar ile seçilen milletvekili sayısının, eyalet genelinde -ikinci oylar üzerinden hesaplanarak- çıkaracağı milletvekili sayısından fazla olması ihtimalini doğurabilmektedir. Dolayısıyla, birinci oylarla seçilen sandalyeler her hâlükârda korunduğu için ortaya milletvekili sayısında fazlalık çıkabilmektedir. Herhangi bir parti bir eyalette söz gelimi 33 sandalyeyi birinci oylar ile doğrudan kazanmış olsun. İkinci oyların hesaplanmasında partinin toplamda 30 sandalye kazanması gibi bir durum söz konusu olduğunda

⁸⁹ Meyer, D., Dreyer, S., Holetzke, L. vd., *Bundestagswahlen*, s.33.

⁹⁰ Marschall, S., *Der Deutsche Bundestag: Wie parlamentarische Demokratie funktioniert*, s.22.

⁹¹ Der Bundeswahlleiter, "Sperrklausel", Erişim:29.07.2019, <https://www.bundeswahlleiter.de/service/glossar/s/sperrklausel.html#id-0>

partinin 3 sandalye az kazandığı görülmektedir. Bu 3 sandalye partiden geri alınmaz ve parti fazladan 3 sandalye elde etmiş olur. Bu durum Alman seçim sisteminde “ek milletvekilliği” olarak ifade edilmektedir. Bunun sonucunda yasal üye sayısı olan 598 aşılmış olur.⁹²

Denkleştirici Milletvekilliği (Ausgleichsmandate)

2013 seçimlerinden itibaren uygulanan bu yöntem ile kazanılan ek milletvekilliği dolayısıyla ortaya çıkan adaletsizliği gidermek için ilave sandalye sayısı belirlenerek (denkleştirici milletvekilliği) sonuçta ikinci oylar üzerinden edinilmiş olan sandalye dağılımına eşdeğer oranda bir denge oluşturulmaya, diğer bir ifadeyle partilere verilen ikinci oyların sandalye dağılımını yansıtmaya çalışılmaktadır.⁹³ Denkleştirici milletvekilliği sistemi ile söz gelimi seçimlerde ikinci oyların %20’sini alan bir parti buna uygun şekilde toplam Federal Meclis sandalyelerinin %20’sine sahip olmalıdır. Bu yüzden Federal Meclis sandalye sayısı, tüm partilerin aldıkları ikinci oyları oranında dağıtılabilene kadar yükseltilir.⁹⁴ İki Almanya’nın birleşmesinden önce ek milletvekilliği çok düşük sayılarda iken birleşme sonrasında bu sayı artış göstermiş ve 2009 seçimlerinde 24 ek milletvekilline ulaşmıştır. Anayasa Mahkemesi 2008 yılında verdiği bir kararında ek milletvekilliğinin, Federal Seçim Kanununun seçimlerin eşitlik ve doğrudan olma ilkesine aykırılık teşkil ettiğine hükmetmiştir. 2013 yılında bu aykırılığın bertaraf edilmesi, diğer bir ifadeyle ek milletvekilliğinin “negatif oy ağırlığı” (*negatives Stimmgewicht*) olarak bilinen partilere görece üstünlük sağlamasının önüne geçilmesi amacıyla

⁹² Meyer, D., Dreyer, S., Holetzek, L. vd., *Bundestagswahlen*, s.32.

⁹³ Rauer, G. (ed.), *Olgular: Federal Meclis’e Bir Bakış*, s.32.

⁹⁴ Landeszentrale für politische Bildung Baden Württemberg, “Sitzberechnung”, Erişim:29.07.2019, https://www.bundestagswahl-bw.de/sitzberechnung_bt看.html

denkleştirici milletvekilliği yasal değişiklikle sisteme dâhil edilmiş olup siyasi partilerin aldıkları ikinci oy çerçevesinde parti listeleri arasında denkleştirici milletvekilliği dağıtılmıştır. Böylece, aynı yıl gerçekleşen genel seçimlerde 4 ek milletvekilliği ve 29 denkleştirici milletvekilliği neticesinde Federal Meclis 631 üyeden meydana gelmiştir.⁹⁵ 2017 seçimlerinde ise 46 ek milletvekilliği ve 65 denkleştirici milletvekilliği ile toplamda 709 üyeli bir Parlamento oluşmuştur.⁹⁶ 24 Eylül 2017’de gerçekleştirilen seçimlerde yaklaşık 61,5 milyon kayıtlı seçmenin⁹⁷ %76,2’si oy kullanmıştır. Seçimlerde Hristiyan Demokrat Birliği %26,8 oyla 200, Almanya Sosyal Demokrat Partisi %20,5 oyla 153, Almanya için Alternatif %12,6 oyla 94, Hür Demokrat Parti %10,7 oyla 80, Sol Parti %9,2 oyla 69, Yeşiller Partisi %9,2 oyla 67 ve Hristiyan Sosyal Birliği %6,2 oyla 46 sandalye kazanmıştır. Diğer partiler ise toplamda %5 oy alıp sandalye kazanamamıştır.⁹⁸

⁹⁵ Candan, K., “Koalisyon Kültürüne Dayalı Bir Parlamenter Sistem Örneği: Almanya Federal Cumhuriyeti”, *Karşılaştırmalı Hükümet Sistemleri: Parlamenter Sistem* içinde, Semra Gökçimen (ed.), 2.Baskı, TBMM Araştırma Hizmetleri Başkanlığı Yayınları, Ankara, Şubat 2017, s.44, Erişim:29.07.2019, https://www.tbmm.gov.tr/yayinlar/parlamenter_sistem.pdf

⁹⁶ Marschall, S., *Der Deutsche Bundestag: Wie parlamentarische Demokratie funktioniert*, s.23; içinde bulunulan 19. Yasama Döneminde, şimdiye kadar en yüksek üye sayısına ulaşan Federal Mecliste, ileriki yasama dönemlerinde Federal Meclis üye sayısının daha fazla artmasının engellenmesi amacıyla mevcut seçim mevzuatında herkesin uzlaşacağı bir değişiklik hakkında Federal Meclis Başkanının inisiyatifıyla Parlamentoda temsil edilen her partiden birer üyenin yer alacağı ve başkanlığını Parlamento Başkanının yapacağı bir çalışma grubu oluşturulmuştur. Strasser S., Sobolewski F., *So Arbeit der Deutsche Bundestag: 19. Wahlperiode*, Kürschners Politikkontakte, Rheinbreitbach, 2019, s.13, Erişim:29.07.2019 <https://www.btg-bestellservice.de/pdf/10041000.pdf>

⁹⁷ Der Bundeswahlleiter, “Bundestagswahl 2017:61,5Millionen Wahlberechtigte”, 03 Şubat 2017, Erişim:09.01.2020, https://www.bundeswahlleiter.de/info/presse/mitteilungen/bundestagswahl-2017/01_17_wahlberechtigte.html

⁹⁸ Der Bundeswahlleiter, “Bundestagswahl 2017: Endgültiges Ergebnis”, 12 Ekim 2017, Erişim:09.01.2020, https://www.bundeswahlleiter.de/info/presse/mitteilungen/bundestagswahl-2017/34_17_endgueltiges_ergebnis.html

Oyların Dağıtımı

➤ 1. Aşama: Asgari Sandalye Sayısının Tespiti

Öncelikle, seçimlerden önce, Seçim Kanununda belirlenen asgari sandalye sayısı olan 598 sandalye, eyaletlerin nüfus büyüklüklerine bağlı olarak dağıtılır. Sonra, tespit edilen eyaletlerin sandalye kontenjanı⁹⁹, partilerin bu eyaletlerde aldıkları ikinci oylara göre dağıtılır. Bu dağıtımda 2009 yılından beri *Sainte-Laguë/Schepers hesaplama metodu*¹⁰⁰ kullanılmaktadır.¹⁰¹ Bu esnada bir parti, ilgili eyalette birinci oylarla doğrudan kazandığı sandalye sayısı, ikinci oylarla kazandığı sandalye sayısından fazla ise, ilk oylarla

⁹⁹ En son 2016 yılındaki nüfus sayımına göre tespit edilen eyaletlere düşen milletvekili sayısı en düşük 5 (Bremen) ve en yüksek 128 (Kuzey Ren-Vestfalya) olmak üzere değişiklik göstermektedir. Der Bundeswahlleiter, "Bundestagswahl 2017: Neue Sitzkontingente der Länder", 22 Eylül 2017, Erişim:29.07.2019, https://bundeswahlleiter.de/info/presse/mitteilungen/bundestagswahl-2017/28_17_sitzkontingente_2.html

¹⁰⁰ 1980 yılından itibaren Almanya Federal Meclisi komisyon ve çeşitli kurullarında siyasi partilerin temsilinde kullanılan ve Alman fizikçi Hans Schepers tarafından geliştirilen bu metot, d'Hondt metodunun küçük partiler üzerindeki dezavantajını ortadan kaldırmak amacıyla geliştirilmiş olup, Fransız matematikçi André Sainte-Laguë'nun geliştirdiği metotla benzer sonuçları vermektedir. Gisart, B., "Grundlagen Und Daten Der Wahl Zum 19. Deutschen Bundestag Am 24. September 2017", WISTA - Wirtschaft und Statistik, 4/2017, s.55, Erişim:29.07.2019, https://www.bundeswahlleiter.de/dam/jcr/5bcae3b7-c2dd-4f17-9615-c7c73f8fd87a/btw17_wista_04-2017.pdf

¹⁰¹ 1949-1985 yılları arasında d'Hondt metodu ve 1985-2008 yılları arasında ise Hare/Niemeyer metodu kullanılmıştır. Yıllar içerisinde Federal Seçim Kanununda yapılan temel değişiklikler için bkz. Zittel, T., "Electoral Systems in Context: Germany", *The Oxford Handbook of electoral Systems* içinde, Herron, E.S., Pekkanen, R.J., Shugart, M.S. (ed.), Oxford University Press, New York, 2018, s.784; Decker F., "Bundestagswahl 2017", *Informationen zur politischen Bildung aktuell*, 31/2017, s.7, Erişim:29.07.2019, https://www.bpb.de/system/files/dokument_pdf/2017-05-05_BPB_673-17_Info-aktuell_Bundestagswahl2017_RZ_barrierefrei.pdf

kazandığı sandalyeleri korur ve ek milletvekilliği olarak ifade edilen durum ortaya çıkar.¹⁰²

*Sainte-Laguë / Schepers Metoduna Göre Sandalye Hesabı*¹⁰³

* 11 sandalyenin dağıtılacağı varsayılmaktadır.

	A Partisi	B Partisi	C Partisi
Partinin Aldığı Oy Sayısı	6.000	3.100	2.950
	Partilere verilen oylar ortak bir bölene (divisor) bölünür. Verilen toplam oyların sandalye sayısına bölümü ile bu ortak bölen tespit edilir $[(6.000+3.100+2.950)/11=1.095]$. Her bir partiye verilen oy bu sayıya bölünerek tam sayı olacak şekilde aşağı ya da yukarı yuvarlanır.¹⁰⁴ Bu yuvarlama sebebiyle sandalyelerin tamamı dağıtılamaz ya da fazla dağıtılmış olursa, ulaşılması gereken sandalye sayısı bulunana dek hesaplama daha büyük ya da küçük bir “bölen” ile gerçekleştirilir.		
	5,48	2,83	2,69
	Aşağı Yuvarlama ↓	Yukarı Yuvarlama ↑	Yukarı Yuvarlama ↑
Sandalye Sayısı	5	3	3

¹⁰² Korte, K.R., Dinter, J., *Wahlen: Grundpfeiler der Demokratie*, Deutscher Bundestag Referat Öffentlichkeitsarbeit, Berlin, Eylül 2016, s.16, Erişim:29.07.2019, <https://www.btg-bestellservice.de/pdf/20210500.pdf>

¹⁰³ Decker, F., *Bundestagswahl 2017*, s.7.

¹⁰⁴ Yuvarlama 0,5’in altına veya üstüne yapılır; tam 0,5 olması halinde kura çekilir. Gisart, B., “Grundlagen und Daten der Wahl zum 19. Deutschen Bundestag am 24. September 2017”, s.55.

➤ 2. Aşama: Partiler Arasında Denkleştirme ve Sandalyelerin Dağıtılması

Ek milletvekilliği sebebiyle bazı partilerin sağladığı görece avantajlı durumun dengelenmesi amacıyla partilere verilen ikinci oyların sandalye dağılımını yansıtacak şekilde denkleştirici milletvekilliği karşımıza çıkmaktadır. Bu durum Federal Meclis sandalye sayısını oldukça yükseltmektedir. Son olarak, ek milletvekilliği ve denkleştirici milletvekilliği ile beraber oluşan toplam sandalye sayısı eyaletler bazında partilerin aldıkları ikinci oya göre dağıtılır. Bu şekilde eyaletler bazında partilerin kazandığı nihai sandalye sayısı tespit edilir. Bu sandalyeler, ilgili eyalette öncelikle partilerin aldıkları ilk oylar neticesinde doğrudan seçilen üyeler tarafından doldurulur; geriye kalanlar ise parti listelerindeki sıralamaya göre belirlenir.¹⁰⁵

¹⁰⁵ Korte, K.R., Dinter, J., *Wahlen: Grundpfeiler der Demokratie*, s.16-17.

Federal Meclis Sandalyelerinin Dağıtılma Süreci ¹⁰⁶			
1. Aşama		2. Aşama	
1. Adım	2. Adım	3. Adım	4. Adım
598 sandalyenin eyaletlere, nüfus büyüklüklerine göre dağıtılması	Partilere eyaletlerde verilen ikinci oylara göre sandalyelerin dağıtılması (Bu aşamada birinci oylar ile kazanılan sandalye sayısının, ikinci oylar ile kazanılan sandalye sayısından fazla olması halinde ortaya çıkan ek milletvekillikleri korunur.)	Birinci oylar neticesinde kazanılan doğrudan sandalyelerin, ikinci oylar ile kazanılan sandalye sayısını aşması nedeniyle ortaya çıkan ek milletvekilliğinin ortaya koyduğu dengesizliğin denkleştirici milletvekilliği ile bertaraf edilmesi	Denkleştirici milletvekilliklerinin belirlenmesinden sonra ortaya çıkan toplam sandalye sayısının, eyaletlerde partilere verilen ikinci oylara göre dağıtılarak partilerin Parlamentoda sahip olacakları nihai sandalye sayısının tespiti (Bu sandalyeler içinde doğrudan seçilen milletvekilleri her hâlükârda sandalyelerini korur.)

¹⁰⁶ Korte, K.R., Dinter, J., Wahlen: Grundpfeiler der Demokratie, s.16.

2013 Federal Meclis Seçimlerine Göre Sandalyelerin Dağıtımı¹⁰⁷

	Hristiyan Demokrat Birliği	Hristiyan Sosyal Birliği	Sosyal Demokrat Partisi	Sol Parti	Yeşiller	Toplam	Açıklama
Eyaletlerde Alınan İkinci Oylara Göre Sandalye Sayısı	238	56	183	60	61	598	Sandalyelerin eyaletler düzeyinde partilere dağıtılması
Ek Milletvekilliği	4	-	-	-	-	4	Bir eyalette kazanılan doğrudan milletvekilliği, ikinci oylarla kazanılan milletvekilliğinden fazla ise bu sandalyelerin korunması
Partinin Asgari Sandalye Sayısı	242	56	183	60	61	602	Partilerin federal düzeyde ikinci oylarının karşılığını yansıtmayan ek milletvekilliği eklenmiş yeni sandalye sayısı

¹⁰⁷ Korte, K.R., "Personalisiertes Verhältniswahlrecht", Bundeszentrale für Politische Bildung, 02 Haziran 2017, Erişim:29.07.2019, <http://www.bpb.de/politik/wahlen/wahlen-in-deutschland/249465/personalisiertes-verhaeltniswahlrecht>

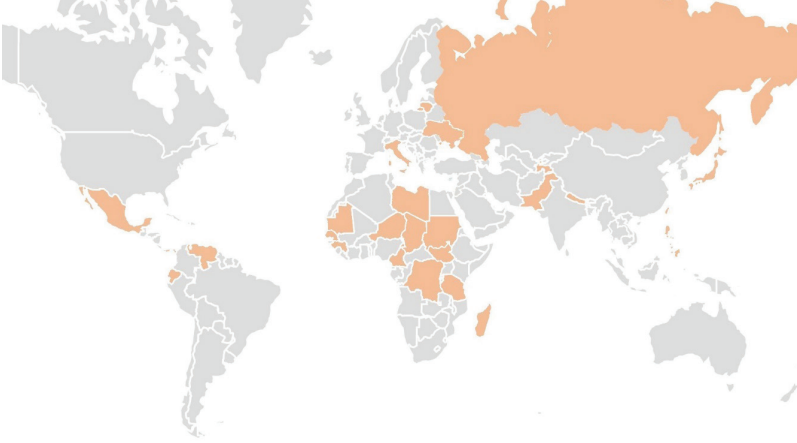
Denkleştirici Milletvekilliği	13	-	10	4	2	29	Partilerin ikinci oylarını yansıtabilecek şekilde denkleştirici milletvekillikleri ile toplam sandalye sayısının artırılması
Federal Meclis Nihai Sandalye Sayısı	255	56	193	64	63	631	Ek milletvekilliği + denkleştirici milletvekilliği ile toplam üye sayısına ulaşılması

4.2. Paralel Sistem (*Parallel System*)

Paralel Sistem, Listeli Nispi Temsil ve Tek İsimli Tek Turlu Sistemden sonra en yaygın uygulanan seçim sistemidir. Bu sistemde sandalyelerin bir kısmı Nispi Temsil ile kalan kısmı ise Çoğunluk Sistemlerinden biriyle veya nadiren “Diğer Sistemlerden” biriyle belirlenir. Sistemde, genellikle sandalyelerin bir kısmı Listeli Nispi Temsil Sistemiyle, kalan kısmı ise Tek İsimli Tek Turlu Sistem ile belirlenmektedir. Karma Üyeli Orantılı Sistemin aksine bu sistemde nispi temsil için kullanılan oylar, çoğunluk sisteminde ortaya çıkması muhtemel adaletsizlikleri düzeltmek için kullanılmamaktadır.

Bu sistemde sandalyelerin ilgili sisteme hangi oranda dağıtılacağı önemlidir. Bazı ülkelerde her iki sisteme de %50-%50 oranında sandalye verilmektedir (Andorra, Litvanya, Rusya, Ukrayna vb.). Bununla birlikte bu oranların sistemin uygulandığı ülkelerde değişiklikler gösterebildiğini belirtmek gerekmektedir. Örneğin İtalya’da Listeli Nispi Temsil Sistemi ile seçilen üye oranı %61 iken Japonya’da ise bu oran %37’dir.

Paralel Sistem, çalışma kapsamında yer alan 233 ülke veya bölgenin 32'sinde (%13,7) uygulanmaktadır (Tüm liste ve yüzdeler için bkz. Tablo 1, 2). Paralel Sistemin dünya üzerinde uygulandığı ülkeler aşağıdaki haritada gösterilmiştir:¹⁰⁸

Görsel 13: Paralel Sisteme Sahip Ülkeler

4.2.1. Avantajları

- 😊 Temsilde adalet açısından paralel sistemler, saf çoğunluk sistemleriyle saf nispi temsil sistemleri arasında bir yerde yer almaktadır.
- 😊 Nispi temsille belirlenen sandalye sayısının yeterli olması söz konusuysa dar bölgede istediği çoğunlukları elde edemeyen küçük partiler belli oranda temsil imkânı bulabilirler.

¹⁰⁸ Ace Project, "Comparative Data, Parallel", Erişim:14.01.2020, <https://aceproject.org/epic-en>

(Bu kaynaktaki bilgiler Tablo 1'deki veriler kullanılarak güncelleştirilmiştir.)

- ☺ Teoride parti bölünmelerinin (*party fragmentation*) Paralel Sistemde saf Listeli Nispi Temsile göre daha az olması beklenmektedir.

4.2.2. Dezavantajları

- ☹ Karma Üyeli Orantılı Sistemde olduğu gibi iki farklı temsilci türü ortaya çıkmasına sebep olabilmektedir.
- ☹ Bu sistemde Karma Üyeli Orantılı Sistemde olduğu gibi ülke genelinde alınan oya göre belli sayıda sandalye garanti edilmemektedir ve bu nedenle de bazı partiler ciddi oranda oy alsa bile temsil edilemeyebilirler.
- ☹ Sistem nispeten karmaşıktır.

İTALYA

İtalya, Cumhurbaşkanı'nın Parlamento tarafından seçildiği ve devlet başkanı rolünü üstlendiği parlamenter bir cumhuriyettir. Yasama gücü, çift kanatlı sistem üzerinden şekillenmekte olup seçimle gelen 630 üyeli Temsilciler Meclisi (*Camera dei Deputati*) ve 315 üyeli Cumhuriyet Senatosu (*Senato della Repubblica*) arasında bölüştürülmüştür. Senatoda seçimle gelen 315 üyeye ek olarak 6 "Tabii Senatör" (*Senatore a Vita*) bulunmaktadır.¹⁰⁹ İtalya idari bölgeler bakımından 20'si normal, 5'i ise özel statü verilmiş otonom alanlar olmak üzere 25 bölgeden müteşekkildir.¹¹⁰

¹⁰⁹ İtalya Cumhuriyeti Cumhurbaşkanı otomatikman bir tabii senatördür ve uygun gördüğü kişiler arasından 5 tabii senatör adayını yine kendisi gösterir. Cumhurbaşkanı'nın bu yetkisi İtalya Anayasasının 59. maddesi ile düzenlenmiştir. Kaynak için bkz. Senato della Repubblica, *Costituzione della Repubblica Italiana*, Dicembre 2012, m. 59, Erişim:11.09.2019, <https://www.senato.it/documenti/repository/istituzione/costituzione.pdf>

¹¹⁰ OSCE, *The Italian Republic Parliamentary Elections 4 March 2018*, ODIHR Election Assessment Mission Final Report, 4 Haziran 2018, s. 3, Erişim:11.09.2019, <https://www.osce.org/odihr/elections/383589?download=true>

Seçimler temel olarak İtalyan Anayasası¹¹¹ ve İtalyan Seçim Kanunu¹¹² ile düzenleniyor olmakla birlikte, sayısı 60'ı bulan birçok farklı yasal düzenleme de seçim süreçlerini şekillendirmektedir.¹¹³ Temsilciler Meclisi ve Senato seçimleri, kural olarak her beş yılda bir düzenlenir.¹¹⁴ Yetkili kurumca tespit edilen bir pazar günü, saat sabah 7'den akşam 11'e kadar oy kullanma işlemi devam eder.¹¹⁵ Genellikle rastlanan örneklerden farklı olarak İtalya'da, Temsilciler Meclisi için oy kullanabilme yaşı 18 iken Senato için bu yaş sınırı 25'tir.¹¹⁶ Seçilebilme yaşı ise Temsilciler Meclisi için 25 iken Senato için 40'tır.¹¹⁷ İtalya'da seçim kanunları çeşitli sebeplerden ötürü sık değişmektedir. Temsilciler Meclisi için bir önceki sistem olan ve 2015-2017 yılları arasında yürürlükte olan *Italicum* Kanununun bazı hükümleri, Anayasaya aykırı görüldüğü gerekçesiyle İtalya Anayasa Mahkemesi tarafından kısmen iptal edilmiştir.¹¹⁸ Bu kararın sonucu olarak İtalya'da hem seçim düzenlemelerinin Anayasaya kısmen aykırılığı saptanmış, hem

¹¹¹ Senato della Repubblica, *Costituzione della Repubblica Italiana*, Dicembre 2012, Erişim:11.09.2019, <https://www.senato.it/documenti/repository/istituzione/costituzione.pdf>

¹¹² Gazzetta Ufficiale della Repubblica Italiana, "Rosatellum Kanunu", 11.11.2017, S. 264, s.1-26, Erişim:11.09.2019, <https://www.gazzettaufficiale.it/eli/gu/2017/11/11/264/sg/pdf>

¹¹³ OSCE, *The Italian Republic Parliamentary Elections 4 March 2018*, s. 3.

¹¹⁴ Camera dei Deputati, *Chi elegge i deputati*, Erişim:11.09.2019, <https://www.camera.it/leg18/714?conoscerelacamera=3>

¹¹⁵ Camera dei Deputati, *Manuale Elettorale*, s. 26, Erişim:11.09.2019, https://www.camera.it/application/xmanager/projects/leg18/attachments/documenti/file_allegatos/000/000/044/MANUALE_ELETTORALE_2018_26gennaio.def.pdf

¹¹⁶ Camera dei Deputati, *Manuale Elettorale*, s. 5.

¹¹⁷ OSCE, *The Italian Republic Parliamentary Elections 4 March 2018*, s. 9.

¹¹⁸ *Italicum* sisteminde %40'tan fazla oy alan parti bonus sandalye kazanmakta ve meclisteki sandalyelerin %54'üne (340 temsilci) sahip olmaktaydı. Ayrıca ilk turda hiçbir partinin %40 alamaması halinde ikinci tur seçimlerinin yapılması gerekmektedir. 2017 yılında İtalya Anayasa Mahkemesi, *Italicum* sisteminin ikinci tur kısmını ve bir adayın birden çok seçim bölgesinde aday olabilmesine olanak sağlayan hükmü iptal etmiş ve ilk turda %40'lık orana ulaşamaması halinde koltukların partilere nispi olarak dağıtılması gerektiğine karar kılmıştır.

de o dönemki yasal durum itibarıyla Cumhuriyet Senatosu ile Temsilciler Meclisinin seçim usulleri birbirinden farklı olduğu için yasamanın iç bütünlüğündeki ikilik iyice ortaya çıkmıştır.¹¹⁹ Bunları giderme ve diğer yandan da hükümet istikrarını sağlama gayesiyle 2017 yılında Seçim Kanununda köklü bir değişikliğe gidilmiştir. Bu doğrultuda halen uygulanmakta olan Seçim Kanunu, yani *Rosatellum* kabul edilmiş ve yürürlüğe girmiştir.

3 Kasım 2017 tarihinde İtalya Resmi Gazetesinde yayımlanarak kanunlaşan düzenleme, fikri ortaya atan -fakat teklifi veren kişi farklıdır- Demokrat Parti Meclis Grup Başkanı Ettore Rosato'nun isminden yola çıkılarak *Rosatellum*, *Rosatellum bis* ya da *Legge Rosato* (Rosato Kanunu) şeklinde adlandırılmaktadır. Kanunun *bis* (ek) olarak da nitelendirilme sebebi, yine aynı vekil tarafından sunulan daha eski bir teklif metninin üzerine ekleme ve değişiklikler yapılarak inşa edilmiş olmasıdır. Önceki metin ile aralarındaki farklar talidir; ayrıştıkları iki nokta, nispi sistem ile çoğunluk sistemi arasındaki oranlama ve seçim barajıdır. Yeni sistem ilk kez 4 Mart 2018 genel seçimlerinde kullanılmıştır. Katılım oranı %72,93¹²⁰ olan bu seçimlerde toplam 61.552 sandık kurulmuştur. Oy pusulalarından biri Temsilciler Meclisi, diğeri ise Senato için düzenlenmiştir.¹²¹ Pusulalarda her bir parti için ayrılan kareler içerisinde tek adaylı dar bölgeden seçilecek adayın ismi ve bunun hemen altında nispi temsile göre seçilecek birden fazla adayın bulunduğu liste, parti logosuyla yan yana yer alır. Pusulalar genel tasarım anlamında her iki kamara için de aynı olup aradaki fark pusulaların rengidir. Seçmenler tercih edecekleri parti veya adayın üzerine ya da her ikisine birden işaret koymak suretiyle oy kullanırlar. İttifaklar için ise ayrılmış geniş karenin en üstünde ittifakın dar bölgedeki adayının ismi yer alır. Altında ise ittifaka mensup partiler için ayrı ayrı

¹¹⁹ OSCE, *The Italian Republic Parliamentary Elections 4 March 2018*, s. 4.

¹²⁰ OSCE, *The Italian Republic Parliamentary Elections 4 March 2018*, s. 17.

¹²¹ OSCE, *The Italian Republic Parliamentary Elections 4 March 2018*, s. 17.

kareler bulunmaktadır. Seçmenler herhangi bir ittifaka oy vermek için ittifakın üzerindeki dar bölge adayına ayrılan kareyi işaretleyebilir, ayrıca dilerlerse ittifak içerisinde tek bir partiye de işaret koyabilirler. Yalnızca partiye işaret koymaları halinde aynı zamanda dar bölge adayına da oy vermiş sayılırlar. Yalnızca ittifakın dar bölge adayına oy verilmesi halinde kullanılan oy, partilerin dar bölgede aldığı oy oranına göre dağıtılır. Dar bölgede tercih edilen adayın mensubu olduğu parti ya da ittifak dışında başka bir partiye oy verilmesi mümkün değildir.

NOME COGNOME (Candidato anonimo/a)		NOME COGNOME (Candidato anonimo/a)	
mm 30 1	1. Nome Cognome 2. Nome Cognome 3. Nome Cognome 4. Nome Cognome	mm 30 6	1. Nome Cognome 2. Nome Cognome 3. Nome Cognome 4. Nome Cognome
NOME COGNOME (Candidato anonimo/a)		NOME COGNOME (Candidato anonimo/a)	
mm 30 2	1. Nome Cognome 2. Nome Cognome 3. Nome Cognome 4. Nome Cognome	mm 30 8	1. Nome Cognome 2. Nome Cognome 3. Nome Cognome 4. Nome Cognome
NOME COGNOME (Candidato anonimo/a)		NOME COGNOME (Candidato anonimo/a)	
mm 30 3	1. Nome Cognome 2. Nome Cognome 3. Nome Cognome 4. Nome Cognome	mm 30 10	1. Nome Cognome 2. Nome Cognome 3. Nome Cognome 4. Nome Cognome
NOME COGNOME (Candidato anonimo/a)		NOME COGNOME (Candidato anonimo/a)	
mm 30 4	1. Nome Cognome 2. Nome Cognome 3. Nome Cognome 4. Nome Cognome	mm 30 11	1. Nome Cognome 2. Nome Cognome 3. Nome Cognome 4. Nome Cognome
NOME COGNOME (Candidato anonimo/a)		NOME COGNOME (Candidato anonimo/a)	
mm 30 5	1. Nome Cognome 2. Nome Cognome 3. Nome Cognome 4. Nome Cognome	mm 30 13	1. Nome Cognome 2. Nome Cognome 3. Nome Cognome 4. Nome Cognome
NOME COGNOME (Candidato anonimo/a)		NOME COGNOME (Candidato anonimo/a)	
mm 30 6	1. Nome Cognome 2. Nome Cognome 3. Nome Cognome 4. Nome Cognome	mm 30 14	1. Nome Cognome 2. Nome Cognome 3. Nome Cognome 4. Nome Cognome

FAC-SIMILE
 FORMIO PRO PROTEZIONE DEL DIRITTO D'IMMAGINE
 D'ATTORNEI N. 1411 - STUDIO ASSOCIATO DI MILANO

Görsel 14: İtalya 2018 Temsilciler Meclisi Seçimleri Oy Pusulası Örneği (Ön Yüz)

Görsel 15: İtalya 2018 Temsilciler Meclisi Seçimleri Oy Pusulası Örneği (Arka Yüz)

Seçim Kanunundaki son değişiklikler sonrasında İtalya'daki seçim sistemi Paralel Sistem olmuştur. Bir başka deyişle, bu sistemde sandalyelerin bir kısmı nispi temsil ile geri kalan kısmı ise Tek İsimli Tek Turlu Sistemle belirlenmektedir. Her iki meclis için sandalyelerin %61'inin klasik Listeli Nispi Temsil ile, %37'sinin Tek İsimli Tek Turlu Sistem ile, kalan %2'lik dilimin ise yurt dışında ikamet eden İtalyanların bulundukları seçim çevrelerinden gelen oylarla belirlenmesi kararlaştırılmıştır. Böylelikle sayısal olarak Temsilciler Meclisindeki sandalyelerin 232'si çoğunluk sistemiyle¹²², 386'sı nispi temsille, 12'si ise yurt dışı çevrelerden gelen oylarla belirlenir.¹²³ Nispi temsille belirlenen adaylıklar

¹²² Buna Valle d'Aosta bölgesinden 1 ve Trentino Alto-Adige ve Molise seçim çevrelerinden 8 (6+2) dar bölge dâhildir.

¹²³ Ministero dell'Interno, *Elezioni Politiche del 4 Marzo 2018 Il Dossier*, Dipartimento Per Gli Affari Interni e Territoriali, 2018, s. 12, Erişim:12.09.2019, https://dait.interno.gov.it/documenti/dcse_dossier_politiche_4_marzo_2018.pdf

d'Hondt yöntemi ile hesaplanır. Nispi temsil sistemine göre seçilen 386 üye, kapalı liste usulü ile seçime girilen 63 çok adaylı seçim çevresinden seçilir¹²⁴ ve her bir bölge nüfusuna göre 3 ile 8 arasında değişen bir sayıda üye çıkartır; çoğunluk sistemi ile belirlenen 232 üye ise, tek adaylı seçim çevrelerinden seçilir.¹²⁵ Temsilciler Meclisinde çoğunluğu elde edip hükümet kurabilmek adına gereken üye sayısı, üye tam sayısının yarısının bir fazlasına tekabül eden 321'dir. Yurt dışı seçim bölgeleri Avrupa, Güney Amerika, Kuzey ve Orta Amerika ile Afrika-Asya-Okyanusya-Antarktika olmak üzere dörde ayrılır. Buralardan gelen oylar yalnızca nispi temsil esas alınarak değerlendirilir. Temsilciler Meclisi için yurt dışından gelen oylara ayrılmış 12 sandalye kapsamında Avrupa 5, Güney Amerika 4, Kuzey ve Orta Amerika 2, Afrika-Asya-Okyanusya-Antarktika ise 1 üye çıkartabilmektedir.¹²⁶

Yeni kanuna göre İtalya, Temsilciler Meclisi açısından da 28 bölgeye bölünmüştür.¹²⁷ Bunun dışında, her bir seçim çevresi kendi içerisinde dar ve geniş çevrelere ayrılmakta, seçimlerin nispi temsil ve çoğunluk sistemi esasına göre ayrılan karma düzenine uyumlu hale getirilmektedir. Seçim çevrelerinin sınırları ile idari bölgelerin sınırları genellikle kesişir. Fakat Lazio, Lombardiya, Sicilya ve benzeri daha kalabalık bölgeler için Temsilciler Meclisi adına saptanan seçim çevresi sayısı daha fazladır. Örneğin Lombardiya bölgesi dört ayrı seçim çevresine ayrılmışken, Lazio, Veneto, Piemonte, Sicilya ve

¹²⁴ Yalnızca Valle d'Aosta bölgesi tek adaylı bir bölgeden müteşekkildir. Camera dei Deputati, *Scheda Illustrativa*, Erişim:11.09.2019, <https://www.camera.it/leg18/359>

¹²⁵ OSCE, *The Italian Republic Parliamentary Elections 4 March 2018*, s. 5.

¹²⁶ Ministero dell'Interno, *Elezioni Politiche del 4 Marzo 2018 Il Dossier*, s. 60, 66.

¹²⁷ Valle d'Aosta kendine has tek bir bölge olduğu ve yalnızca tek bir aday çıkardığı için ayrı sayılabilmekte, dolayısıyla da toplam bölge sayısı 28 yerine 27 olarak geçebilmektedir. Bu şekilde bir değerlendirme yapıp Temsilciler Meclisi seçimlerinin 27 bölge üzerinden yürütüldüğünü belirten bir kaynak için bkz. Camera dei Deputati, *Manuale Elettorale*, s. 39.

Campania bölgeleri iki seçim çevresine ayrılmıştır. Geri kalan bölgeler için seçim çevresine ile idari bölgenin sınırları neredeyse aynıdır.¹²⁸ En yüksek üye çıkartan bölge, Temsilciler Meclisi için dört seçim çevresine ayrılarak 102 üye çıkaran Lombardiya'dır.

Rosato Kanununa göre seçimlerde uygulanan birbirinden farklı ve detaylı çeşitli baraj uygulamaları bulunmaktadır. İlk olarak, seçimlere tek başına giren partiler için aşılması gereken ülke barajı %3'tür. İkincisi, seçimlere ittifak¹²⁹ olarak girenlerin aşmaları gereken ülke barajı %10'dur. Buna ilaveten ittifakların içerisindeki en az bir parti listesinin %3'lük barajı geçmesi gerekmektedir. İttifak %10'u geçemez de ittifakın içerisindeki bir parti %3'lük barajı geçerse, yalnızca o parti Parlamentoda temsil hakkını kazanmış sayılır ve sandalye dağılımına dâhil edilir. İttifakta bulunan partilerden birisi ulusal düzeyde toplam geçerli oyların %1'inden daha azını almışsa, o partinin oyları ittifakın toplam oylarına dâhil edilmez. Üçüncüsü, barajların bir istisnası olarak, dilsel azınlıkların bulunduğu belirlenmiş bölgelerde bölgesel baraj %20'dir. Ayrıca hem Senato hem Temsilciler Meclisi için geçerli olan bu %20 baraj, dilsel azınlıkların en az iki dar bölgeyi almış olması durumunda kalkmaktadır.¹³⁰

İtalya'da en son genel seçimler 4 Mart 2018'de yapılmıştır. 46,505,350 kayıtlı seçmenin %72,94'ünün oyunu kullandığı seçimlerde Beş Yıldız Hareketi %32,68 oyla 226, Demokrat Parti %18,76 oyla 107, Kuzey Ligi %17,4 oyla 123, Forza İtalya %14 oyla 103, İtalya'nın Kardeşleri %4,3 oyla 32, Özgür ve Eşit Parti

¹²⁸ Camera dei Deputati, *Manuale Elettorale*, s. 39.

¹²⁹ Koalisyonlar yalnızca ulusal düzeyde kurulabilmektedir; bölgesel bazda koalisyon kurulamaz. Dar bölgelerde koalisyonların birleşerek bir aday çıkarmaları gerekmektedir.

¹³⁰ Camera dei Deputati, *Manuale Elettorale*, s. 48.

%3,4 oyla 14, +Avrupa %2,5 oyla 2 ve diğer partiler toplam 11 sandalye¹³¹ kazanmıştır.¹³²

JAPONYA

Japonya’da Parlamento (*Ulusal Diet/Kokkai*) iki meclisten oluşmaktadır. Temsilciler Meclisi (*Shugi-in*) 465 üyeden; Senato (*Sangi-in*) 242 üyeden müteşekkildir.¹³³

Seçim Kanunu 15 Nisan 1950 tarihli olup son değişiklik 27 Mayıs 2016’da yapılmıştır.¹³⁴ Oy kullanma zorunlu değildir. Oy kullanma yaşı 18’dir.¹³⁵

Temsilciler Meclisi için yapılan son seçimin tarihi 27 Ekim 2017¹³⁶; Senato için yapılan son seçimin tarihi 10 Haziran 2016’dır.¹³⁷

¹³¹ Seçim sonuçlarına, yüzdelere, partilerin kazandıkları toplam sandalye sayısına ve katılım oranına, kendine has bir seçim çevresi olan ve d’Hondt nispi temsil yöntemiyle toplamda 12 sandalye çıkaran yurt dışı bölgesi dâhil edilmemiştir.

¹³² Dipartimento per gli Affari Interni e Territoriali, “Archivio storico delle elezioni”, Erişim:09.01.2020, <https://elezionistorico.interno.gov.it/index.php?tpel=C&dtel=04/03/2018&tpa=l&tpe=A&lev0=0&levsut0=0&es0=S&ms=S>

¹³³ Adam Carr’s Election Archive, “Japan Parliamentary Elections of 10 July 2016 Elections to the Sangi-in (House of Councillors)”, Erişim:17.07.2019, <http://psephos.adam-carr.net/countries/j/japan/japan2016.txt>

¹³⁴ Inter-Parliamentary Union, “Japan: Shugiin (House of Representatives)”, Erişim:17.07.2019, http://archive.ipu.org/parline/reports/2161_B.htm

¹³⁵ ACE Project, “Japan: Shugiin (House of Representatives)”, Erişim:18.07.2019, <http://aceproject.org/epic-en/CDCountry?country=JP>

¹³⁶ Adam Carr’s Election Archive, “Japan Parliamentary Elections of 22 October 2017 Elections to the Shugi-in (House of Deputies)”, Erişim:17.07.2019, <http://psephos.adam-carr.net/countries/j/japan/japan2017.txt>

¹³⁷ Adam Carr’s Election Archive, “Japan Parliamentary Elections of 10 July 2016 Elections to the Sangi-in (House of Councillors)”, Erişim:17.07.2019, <http://psephos.adam-carr.net/countries/j/japan/japan2016.txt>

1947-1993 yılları arasında Devredilemez Tek Oy Sistemini kullanan Japonya, 1993'te yapılan seçim reformu ile karma seçim sistemlerinden olan Paralel Sistemi benimsemiştir.¹³⁸

Görsel 16: Japonya Parlamentosu

Japonya'da Temsilciler Meclisine mensup 465 üye iki farklı seçim sistemiyle belirlenmektedir. Üyelerin 289'u (%62,1) Tek İsimli Tek Turlu Sistemle (dar bölge), kalan 176'sı (%37,9), Listeli Nispi Temsil Sistemiyle seçilmektedir. Temsilciler Meclisi üyeleri iki farklı seçim sistemiyle belirlenirken, Paralel Sistemin doğası gereği, bu iki farklı seçim sistemi birbirini etkilememekte, karma sistemin bir diğer alt türü olan Karma Üyeli Orantılı Sistemin aksine bu sistemde nispi temsil için kullanılan oylar, dar bölgede ortaya çıkması muhtemel adaletsizlikleri düzeltmek için kullanılmamaktadır.

¹³⁸ Nemoto, K., "Electoral Systems in Context: Japan", *The Oxford Handbook of Electoral Systems* içinde, Herron, E.S., Pekkanen, R.J. ve Shugart (ed.), M.S., Oxford University Press, 2018, s.829.

Bu sistemde seçmenlerin iki oy kullanma hakkı vardır. Oylardan biri dar bölgeden seçilecek aday için, diğeri de geniş çevredeki siyasi parti aday listeleri için kullanılmaktadır.

Dar bölgede en çok oyu alan aday seçilmektedir. Bununla birlikte Tek isimli Tek Turlu Sistem bölgesinde yarışan adaylar seçilebilmek için geçerli oyların en az 1/6'sını almak zorundadır. Geri kalan 176 sandalyenin tahsis edilmesinde Listeli Nispi Temsil Sistemi içinde d'Hondt yöntemi kullanılmaktadır.¹³⁹ 176 üye 11 seçim çevresinden seçilmektedir. Bölgenin nüfusuna göre 6 ila 28 arasında değişen sandalye tahsis edilmektedir.¹⁴⁰ Siyasi partiler, gittikçe artan bir eğilimle, dar bölgedeki adayların seçilmelerini garanti altına almak için bu adayları parti listelerinde de çifte aday olarak seçilebilecekleri yerden aday göstermektedir. 1996'da bu şekilde seçilen adayların oranı %42 iken, 2014'te bu oran %67,2'ye yükselmiştir.¹⁴¹ Adayların parti listesinde hangi sırada yer alacağı da genellikle dar bölgedeki başarısına bağlı olarak değişmektedir.¹⁴² Bahsi geçen çifte adayların, dar bölgenin sınırları içinde bulunduğu seçim çevresinden aday gösterilmesi gerekmektedir.¹⁴³ Hem dar bölgede hem de parti listesinde çifte aday gösterilen kişiler, dar bölgeden seçilirlerse parti listesinden çıkartılırlar.¹⁴⁴

22 Ekim 2017 Temsilciler Meclisi seçimlerine 11 parti katılmış, 7 parti sandalye kazanmış; ayrıca dar bölgeden 26 bağımsız aday Parlamente'ye girmeyi başarmıştır. 106.091.229 kayıtlı

¹³⁹ Inter-Parliamentary Union, "Japan: Shugiin (House of Representatives)".

¹⁴⁰ ACE Project, "Japan: Shugiin (House of Representatives)".

¹⁴¹ Nemoto, K., "Electoral Systems in Context: Japan", s.829.

¹⁴² Hirano, S., Imai, K., Shiraito, Y. vd., *Policy Positions in Mixed Member Electoral Systems: Evidence from Japan*, s.4, Erişim:01.07.2019, <https://imai.fas.harvard.edu/research/files/japan.pdf>

¹⁴³ Inter-Parliamentary Union, Japan "Shugiin (House of Representatives)".

¹⁴⁴ Sasanuma, J.M., "Japanese Electoral Politics: Reform, Results, and Prospects for the Future", Ace Project, s.44-45, Erişim:25.12.2019, <http://aceproject.org/ero-en/regions/asia/JP/japelecpolitics.pdf>

seçmenin 56.947.831'i oy kullanmış olup katılım oranı %53,68 olarak gerçekleşmiştir.¹⁴⁵ Söz konusu seçimler sonucunda partilerin elde ettiği sandalye sayıları aşağıdaki gibidir:

Siyasi Parti	Toplam	Tek İsimli Tek Turlu Sistem ile Belirlenen Üye Sayısı	Listeli Nispi Temsil ile Belirlenen Üye Sayısı
Liberal Demokratik Parti	281	215	66
Japonya Anayasal Demokratik Parti	54	17	37
Umut Partisi	50	18	32
Komeito	29	8	21
Bağımsızlar	26	26	0
Japonya Komünist Partisi	12	1	11
Japonya Restorasyon Partisi	11	3	8
Sosyal Demokratik Parti	2	1	1
TOPLAM	465	289	176

¹⁴⁵ Inter-Parliamentary Union, "Japan Shugiin (House of Representatives)".

5. DİĞER SEÇİM SİSTEMLERİ

Diğer seçim sistemleri içinde Devredilemez Tek Oy (*Single Non-Transferable Vote*), Sınırlı Oy (*Limited Vote*) ve Borda Sayımı (*Borda Count*) Sistemleri bulunmaktadır. Bu seçim sistemleri ulusal düzeyde son derece sınırlı olarak kullanılmaktadır.

5.1. Devredilemez Tek Oy Sistemi (*Single Non-Transferable Vote*)

Bu seçim sisteminde seçim çevrelerinde birden fazla milletvekili seçilir (geniş bölge) ancak seçmenler partilere değil yalnızca tek bir adaya oy verebilir. En fazla oyu alan adaylar seçilir. Bu sistem siyasi partiler için şöyle bir zorluk teşkil edebilmektedir: Örneğin dört milletvekilinin seçildiği bir seçim çevresinde %20'nin üzerinde oy alan bir adayın seçilmesi garantidir. O bölgede %50'lik bir oy oranına sahip olan bir partinin iki milletvekili çıkarması beklenebilir. Bu beklentinin gerçekleşmesi içinse her iki adayın da %25'ler civarında bir oy alması gerekmektedir. Bununla birlikte oylar eşit dağılmaz da örneğin bir aday %40 diğeri %10 oy alırsa bu durumda %50 oyla yalnızca bir milletvekili çıkarma riski ortaya çıkmaktadır. Partinin üç ya da dört aday çıkarması halinde ise oyların bölünmesi sebebiyle %50'lik oy oranıyla bile iki hatta bir milletvekili dahi çıkaramaması muhtemeldir.

Bu sistem günümüzde Afganistan, Kuveyt, Umman ve Vanuatu'da kullanılmaktadır (4 ülke, dünyada %1,7). Bir dönem Moğolistan'da ve 1947-1993 yılları arasında Japonya'da bu sistem kullanılmıştır.

5.1.1. Avantajları

- ☺ Devredilemez Tek Oy Sisteminin çoğunluk sistemlerine göre avantajı küçük partilerin ve bağımsız adayların seçilmesine imkân tanıyan bir yapıda olmasıdır. Seçim çevresi başına düşen temsilci sayısı (*district magnitude*)

arttıkça sistem, daha orantılı sonuçlar vermektedir. Ayrıca, sistemin geçmişte Ürdün’de olduğu gibi parti sisteminin yeni oluşmaya başladığı (*embryonic party system*) ülkelerde parti sisteminin konsolide olması için bir avantaj sağladığı düşünülmektedir.

- 😊 Bu sistemde partiler oy potansiyellerini sandalyeye çevirmek için organize olmak ve seçmenleri belli adaylara yönlendirmek zorundadır. Buradan hareketle sistemin, saf nispi temsile göre parti bölünmesinin daha az yaşandığı bir sistem olduğu, geçmişteki Japonya örneği verilerek ileri sürülmektedir.
- 😊 Sistem basittir ve sistemin uygulanması kolaydır.

5.1.2. Dezavantajları

- 😞 Oyları aşırı derecede dağılmış olan küçük partiler bu sistemde milletvekili çıkaramayabilir; daha büyük partiler de bu durumdan faydalanarak daha fazla sayıda milletvekili çıkarabilirler. Sistemin nispi temsile yakınlığı seçim çevrelerinden seçilecek milletvekili sayısını artırabilse de bu durum seçmen-milletvekili ilişkisini çoğunluk sistemlerine göre zayıflatabilmektedir. Çok sayıda milletvekili seçilen bölgelerde bir partinin adayları aynı oy için mücadele ettiğinde parti içi çekişmeler ve bölünmeler artabilir. Sistem, oylama stratejileri ve oyların yönetilmesi açısından partilerin zorluklar yaşamasına sebep olabilir. Bir seçim çevresinden fazla sayıda aday göstermek oyları bölebilir. Ayrıca seçmenlerin belli adaylara yönlendirilmesi güçlü bir parti disiplini gerektirmektedir.
- 😞 Bu sistem, seçmenlere yalnızca bir oy hakkı verdiğinden siyasi partilerin geniş bir seçmen

yelpazesine hitap etmelerini teşvik etmemektedir. Yeterli sayıda kemikleşmiş oyu bulunan partiler, “dışarıda kalan” seçmenlere hitap etmeksizin sandalye kazanabilmektedir.

- ☹ Devredilemez Tek Oy Sistemi, özellikle partiden aday olma şartlarının sınırlayıcı olmaması halinde ve dolayısıyla çok sayıda adayın çıkması durumunda önemli miktarda oyun parlamentoya yansımamasına (boşa gitmesine) sebep olabilmektedir.

5.2. Sınırlı Oy Sistemi (*Limited Vote*)

Sınırlı Oy Sisteminde, Devredilemez Tek Oy Sisteminde olduğu gibi bir seçim çevresinden birden fazla milletvekili seçilmektedir ancak ondan farklı olarak bir seçmenin birden fazla oy hakkı bulunmaktadır ve adayların oy hakkı sayısı seçim çevresinden seçilecek temsilci sayısından daha azdır. Örneğin yedi temsilcinin seçileceği bir seçim çevresinde bir seçmenin oy hakkı sayısı iki ila altı arasında olacak şekilde (örneğin her bir seçmene beş oy hakkı verilmesi) sınırlandırılabilir. Oyların sayımı Devredilemez Tek Oy Sisteminde olduğu gibidir. Yani en fazla oyu alan adaylar seçilmektedir.

Bu sistem sadece Cebelitarık ve 1977’den bugüne kadar İspanya Senatosu seçimlerinde kullanılmaktadır. İspanya Senatosunda doğrudan seçimlerle gelen üyeler için yapılan seçimlerde her seçim çevresinden dört senatör seçilmesine karşın partiler en fazla üçer aday gösterebilmektedir. Her bir seçmenin üç oy hakkı bulunmaktadır.

Avantajları ve Dezavantajları

- 😊 Devredilemez Tek Oy Sisteminde olduğu gibi oyların sayılması kolaydır ve sistem basittir.

- ☹️ Bununla birlikte, Devredilemez Tek Oy Sistemine göre daha az orantılı sonuçlar verebilmektedir.
- ☹️ Devredilemez Tek Oy Sistemi için geçerli olan parti içi bölünme ve çekişmeler ve partilerin oyları yönlendirmesi gibi sorunlar Sınırlı Oy Sistemi için de geçerlidir.

5.3. Borda Sayımı Sistemi (*Borda Count*)

Tercihli bir oy verme sistemidir. Dar veya geniş bölgede uygulanabilir. Bu oylama sisteminde seçmenler Alternatifli Oy Sisteminde olduğu gibi adayları belli bir sıraya koyarlar. Birinci sıradaki adayın oy değeri bir, ikinci sıradakinin oy değeri yarım, üçüncü sıradakinin oy değeri $1/3$ 'tür vb. Her bir adayın aldığı oy değerleri toplanır ve en çok oy alan aday/adaylar milletvekili seçilir. Borda Sayımı Sistemi yalnızca Nauru'da uygulanmaktadır.

KAYNAKÇA

Ace Project, “Comparative Data: Electoral Systems”,
Erişim:25.12.2019,
[http://aceproject.org/epic-en/CDTable?view=country
&question=ES005](http://aceproject.org/epic-en/CDTable?view=country&question=ES005)

Ace Project, “Comparative Data, FPTP”, Erişim:14.01.2020,
<https://aceproject.org/epic-en>

Ace Project, “Comparative Data, List Proportional
Representation”, Erişim:14.01.2020,
<https://aceproject.org/epic-en>

Ace Project, “Comparative Data, Mixed Member Proportional”,
Erişim:14.01.2020,
<https://aceproject.org/epic-en>

Ace Project, “Comparative Data, Parallel”, Erişim:14.01.2020,
<https://aceproject.org/epic-en>

Ace Project, “Comparative Data, Two Round System”,
Erişim:14.01.2020,
<https://aceproject.org/epic-en>

Ace Project, “Japan: Shugiin (House of Representatives)”,
Erişim:18.07.2019,
<http://aceproject.org/epic-en/CDCountry?country=JP>

Adam Carr’s Election Archive, Erişim: 25.12.2019,
<http://psephos.adam-carr.net/about/about.shtml>

Adam Carr’s Election Archive, “Japan Parliamentary Elections
of 10 July 2016 Elections To The Sangi-in (House of
Councillors)”, Erişim:17.07.2019,
[http://psephos.adam-carr.net/countries/j/japan/
japan2016.txt](http://psephos.adam-carr.net/countries/j/japan/japan2016.txt)

- Adam Carr's Election Archive, "Japan Parliamentary Elections of 22 October 2017 Elections to the Shugi-In (House of Deputies)", Erişim:17.07.2019,
<http://psephos.adam-carr.net/countries/j/japan/japan2017.txt>
- BBC, "Election 2015 Results", Erişim:26.12.2019,
<http://www.bbc.com/news/election/2015/results>
- BBC, "Election 2019 Results", Erişim:08.01.2020,
<https://www.bbc.com/news/election/2019/results>
- BBC, "North Koreans vote in 'no-choice' parliamentary elections", 10 Mart 2019, Erişim:25.12.2019,
<https://www.bbc.com/news/world-asia-47492747>
- Bilgin, M., Parlamento Seçimlerinin Yönetimi ve Türkiye Örneği, TBMM Uzmanlık Tezi, Ankara, 2012, Erişim:13.12.2019, (Sınırlı Erişim),
[http://intranet.tbmm.gov.tr/webortak/arastirma/KYSB_TEZ_10141 Parlamento Secimlerinin Yonetimi ve Turkiye Ornegi.pdf](http://intranet.tbmm.gov.tr/webortak/arastirma/KYSB_TEZ_10141_Parlamento_Secimlerinin_Yonetimi_ve_Turkiye_Ornegi.pdf)
- Blais, A., Loewen, P.J., "The French Electoral System and its Effects", West European Politics, Cilt. 32, No. 2, Mart 2009, Erişim:11.09.2019,
<https://www.tandfonline.com/doi/pdf/10.1080/01402380802670651>
- Bundesministerium der Justiz und für Verbraucherschutz, "Bundeswahlgesetz", Erişim:29.07.2019,
https://www.bundestag.de/resource/blob/189210/21ad25fd4ff79aaa1f8ada9239f7d302/bwahlg_pdf-data.pdf

Bundesministerium der Justiz und für Verbraucherschutz,
“Grundgesetz für die Bundesrepublik Deutschland”,
Erişim:29.07.2019,
<http://www.gesetze-im-internet.de/gg/GG.pdf>

Bundeszentrale für Politische Bildung, “Parlamentswahl in
Schweden”, 09 Eylül 2018, Erişim:16.07.2019,
[http://www.bpb.de/politik/hintergrund-aktuell/
275462/parlamentswahl-in-schweden](http://www.bpb.de/politik/hintergrund-aktuell/275462/parlamentswahl-in-schweden)

Camera dei Deputati, Chi elegge i deputati, Erişim:11.09.2019,
<https://www.camera.it/leg18/714?conoscereIcamera=3>

Camera dei Deputati, Manuale Elettorale, Erişim:11.09.2019,
[https://www.camera.it/application/xmanager/projects/
/leg18/attachments/documenti/file_allegatos/
000/000/044/MANUALE_ELETTORALE_2018_
26gennaio.def.pdf](https://www.camera.it/application/xmanager/projects/leg18/attachments/documenti/file_allegatos/000/000/044/MANUALE_ELETTORALE_2018_26gennaio.def.pdf)

Camera dei Deputati, Scheda Illustrativa, Erişim:11.09.2019,
<https://www.camera.it/leg18/359>

Candan, K., “Koalisyon Kültürüne Dayalı Bir Parlamenter Sistem
Örneği: Almanya Federal Cumhuriyeti”, Karşılaştırmalı
Hükümet Sistemleri: Parlamenter Sistem içinde,
Semra Gökçimen (ed.), 2.Baskı, TBMM Araştırma
Hizmetleri Başkanlığı Yayınları, Ankara, Şubat 2017,
Erişim:29.07.2019,
https://www.tbmm.gov.tr/yayinlar/parlamenter_sistem.pdf

Candan, K., Solak, M., Bilgin, M., Kaysal, A., Dünyada Seçim
Barajları, TBMM Araştırma Hizmetleri Başkanlığı Raporu,
Temmuz 2020.

Central Intelligence Agency, “The World Factbook: Government
Type”, Erişim:20.04.2020,
[https://www.cia.gov/library/publications/the-world-
factbook/fields/299.html](https://www.cia.gov/library/publications/the-world-factbook/fields/299.html)

- Congreso de los Diputados, "The Spanish Constitution",
Erişim:30.12.2019,
http://www.congreso.es/constitucion/ficheros/c78/cons_ingl.pdf
- Curtis, J., The 2017 French Parliamentary Elections, UK House of Commons Library Briefing Paper, 21 Haziran 2017,
Erişim:10.09.2019,
<http://researchbriefings.files.parliament.uk/documents/CBP-8015/CBP-8015.pdf>
- Davis, C.M., Delegates to the U.S. Congress: History and Current Status, CRS Report, 25 Ağustos 2015, FAS İnternet Sitesi,
Erişim:27.12.2019,
<https://fas.org/sgp/crs/misc/R40555.pdf>
- Decker, F., "Bundestagswahl 2017", Informationen zur politischen Bildung aktuell, 31/2017, Erişim:29.07.2019,
https://www.bpb.de/system/files/dokument_pdf/2017-05-05_BPB_673-17_Info-aktuell_Bundestagswahl_2017_RZ_barrierefrei.pdf
- Der Bundeswahlleiter, "Bundestagswahl 2017: 61,5 Millionen Wahlberechtigte", 03 Şubat 2017, Erişim:09.01.2020,
https://www.bundeswahlleiter.de/info/presse/mitteilungen/bundestagswahl-2017/01_17_wahlberechtigte.html
- Der Bundeswahlleiter, "Bundestagswahl 2017: Endgültiges Ergebnis", 12 Ekim 2017, Erişim:09.01.2020,
https://www.bundeswahlleiter.de/info/presse/mitteilungen/bundestagswahl-2017/34_17_endgueltiges_ergebnis.html
- Der Bundeswahlleiter, "Bundestagswahl 2017: Neue Sitzkontingente der Länder", 22 Eylül 2017, Erişim:29.07.2019,
https://bundeswahlleiter.de/info/presse/mitteilungen/bundestagswahl-2017/28_17_sitzkontingente_2.html

Der Bundeswahlleiter, "Bundestagswahl 2017: Wahlkreise", Erişim:29.07.2019,
<https://www.bundeswahlleiter.de/bundestagswahlen/2017/wahlkreiseinteilung.html>

Der Bundeswahlleiter, "Landesliste", Erişim:29.07.2019,
<https://www.bundeswahlleiter.de/service/glossar/l/landesliste.html#id-0>

Der Bundeswahlleiter, "Sperrklausel", Erişim:29.07.2019,
<https://www.bundeswahlleiter.de/service/glossar/s/sperrklausel.html#id-0>

Dipartimento per gli Affari Interni e Territoriali, "Archivio storico delle elezioni", Erişim:09.01.2020,
<https://elezionistorico.interno.gov.it/index.php?tpel=C&dtel=04/03/2018&tpa=I&tpe=A&lev0=0&levsut0=0&es0=S&ms=S>

Döner, A., Seçim Sistemleri ve Türk Hukukunda Seçimler, Doğu Ciltevi Yayınevi, Erzincan, 2006.

Elecciones Generales 2019, "Total nacional", Erişim:09.01.2020,
<https://resultados.10noviembre2019.es/Congreso/Total-nacional/0/es>

Electoral Reform Society, "How long have we used first past the post?", Ocak 2019, Erişim:08.01.2020,
<https://www.electoral-reform.org.uk/how-long-have-we-used-first-past-the-post/>

Elgie R., "List of presidential, parliamentary and other countries", Erişim:20.04.2020,
<http://www.semipresidentialism.com/list-of-presidential-parliamentary-and-other-countries/>

Elgie R., “the semi-presidential one”, Erişim:20.04.2020,
<http://www.semipresidentialism.com>

Europe Elects, “Spanish Election Results – November 2019”, 10
Kasım 2019, Erişim:09.01.2020,
<https://europeelects.eu/2019/11/10/live-blog-spanish-election-results-november-2019/>

Forster, C.J., Electoral Systems and Ethnic Conciliation: A
Structured, Focused Analysis of Vote-Pooling in Northern
Ireland Elections 1998-2011, Yüksek Lisans Tezi,
University of Denver, Denver, 2014, Erişim:03.03.2020,
<https://digitalcommons.du.edu/cgi/viewcontent.cgi?article=1971&context=etd>

Garrett, R.S., Federal Role in U.S. Campaigns and Elections: An
Overview, CRS Report, 04 Eylül 2018, FAS İnternet Sitesi,
s.12, Erişim:27.12.2019,
<https://fas.org/sgp/crs/misc/R45302.pdf>

Gazzetta Ufficiale della Repubblica Italiana, “Rosatellum
Kanunu”, 11 Kasım 2017, S.264, Erişim:11.09.2019,
<https://www.gazzettaufficiale.it/eli/gu/2017/11/11/264/sg/pdf>

General Election Commission of Mongolia, “Law on Election”,
Madde 120/2, Erişim:25.12.2019,
<http://gec.gov.mn/en/index.php?singlepage=23&&page=law>

Gisart, B., “Grundlagen Und Daten Der Wahl Zum 19. Deutschen
Bundestag Am 24. September 2017”, WISTA - Wirtschaft
und Statistik, 4/2017, Erişim:29.07.2019,
https://www.bundeswahlleiter.de/dam/jcr/5bcae3b7-c2dd-4f17-9615-c7c73f8fd87a/btw17_wista_04-2017.pdf

Government Offices of Sweden, “The Elections Act”,
Erişim:16.07.2019,
https://www.government.se/49150c/contentassets/4e2fdee5a8e342e8828949_6d34701aec/the-elections-act-2005837

Gözler, K., *Anayasa Hukukuna Giriş*, 11. Baskı, Ekin Yayınları, Bursa, 2007.

Hall, T.E., “Primer on the U.S. Election System”, IFES, Washington, 2012, Erişim:27.12.2019,
<https://aceproject.org/ero-en/regions/africa/MZ/united-states-of-america-primer-on-the-u.s.>

Handley, L., “Electoral Systems and Redistricting”, The Oxford Handbook of Electoral Systems içinde, Herron, E. S., Pekkanen, R. J. ve Shugart, M. S. (ed.), Oxford University Press, New York, 2018.

Hirano, S., Imai, K., Shiraito, Y. vd., Policy Positions in Mixed Member Electoral Systems: Evidence from Japan, Kosuke Imai’s Homepage, Erişim:01.07.2019,
<https://imai.fas.harvard.edu/research/files/japan.pdf>

History Learning Site, “British Electoral History Since 1832”, Erişim:08.01.2020,
<https://www.historylearningsite.co.uk/british-electoral-history-since-1832/>

Holmberg, K., “A new method for optimal proportional representation”, DiVA Portal, 06 Şubat 2019, Erişim:16.07.2019,
<https://www.diva-portal.org/smash/get/diva2:1288364/FULLTEXT01.pdf>

Hong Kong Yearbook, “The Electoral System”, Erişim:25.12.2019,
https://www.yearbook.gov.hk/2003/english/chapter01/01_05.html

- Horowitz, D.L., *Ethnic Groups in Conflict*, University of California Press, London, 1985, Erişim:13.12.2017,
https://books.google.com.tr/books?id=Q82saX1HVQYC&pg=PA472&hl=tr&source=gbs_toc_r&cad=3#v=onepage&q&f=false
- IFES, “Election for US House of Representatives”, 6 Kasım 2018, Erişim:14.01.2020,
<http://www.electionguide.org/elections/id/3074/>
- IFES Election Guide, “Republic of Singapore: Election For Singapore Parliament”, Erişim: 08.07.2020,
<http://www.electionguide.org/elections/id/2715/>
- International IDEA, “Electoral System Family”, Erişim:25.12.2019,
<https://www.idea.int/data-tools/question-view/130357>
- Inter-Parliamentary Union, “Compare Data on Parliaments: Electoral System”, Erişim:25.12.2019,
https://data.ipu.org/compare?field=chamber%3A%3Afield_electoral_system&structure=any_lower_chamber#map
- Inter-Parliamentary Union, “Compare Data on Parliaments: Percentage of Women”, Erişim:25.12.2019,
https://data.ipu.org/compare?field=chamber%3A%3Acurrent_women_percent&structure=any_lower_chamber#map
- Inter-Parliamentary Union, “Democratic Republic of the Congo - National Assembly: Electoral System”, Erişim:25.12.2019,
https://data.ipu.org/node/47/elections/electoral-system?chamber_id=13569

Inter-Parliamentary Union, “France Assemblée nationale (National Assembly): Last Elections”, Erişim: 11.09.2019, http://archive.ipu.org/parline-e/reports/2113_E.htm

Inter-Parliamentary Union, “France Assemblée nationale (National Assembly): Electoral System”, Erişim:10.09.2019, http://archive.ipu.org/parline-e/reports/2113_B.htm

Inter-Parliamentary Union, “France Sénat (Senate)”, Erişim:24.07.2019, http://archive.ipu.org/parline-e/reports/2114_A.htm

Inter-Parliamentary Union, “Germany - German Bundestag: Election results”, Erişim:29.07.2019, https://data.ipu.org/node/65/elections?chamber_id=13316

Inter-Parliamentary Union, “Japan: Shugiin (House of Representatives)”, Erişim:17.07.2019, http://archive.ipu.org/parline/reports/2161_B.htm

Inter-Parliamentary Union, “Spain - Congress of Deputies: About Parliament”, Erişim:30.12.2019, https://data.ipu.org/content/spain?chamber_id=13384

Inter-Parliamentary Union, “Kuwait - National Assembly: Electoral system”, Erişim:25.12.2019, https://data.ipu.org/node/90/elections/electoral-system?chamber_id=13442

Isberg, M., *The Constitution of Sweden*, Sveriges Riksdag, 2016, Erişim:16.07.2019, <https://www.riksdagen.se/globalassets/07.-dokument-lagar/the-constitution-of-sweden-160628.pdf>

- Johnston, N., Voting systems in the UK, UK House of Commons Briefing Paper, Ekim 2017, Erişim:14.01.2020,
<https://researchbriefings.parliament.uk/ResearchBriefing/Summary/SN04458#fullreport>
- Junta Electoral Central, "Representation of the people Institutional Act.", Erişim:30.12.2019,
http://www.juntaelectoralcentral.es/cs/jec/documentos/LOREG_ENG
- Kelly R., Fixed-term Parliaments Act 2011, House of Commons Library Report, 27 Nisan 2017, Erişim:08.01.2020,
<https://researchbriefings.parliament.uk/ResearchBriefing/Summary/SN06111>
- Korte, K.R., "Personalisiertes Verhältniswahlrecht", Bundeszentrale für Politische Bildung, 02 Haziran 2017, Erişim:29.07.2019,
<http://www.bpb.de/politik/wahlen/wahlen-in-deutschland/249465/personalisiertes-verhaeltniswahlrecht>
- Korte, K.R., Dinter, J., Wahlen: Grundpfeiler der Demokratie, Deutscher Bundestag Referat Öffentlichkeitsarbeit, Berlin, Eylül 2016, Erişim:29.07.2019,
<https://www.btg-bestellservice.de/pdf/20210500.pdf>
- Landeszentrale für politische Bildung Baden Württemberg, "Sitzberechnung", Erişim:29.07.2019,
https://www.bundestagswahl-bw.de/sitzberechnung_btw.html
- Marschall, S., *Der Deutsche Bundestag: Wie parlamentarische Demokratie funktioniert*, Deutscher Bundestag Referat Öffentlichkeitsarbeit, Berlin, 2018, Erişim:29.07.2019,
<https://www.btg-bestellservice.de/pdf/20265000.pdf>

Matthew, P., *Extension of Franchise (House of Lords) Bill*, House of Lords Library Note LLN 2013/016, Haziran 2013, Erişim:08.01.2020,
<https://researchbriefings.files.parliament.uk/documents/LLN-2013-016/LLN-2013-016.pdf>

Meyer, D., Dreyer, S., Holetzke, L. vd., *Bundestagswahlen*, Bundeszentrale für Politische Bildung, Bonn, Mayıs 2017, Erişim:29.07.2019,
<http://www.bpb.de/shop/lernen/einfach-politik/248340bundestagswahlen>

Ministère de L'intérieur, "Élections législatives 2017 Second tour des élections législatives: les résultats", Erişim:08.01.2020,
<https://www.interieur.gouv.fr/Archives/Archives-elections/Elections-legislatives-2017/Second-tour-des-elections-legislatives-les-resultats>

Ministero dell'Interno, Elezioni Politiche del 4 Marzo 2018 II Dossier, Dipartimento Per Gli Affari Interni e Territoriali, 2018, Erişim:12.09.2019,
https://dait.interno.gov.it/documenti/dcse_dossier_politiche_4_marzo_2018.pdf

National Democratic Institute, "Inclusiveness", 17 Aralık 2013, Erişim:03.03.2020,
<https://www.ndi.org/e-voting-guide/inclusiveness>

Nemoto, K., "Electoral Systems in Context: Japan", *The Oxford Handbook of Electoral Systems* içinde, Herron E. S., Pekkanen R. J. ve Shugart M.S. (ed.), Oxford University Press, 2018.

- OSCE, *United States of America: Mid-Term Congressional Elections 6 November 2018*, Warsaw, 13 Şubat 2019, Erişim:02.01.2020,
<https://www.osce.org/odihr/elections/usa/411254?download=true>
- OSCE, *Bundesrepublik Deutschland: Bundestagswahlen 24. September 2017*, Warsaw, 27 Kasım 2017, Erişim:29.07.2019,
<https://www.osce.org/de/odihr/elections/germany/363781?download=true>
- OSCE, *Romania: Parliamentary Elections 11 December 2016*, Warsaw, 31 Ekim 2016, Erişim:25.12.2019,
<https://www.osce.org/odihr/elections/romania/278346?-download=true>
- OSCE, *Sweden General Elections 9 September 2018*, Warsaw, 21 Kasım 2018, Erişim:16.07.2019,
<https://www.osce.org/odihr/elections/sweden/403760?download=true>
- OSCE, *The Italian Republic Parliamentary Elections 4 March 2018*, 4 Haziran 2018, Erişim:11.09.2019,
<https://www.osce.org/odihr/elections/383589?download=true>
- OSCE, *Turkmenistan Parliamentary Elections 25 March 2018*, Warsaw, 30 Mayıs 2018, Erişim:25.12.2019,
<https://www.osce.org/odihr/elections/382915?download=true>
- Rauer G. (ed.), *Olgular: Federal Meclis'e Bir Bakış*, Almanya Federal Meclisi Halkla İlişkiler Bölümü, çev. Deniz Mine Ermiş-Tak, Berlin, Eylül 2018, Erişim:29.07.2019,
<https://www.btg-bestellservice.de/pdf/80140600.pdf>

Reynolds, A., Reilly B., Ellis A. (haz.), IDEA, *Electoral System Design: The New International IDEA Handbook*, Stockholm, 2005 (Reprinted 2008), Erişim:25.12.2019, <https://www.idea.int/sites/default/files/publications/electoral-system-design-the-new-international-idea-handbook.pdf>

Sasanuma, J.M., “Japanese Electoral Politics: Reform, Results, and Prospects for the Future”, Ace Project, Erişim:25.12.2019, <http://aceproject.org/ero-en/regions/asia/JP/japelecpolitics.pdf>

Senate of Spain, “Composition of the Senate”, Erişim:30.12.2019, <http://www.senado.es/web/conocersenado/temasclave/composicionsenado elecciones/index.html?lang=en>

Senato della Repubblica, *Costituzione della Repubblica Italiana*, Dicembre 2012, Erişim:11.09.2019, <https://www.senato.it/documenti/repository/istituzione/costituzione.pdf>

Service-Publique, “Élections Législatives”, Erişim:10.09.2019, <https://www.service-public.fr/particuliers/vosdroits/F1943>

Sirivunnabood, P., “Thailand’s Puzzling 2019 Election: How the NCPO Junta has Embedded itself in Thai Politics”, ISEAS – Yusof Ishak Institute, 29.05.2019, No.44, 2019, Erişim:25.12.2019, https://www.iseas.edu.sg/images/pdf/ISEAS_Perspective_2019_44.pdf

Strasser, S., Sobolewski F., *So Arbeitet der Deutsche Bundestag: 19. Wahlperiode*, Kürschners Politikkontakte, Rheinbreitbach, 2019, Erişim:29.07.2019, <https://www.btg-bestellservice.de/pdf/10041000.pdf>

Strategic Fiker Center for Studies, “Elections of the National Assembly of Kuwaiti.. and the Chances for Political Stability”, 24 Kasım 2016, Erişim:25.12.2019, <https://fikercenter.com/en/position-papers/elections-of-the-national-assembly-of-kuwaiti-and-the-chances-for-political-stability>

Sveriges Riksdag, *The people vote – how the MPs are chosen*, Mart 2019, Erişim:16.07.2019, <https://www.riksdagen.se/globalassets/15.-bestall-och-ladda-ned/andra-sprak/facts-1-the-people-vote.pdf>

T.C. Dışişleri Bakanlığı Tercüme Dairesi Başkanlığı, “Ülke İsimleri ve Tanımlamaları Listesi”, Şubat 2019, Erişim:25.12.2019, <http://www.mfa.gov.tr/data/Terminoloji/ulke-isimleri-listesi2019.pdf>

Taylor, S. L., “Electoral Systems in Context United States”, The Oxford Handbook of Electoral Systems içinde, Herron, E. S, Pekkanen, R. J. ve Shugart, M. S. (ed.), Oxford University Press, New York, 2018.

TBMM Araştırma Hizmetleri Başkanlığı, *Karşılaştırmalı Hükümet Sistemleri: Başkanlık Sistemi (ABD, Arjantin, Azerbaycan, Brezilya ve Nijerya Örnekleri)*, Gözden Geçirilmiş 2. Baskı, Semra Gökçimen ed., Ankara, TBMM Araştırma Hizmetleri Başkanlığı Yayınları, 2017, Erişim:20.04.2020, https://www.tbmm.gov.tr/yayinlar/baskanlik_sistemi.pdf

TBMM Araştırma Hizmetleri Başkanlığı, *Karşılaştırmalı Hükümet Sistemleri: Parlamenter Sistem (Almanya, Güney Afrika, Hindistan, İngiltere, İtalya ve Japonya Örnekleri)*, Gözden Geçirilmiş 2. Baskı, Semra Gökçimen ed., Ankara, TBMM Araştırma Hizmetleri Başkanlığı Yayınları, 2017, Erişim:20.04.2020, https://www.tbmm.gov.tr/yayinlar/parlamenter_sistem.pdf

TBMM Araştırma Hizmetleri Başkanlığı, *Karşılaştırmalı Hükümet Sistemleri: Yarı-Başkanlık Sistemi (Fransa, Polonya ve Rusya Örnekleri)*, Gözden Geçirilmiş 2. Baskı, Semra Gökçimen ed., Ankara, TBMM Araştırma Hizmetleri Başkanlığı Yayınları, 2017, Erişim:20.04.2020,
https://www.tbmm.gov.tr/yayinlar/yari_baskanlik.pdf

The Electoral Knowledge Network, “Electoral Systems - Germany: The Original Mixed member Proportional System”, Erişim:25.12.2019,
https://aceproject.org/ace-en/topics/es/annex/esy/esy_de

The Electoral Knowledge Network, “Sweden”, Erişim:16.07.2019,
<http://aceproject.org/epic-en/CDCountry?country=SE>

U.S. House of Representatives, “Election Firsts & Notables”, Erişim:27.12.2019,
<https://history.house.gov/Institution/Firsts-Milestones/Election/>

U.S. House of Representatives, “Election Statistics, 1920 to Present”, Erişim:27.12.2019,
<https://history.house.gov/Institution/Election-Statistics/2018election/>

UK Parliament, “House of Commons”, Erişim:08.01.2020,
<https://www.parliament.uk/business/commons/>

UK Parliament, “Membership of the House of Lords”, Erişim:08.01.2020,
<https://www.parliament.uk/about/mps-and-lords/about-lords/lords-types/>

Valmyndigheten, "Mandate allocation", 5 Şubat 2020,
Erişim:03.03.2020,
[https://www.val.se/servicelankar/other-languages/
english-engelska/electoral-system/mandate-allocation.
html](https://www.val.se/servicelankar/other-languages/english-engelska/electoral-system/mandate-allocation.html)

Valmyndigheten, "Election results 2018", 17 Eylül 2018,
Erişim:03.03.2020,
[https://www.val.se/servicelankar/other-languages/
english-engelska/election-results-2018.html](https://www.val.se/servicelankar/other-languages/english-engelska/election-results-2018.html)

Valmyndigheten, "Election Results", 5 Şubat 2020,
Erişim:03.03.2020,
[https://www.val.se/servicelankar/other-languages/
english-engelska/electoral-system/election-results.
html](https://www.val.se/servicelankar/other-languages/english-engelska/electoral-system/election-results.html)

Valmyndigheten, *Elections in Sweden*, The Electoral Knowledge Network, Erişim:16.07.2019,
[http://aceproject.org/ero-en/regions/europe/SE/
sweden-elections-in-sweden-guide](http://aceproject.org/ero-en/regions/europe/SE/sweden-elections-in-sweden-guide)

Valmyndigheten, "Ballots work this way", 5 Şubat 2020,
Erişim:04.03.2020,
[https://www.val.se/servicelankar/other-languages/
english-engelska/electoral-system/ballots.html](https://www.val.se/servicelankar/other-languages/english-engelska/electoral-system/ballots.html)

Vie Publique, "Législatives 2017: Règles et déroulement du scrutin", Erişim:10.09.2019,
[https://www.vie-publique.fr/actualite/dossier/
legislatives-2017/legislatives-2017-regles-deroulement-
du-scrutin.html](https://www.vie-publique.fr/actualite/dossier/legislatives-2017/legislatives-2017-regles-deroulement-du-scrutin.html)

Yavaşgel, E., *Temsilde Adalet ve Siyasal İstikrar Açısından Seçim Sistemleri ve Türkiye'deki Durum*, Nobel Yayınları, Ankara, 2004.

Zittel T., “Electoral Systems in Context: Germany”, The Oxford Handbook of electoral Systems içinde, Herron, E.S., Pekkanen, R.J., Shugart, M.S. (ed.), Oxford University Press, New York, 2018.

GÖRSELLERE İLİŞKİN KAYNAKÇA

Kapak Görseli: Kapaktaki haritaya temel teşkil eden kaynak [Ace Project, “Comparative Data: What is the electoral system for Chamber 1 of the national legislature?”, Erişim:09.03.2020, <https://aceproject.org/epic-en>] Tablo 1’deki bilgilere göre güncellenerek kullanılmıştır.

Görsel 1: Reynolds, A., Reilly, B., Ellis, A. (haz.), IDEA, *Electoral System Design: The New International IDEA Handbook*, Stockholm, 2005 (Reprinted 2008), s.28, Erişim:25.12.2019, <https://www.idea.int/sites/default/files/publications/electoral-system-design-the-new-international-idea-handbook.pdf>

Görsel 2: Haritada kullanılan temel kaynak [Ace Project, “Comparative Data: What is the electoral system for Chamber 1 of the national legislature?”, Erişim:09.03.2020, <https://aceproject.org/epic-en>] Tablo 1’deki bilgilere göre güncellenerek kullanılmıştır.

Görsel 3: CC Search, “Paper Ballot” by Craig C. is licensed under CC BY-NC-SA 2.0, Erişim:09.03.2020, <https://search.creativecommons.org/photos/df46bf81-5463-4e4d-ab76-51b6ebf80591>

Görsel 4: Wikimedia Commons, “Bath 2019 general election count” by Rwendland is licensed under Creative Commons Attribution-Share Alike 4.0 International, 12 Aralık 2019, Erişim:09.03.2020, https://commons.wikimedia.org/wiki/File:Bath_2019_general_election_count.jpg

Görsel 5: Bkz. Görsel 2.

Görsel 6: Wikimedia Commons, “National Assembly of France” by Jarosław Baranowski is licensed under Creative Commons Attribution-Share Alike 3.0 Unported, 27 Ağustos 2007, Erişim:09.03.2020,
https://commons.wikimedia.org/wiki/File:National_Assembly_of_France_-_panoramio.jpg

Görsel 7: Bkz. Görsel 2.

Görsel 8: Wikimedia Commons, “Papeletas electorales Cortes Generales 2016 Cádiz” by Falconaumann is in the public domain according to Spanish Royal Act 1/1996, on April 12, about Intellectual Property, article 13, 14 Haziran 2016, Erişim:09.03.2020,
https://commons.wikimedia.org/wiki/File:Papeletas_electorales_Cortes_Generales_2016_C%C3%A1diz.jpg

Görsel 9: Wikimedia Commons, “Swedish election ballots 2014” by Jens O. Z. Ehrs for Southerly Clubs is licensed under Creative Commons Attribution-Share Alike 3.0 Unported, 14 Eylül 2014, Erişim:09.03.2020,
https://commons.wikimedia.org/wiki/File:Swedish_election_ballots_2014.jpg

Görsel 10: Bkz. Görsel 2.

Görsel 11: Rauer, G. (ed.), *Olgular: Federal Meclis’e Bir Bakış*, Almanya Federal Meclisi Halkla İlişkiler Bölümü, çev. Deniz Mine Ermiş-Tak, Berlin, Eylül 2018, s.33, Erişim:29.07.2019,
<https://www.btg-bestellservice.de/pdf/80140600.pdf>

Görsel 12: Wikipedia, “Bundestagswahl Stimmzettel Wahlkreis 220” Dieses Werk gilt gemäß dem deutschen Urheberrecht als gemeinfrei, weil es Teil der Statute, Verordnung oder ein gesetzlicher Erlass (Amtliches Werk) ist, das durch eine deutsche Behörde bzw. durch ein deutsches Gericht veröffentlicht wurde (§ 5 Abs.1 UrhG), 19 Eylül 2017, Erişim:09.03.2020, [https://de.m.wikipedia.org/wiki/Datei:Bundestagswahl - Stimmzettel %E2%80%93 Wahlkreis 220.jpg](https://de.m.wikipedia.org/wiki/Datei:Bundestagswahl_-_Stimmzettel_%E2%80%93_Wahlkreis_220.jpg)

Görsel 13: Bkz. Görsel 2.

Görsel 14: Wikimedia Commons, “Rosatellum’s voting paper” is licensed under Creative Commons Attribution-Share Alike 4.0 International, 26 Ekim 2017, Erişim:09.03.2020, [https://commons.wikimedia.org/wiki/File:Rosatellum%27s voting_paper.svg](https://commons.wikimedia.org/wiki/File:Rosatellum%27s_voting_paper.svg)

Görsel 15: Wikimedia Commons, “Rosatellum’s voting paper back” is licensed under Creative Commons Attribution-Share Alike 4.0 International, 8 Ocak 2018, Erişim:09.03.2020, [https://commons.wikimedia.org/wiki/File:Rosatellum%27s voting_paper_back.svg](https://commons.wikimedia.org/wiki/File:Rosatellum%27s_voting_paper_back.svg)

Görsel 16: Wikimedia Commons, “Diet of Japan Kokkai 2009” by Wiii is licensed under Creative Commons Attribution-Share Alike 3.0 Unported, 2.5 Generic, 2.0 Generic and 1.0 Generic, 2009, Erişim: 09.03.2020, https://commons.wikimedia.org/wiki/File:Diet_of_Japan_Kokkai_2009.jpg

EKLER

Tablo 1: Dünyada 233 Ülke veya Bölgede¹⁴⁶ Uygulanan Seçim Sistemleri¹⁴⁷

TİTT: Tek İsimli (Dar Bölge) Tek Turlu	İTS: İki Turlu Sistem	
SLÇ: Serbest Listeli Çoğunluk (Blok Oy)	AO: Alternatifli Oy	KLÇ: Kapalı Listeli Çoğunluk
LNT: Listeli Nispi Temsil	DTO: Devredilebilir Tek Oy	
KÜO: Karma Üyeli Orantılı	PS: Paralel Sistem	
DzTO: Devredilemez Tek Oy	SO: Sınırlı Oy	BS: Borda Sayımı

Ülke	Seçim Sistemi	Seçim Sistemi Ailesi
Afganistan	DzTO	Diğer
Almanya	KÜO	Karma
Amerika Birleşik Devletleri	TİTT	Çoğunluk
Amerikan Samoası	TİTT	Çoğunluk
Andorra	PS	Karma
Angola	LNT	Nispi
Anguilla	TİTT	Çoğunluk

¹⁴⁶ Ülke isimlerinde öncelikli olarak T.C. Dışişleri Bakanlığının yayımladığı “Ülke İsimleri ve Tanımlamaları Listesi”nde geçen ülkelerin kısa isimleri temel alınmış olup ilgili listede yer almayan ülke/bölge isimleri ise muhtelif Türkçe kaynaklarda yaygın bir şekilde tercih edilen şekliyle verilmiştir. T.C. Dışişleri Bakanlığı listesi için bkz. T.C. Dışişleri Bakanlığı Tercüme Dairesi Başkanlığı, ““Ülke İsimleri ve Tanımlamaları Listesi”, Şubat 2019, Erişim:25.12.2019, <http://www.mfa.gov.tr/data/Terminoloji/ulke-isimleri-listesi2019.pdf>

¹⁴⁷ Ace Project, “Comparative Data: Electoral Systems”, Erişim:25.12.2019, <http://aceproject.org/epic-en/CDTable?view=country&question=ES005>; Inter-Parliamentary Union, “Compare data on Parliaments: Electoral System”, Erişim:25.12.2019, https://data.ipu.org/compare?field=chamber%3A%3Afield_electoral_system&structure=any_lower_chamber#map; International IDEA, “Electoral System Family”, Erişim:25.12.2019, <https://www.idea.int/data-tools/question-view/130357>

TİTT: Tek İsimli (Dar Bölge) Tek Turlu	İTS: İki Turlu Sistem	
SLÇ: Serbest Listeli Çoğunluk (Blok Oy)	AO: Alternatıflı Oy	KLÇ: Kapalı Listeli Çoğunluk
LNT: Listeli Nispi Temsil	DTO: Devredilebilir Tek Oy	
KÜO: Karma Üyeli Orantılı	PS: Paralel Sistem	
DzTO: Devredilemez Tek Oy	SO: Sınırlı Oy	BS: Borda Sayımı

Ülke	Seçim Sistemi	Seçim Sistemi Ailesi
Antigua ve Barbuda	TİTT	Çoğunluk
Arjantin	LNT	Nispi
Arnavutluk	LNT	Nispi
Aruba	LNT	Nispi
Avustralya	AO	Çoğunluk
Avusturya	LNT	Nispi
Azerbaycan	TİTT	Çoğunluk
Bahamalar	TİTT	Çoğunluk
Bahreyn	İTS	Çoğunluk
Bangladeş	TİTT	Çoğunluk
Barbados	TİTT	Çoğunluk
Batı Sahra	Bilgi Yok	
Belarus	TİTT	Çoğunluk
Belçika	LNT	Nispi
Belize	TİTT	Çoğunluk
Benin	LNT	Nispi
Bermuda	TİTT	Çoğunluk
Birleşik Arap Emirlikleri	SLÇ	Çoğunluk
Birleşik Krallık (İngiltere)	TİTT	Çoğunluk

TİTT: Tek İsimli (Dar Bölge) Tek Turlu	İTS: İki Turlu Sistem	
SLÇ: Serbest Listeli Çoğunluk (Blok Oy)	AO: Alternatifli Oy	KLÇ: Kapalı Listeli Çoğunluk
LNT: Listeli Nispi Temsil	DTO: Devredilebilir Tek Oy	
KÜO: Karma Üyeli Orantılı	PS: Paralel Sistem	
DzTO: Devredilemez Tek Oy	SO: Sınırlı Oy	BS: Borda Sayımı

Ülke	Seçim Sistemi	Seçim Sistemi Ailesi
Bolivya	KÜO	Karma
Bosna Hersek	LNT	Nispi
Botsvana	TİTT	Çoğunluk
Brezilya	LNT	Nispi
Brunei	Seçim Yapılmamaktadır	
Bulgaristan	LNT	Nispi
Burkina Faso	LNT	Nispi
Burundi	LNT	Nispi
Butan	İTS	Çoğunluk
Cabo Verde	LNT	Nispi
Cayman Adaları	TİTT	Çoğunluk
Cebelitarık	SO	Diğer
Cezayir	LNT	Nispi
Christmas Adası	Bilgi Yok	
Cibuti	KÜO	Karma
Cocos Adaları	AO	Çoğunluk
Cook Adaları	TİTT	Çoğunluk
Çad	PS	Karma
Çekya	LNT	Nispi

TİTT: Tek İsimli (Dar Bölge) Tek Turlu	İTS: İki Turlu Sistem	
SLÇ: Serbest Listeli Çoğunluk (Blok Oy)	AO: Alternatifli Oy	KLÇ: Kapalı Listeli Çoğunluk
LNT: Listeli Nispi Temsil	DTO: Devredilebilir Tek Oy	
KÜO: Karma Üyeli Orantılı	PS: Paralel Sistem	
DzTO: Devredilemez Tek Oy	SO: Sınırlı Oy	BS: Borda Sayımı

Ülke	Seçim Sistemi	Seçim Sistemi Ailesi
Çin	Seçim Yapılmamaktadır ¹⁴⁸	
Danimarka	LNT	Nispi
Demokratik Kongo Cumhuriyeti	PS ¹⁴⁹	Karma
Doğu Timor	LNT	Nispi
Dominik Cumhuriyeti	LNT	Nispi
Dominika	TİTT	Çoğunluk
Ekvator	PS	Karma
Ekvator Ginesi	LNT	Nispi
El Salvador	LNT	Nispi
Endonezya	LNT	Nispi
Eritre	TİTT	Çoğunluk
Ermenistan	LNT	Nispi
Estonya	LNT	Nispi

¹⁴⁸ Çin Ulusal Halk Kongresi üyeleri, merkezi hükümete bağlı il, özerk bölge ve belediyeler ile silahlı kuvvetler tarafından seçilir.

¹⁴⁹ Inter-Parliamentary Union, "Democratic Republic of the Congo - National Assembly: Electoral System", Erişim:25.12.2019, https://data.ipu.org/node/47/elections/electoral-system?chamber_id=13569

TİTT: Tek İsimli (Dar Bölge) Tek Turlu	İTS: İki Turlu Sistem	
SLÇ: Serbest Listeli Çoğunluk (Blok Oy)	AO: Alternatifli Oy	KLÇ: Kapalı Listeli Çoğunluk
LNT: Listeli Nispi Temsil	DTO: Devredilebilir Tek Oy	
KÜO: Karma Üyeli Orantılı	PS: Paralel Sistem	
DzTO: Devredilemez Tek Oy	SO: Sınırlı Oy	BS: Borda Sayımı

Ülke	Seçim Sistemi	Seçim Sistemi Ailesi
Esvatini	TİTT	Çoğunluk
Etiyopya	TİTT	Çoğunluk
Falkland Adaları	SLÇ	Çoğunluk
Faroe Adaları	LNT	Nispi
Fas	LNT	Nispi
Fiji	LNT	Nispi
Filipinler	PS	Karma
Filistin	LNT	Nispi
Finlandiya	LNT	Nispi
Fransa	İTS	Çoğunluk
Fransız Polinezyası	İTS	Çoğunluk
Gabon	TİTT	Çoğunluk
Gambiya	TİTT	Çoğunluk
Gana	TİTT	Çoğunluk
Gine	PS	Karma
Gine-Bissau	LNT	Nispi
Grenada	TİTT	Çoğunluk
Grönland	LNT	Nispi
Guam	Bilgi Yok	

TİTT: Tek İsimli (Dar Bölge) Tek Turlu	İTS: İki Turlu Sistem	
SLÇ: Serbest Listeli Çoğunluk (Blok Oy)	AO: Alternatifli Oy	KLÇ: Kapalı Listeli Çoğunluk
LNT: Listeli Nispi Temsil	DTO: Devredilebilir Tek Oy	
KÜO: Karma Üyeli Orantılı	PS: Paralel Sistem	
DzTO: Devredilemez Tek Oy	SO: Sınırlı Oy	BS: Borda Sayımı

Ülke	Seçim Sistemi	Seçim Sistemi Ailesi
Guatemala	LNT	Nispi
Guernsey	SLÇ	Çoğunluk
Guyana	LNT	Nispi
Güney Afrika Cumhuriyeti	LNT	Nispi
Güney Kıbrıs Rum Yönetimi	LNT	Nispi
Güney Sudan	PS	Karma
Gürcistan	LNT	Nispi
Haiti	İTS	Çoğunluk
Hırvatistan	LNT	Nispi
Hindistan	TİTT	Çoğunluk
Hollanda	LNT	Nispi
Hollanda Antilleri	LNT	Nispi
Honduras	LNT	Nispi
Hong Kong	PS ¹⁵⁰	Diğer
Irak	LNT	Nispi
İran	İTS	Çoğunluk
İrlanda	DTO	Nispi

¹⁵⁰ Hong Kong Yearbook, "The Electoral System", Erişim:25.12.2019, https://www.yearbook.gov.hk/2003/english/chapter01/01_05.html

TİTT: Tek İsimli (Dar Bölge) Tek Turlu	İTS: İki Turlu Sistem	
SLÇ: Serbest Listeli Çoğunluk (Blok Oy)	AO: Alternatifli Oy	KLÇ: Kapalı Listeli Çoğunluk
LNT: Listeli Nispi Temsil	DTO: Devredilebilir Tek Oy	
KÜO: Karma Üyeli Orantılı	PS: Paralel Sistem	
DzTO: Devredilemez Tek Oy	SO: Sınırlı Oy	BS: Borda Sayımı

Ülke	Seçim Sistemi	Seçim Sistemi Ailesi
İspanya	LNT	Nispi
İsrail	LNT	Nispi
İsveç	LNT	Nispi
İsviçre	LNT	Nispi
İtalya	PS	Karma
İzlanda	LNT	Nispi
Jamaika	TİTT	Çoğunluk
Japonya	PS	Karma
Jersey	SLÇ	Çoğunluk
Kamboçya	LNT	Nispi
Kamerun	PS	Karma
Kanada	TİTT	Çoğunluk
Karadağ	LNT	Nispi
Katar	Seçim Yapılmamaktadır	
Kazakistan	LNT	Nispi
Kenya	TİTT	Çoğunluk
Kırgızistan	LNT	Nispi
Kiribati	İTS	Çoğunluk
Kolombiya	LNT	Nispi

TİTT: Tek İsimli (Dar Bölge) Tek Turlu	İTS: İki Turlu Sistem	
SLÇ: Serbest Listeli Çoğunluk (Blok Oy)	AO: Alternatifli Oy	KLÇ: Kapalı Listeli Çoğunluk
LNT: Listeli Nispi Temsil	DTO: Devredilebilir Tek Oy	
KÜO: Karma Üyeli Orantılı	PS: Paralel Sistem	
DzTO: Devredilemez Tek Oy	SO: Sınırlı Oy	BS: Borda Sayımı

Ülke	Seçim Sistemi	Seçim Sistemi Ailesi
Komorlar	İTS	Çoğunluk
Kongo Cumhuriyeti	İTS	Çoğunluk
Kore Cumhuriyeti (Güney Kore)	KÜO	Karma
Kore Demokratik Halk Cum. (Kuzey Kore)	AO	Çoğunluk
Kosova	LNT	Nispi
Kosta Rika	LNT	Nispi
Kotdivuar	LNT	Nispi
Kuveyt	DzTO ¹⁵¹	Diğer
Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti	LNT	Nispi
Kuzey Makedonya	LNT	Nispi
Kuzey Mariana Adaları	TİTT	Çoğunluk
Küba	İTS	Çoğunluk
Laos	TİTT	Çoğunluk

¹⁵¹ Strategic Fiker Center for Studies, "Elections of the National Assembly of Kuwaiti.. and the Chances for Political Stability", 24 Kasım 2016, Erişim:25.12.2019, <https://fikercenter.com/en/position-papers/elections-of-the-national-assembly-of-kuwaiti-and-the-chances-for-political-stability/>;
Inter-Parliamentary Union, "Kuwait - National Assembly: Electoral system", Erişim:25.12.2019, https://data.ipu.org/node/90/elections/electoral-system?chamber_id=13442

TİTT: Tek İsimli (Dar Bölge) Tek Turlu	İTS: İki Turlu Sistem	
SLÇ: Serbest Listeli Çoğunluk (Blok Oy)	AO: Alternatifli Oy	KLÇ: Kapalı Listeli Çoğunluk
LNT: Listeli Nispi Temsil	DTO: Devredilebilir Tek Oy	
KÜO: Karma Üyeli Orantılı	PS: Paralel Sistem	
DzTO: Devredilemez Tek Oy	SO: Sınırlı Oy	BS: Borda Sayımı

Ülke	Seçim Sistemi	Seçim Sistemi Ailesi
Lesotho	KÜO	Karma
Letonya	LNT	Nispi
Liberya	TİTT	Çoğunluk
Libya	PS	Karma
Lihtenştayn	LNT	Nispi
Litvanya	PS	Karma
Lübnan	LNT	Nispi
Lüksemburg	LNT	Nispi
Macaristan	KÜO	Karma
Madagaskar	PS	Karma
Makao	Bilgi Yok	
Malavi	TİTT	Çoğunluk
Maldivler	TİTT	Çoğunluk
Malezya	TİTT	Çoğunluk
Mali	İTS	Çoğunluk
Malta	DTO	Nispi
Man Adası	TİTT	Çoğunluk
Marşal Adaları	TİTT	Çoğunluk
Meksika	PS	Karma

TİTT: Tek İsimli (Dar Bölge) Tek Turlu	İTS: İki Turlu Sistem	
SLÇ: Serbest Listeli Çoğunluk (Blok Oy)	AO: Alternatifli Oy	KLÇ: Kapalı Listeli Çoğunluk
LNT: Listeli Nispi Temsil	DTO: Devredilebilir Tek Oy	
KÜO: Karma Üyeli Orantılı	PS: Paralel Sistem	
DzTO: Devredilemez Tek Oy	SO: Sınırlı Oy	BS: Borda Sayımı

Ülke	Seçim Sistemi	Seçim Sistemi Ailesi
Mısır	İTS	Çoğunluk
Mikronezya	TİTT	Çoğunluk
Moğolistan	TİTT ¹⁵²	Çoğunluk
Moldova	LNT	Nispi
Monako	PS	Karma
Montserrat	İTS	Çoğunluk
Moritanya	PS	Karma
Morityus	SLÇ	Çoğunluk
Mozambik	LNT	Nispi
Myanmar	TİTT	Çoğunluk
Namibya	LNT	Nispi
Nauru	BS	Diğer
Nepal	PS	Karma
Nijer	PS	Karma
Nijerya	TİTT	Çoğunluk
Nikaragua	LNT	Nispi

¹⁵² General Election Commission of Mongolia, "Law on Election", Madde 120/2, Erişim:25.12.2019, <http://gec.gov.mn/en/index.php?singlepage=23&&page=law>

TİTT: Tek İsimli (Dar Bölge) Tek Turlu	İTS: İki Turlu Sistem	
SLÇ: Serbest Listeli Çoğunluk (Blok Oy)	AO: Alternatıflı Oy	KLÇ: Kapalı Listeli Çoğunluk
LNT: Listeli Nispi Temsil	DTO: Devredilebilir Tek Oy	
KÜO: Karma Üyeli Orantılı	PS: Paralel Sistem	
DzTO: Devredilemez Tek Oy	SO: Sınırlı Oy	BS: Borda Sayımı

Ülke	Seçim Sistemi	Seçim Sistemi Ailesi
Niue	PS	Karma
Norfolk Adaları	Bilgi Yok	
Norveç	LNT	Nispi
Orta Afrika Cumhuriyeti	İTS	Çoğunluk
Özbekistan	İTS	Çoğunluk
Pakistan	PS	Karma
Palau	TİTT	Çoğunluk
Panama	PS	Karma
Papua Yeni Gine	AO	Çoğunluk
Paraguay	LNT	Nispi
Peru	LNT	Nispi
Pitcairn Adaları	SLÇ	Çoğunluk
Polonya	LNT	Nispi
Porto Riko	PS	Karma
Portekiz	LNT	Nispi
Romanya	LNT ¹⁵³	Nispi
Ruanda	LNT	Nispi

¹⁵³ OSCE, Romania: Parliamentary Elections 11 December 2016, Warsaw, 31 Ekim 2016, s.3, Erişim:25.12.2019, <https://www.osce.org/odihr/elections/romania/278346?download=true>

TİTT: Tek İsimli (Dar Bölge) Tek Turlu	İTS: İki Turlu Sistem	
SLÇ: Serbest Listeli Çoğunluk (Blok Oy)	AO: Alternatıflı Oy	KLÇ: Kapalı Listeli Çoğunluk
LNT: Listeli Nispi Temsil	DTO: Devredilebilir Tek Oy	
KÜO: Karma Üyeli Orantılı	PS: Paralel Sistem	
DzTO: Devredilemez Tek Oy	SO: Sınırlı Oy	BS: Borda Sayımı

Ülke	Seçim Sistemi	Seçim Sistemi Ailesi
Rusya	PS	Karma
Saint Helena	SLÇ	Çoğunluk
Saint Kitts ve Nevis	TİTT	Çoğunluk
Saint Lucia	TİTT	Çoğunluk
Saint Vincent ve Grenadinler	TİTT	Çoğunluk
Samoa	TİTT	Çoğunluk
San Marino	LNT	Nispi
Sao Tome ve Prinsipe	LNT	Nispi
Senegal	PS	Karma
Seyşeller	PS	Karma
Sırbistan	LNT	Nispi
Sierra Leone	TİTT	Çoğunluk
Singapur	KLÇ	Çoğunluk
Slovakya	LNT	Nispi
Slovenya	LNT	Nispi
Solomon Adaları	TİTT	Çoğunluk
Somali	Seçim Yapılmamaktadır	
Sri Lanka	LNT	Nispi
Sudan	PS	Karma

TİTT: Tek İsimli (Dar Bölge) Tek Turlu	İTS: İki Turlu Sistem	
SLÇ: Serbest Listeli Çoğunluk (Blok Oy)	AO: Alternatifli Oy	KLÇ: Kapalı Listeli Çoğunluk
LNT: Listeli Nispi Temsil	DTO: Devredilebilir Tek Oy	
KÜO: Karma Üyeli Orantılı	PS: Paralel Sistem	
DzTO: Devredilemez Tek Oy	SO: Sınırlı Oy	BS: Borda Sayımı

Ülke	Seçim Sistemi	Seçim Sistemi Ailesi
Surinam	LNT	Nispi
Suriye	SLÇ	Çoğunluk
Suudi Arabistan	Seçim Yapılmamaktadır	
Şili	LNT	Nispi
Tacikistan	PS	Karma
Tanzanya	PS	Karma
Tayland	KÜO ¹⁵⁴	Karma
Tayvan	PS	Karma
Togo	LNT	Nispi
Tokelau	İTS	Çoğunluk
Tonga	TİTT	Çoğunluk
Trinidad ve Tobago	TİTT	Çoğunluk
Tunus	LNT	Nispi
Turks ve Caicos Adaları	Seçim Yapılmamaktadır	
Tuvalu	SLÇ	Çoğunluk

¹⁵⁴ Sirivunnabood, P., "Thailand's Puzzling 2019 Election: How the NCPO Junta has Embedded itself in Thai Politics", ISEAS – Yusof Ishak Institute, 29.05.2019, No.44, 2019, s.3, Erişim:25.12.2019, https://www.iseas.edu.sg/images/pdf/ISEAS_Perspective_2019_44.pdf

TİTT: Tek İsimli (Dar Bölge) Tek Turlu	İTS: İki Turlu Sistem	
SLÇ: Serbest Listeli Çoğunluk (Blok Oy)	AO: Alternatifli Oy	KLÇ: Kapalı Listeli Çoğunluk
LNT: Listeli Nispi Temsil	DTO: Devredilebilir Tek Oy	
KÜO: Karma Üyeli Orantılı	PS: Paralel Sistem	
DzTO: Devredilemez Tek Oy	SO: Sınırlı Oy	BS: Borda Sayımı

Ülke	Seçim Sistemi	Seçim Sistemi Ailesi
Türkiye	LNT	Nispi
Türkmenistan	İTS ¹⁵⁵	Çoğunluk
Uganda	TİTT	Çoğunluk
Ukrayna	PS	Karma
Umman	DzTO	Diğer
Uruguay	LNT	Nispi
Ürdün	LNT	Nispi
Vanuatu	DzTO	Diğer
Vatikan	Seçim Yapılmamaktadır	
Venezuela	PS	Karma
Vietnam	İTS	Çoğunluk
Virgin Adaları (ABD)	Bilgi Yok	
Virgin Adaları (Birleşik Krallık)	TİTT	Çoğunluk
Wallis ve Futuna	İTS	Çoğunluk
Yemen	TİTT	Çoğunluk
Yeni Kaledonya	İTS	Çoğunluk

¹⁵⁵ OSCE, Turkmenistan Parliamentary Elections 25 March 2018, Warsaw, 30 Mayıs 2018, s.4-5, Erişim:25.12.2019, <https://www.osce.org/odihr/elections/382915?download=true>

TİTT: Tek İsimli (Dar Bölge) Tek Turlu	İTS: İki Turlu Sistem	
SLÇ: Serbest Listeli Çoğunluk (Blok Oy)	AO: Alternatifli Oy	KLÇ: Kapalı Listeli Çoğunluk
LNT: Listeli Nispi Temsil	DTO: Devredilebilir Tek Oy	
KÜO: Karma Üyeli Orantılı	PS: Paralel Sistem	
DzTO: Devredilemez Tek Oy	SO: Sınırlı Oy	BS: Borda Sayımı

Ülke	Seçim Sistemi	Seçim Sistemi Ailesi
Yeni Zelanda	KÜO	Karma
Yunanistan	LNT	Nispi
Zambiya	TİTT	Çoğunluk
Zanzibar	KÜO	Karma
Zimbabve	TİTT	Çoğunluk

Tablo 2: Dünyada 233 Ülke veya Bölgede Seçim Sistemlerinin Oransal Dağılımı

Seçim Sistemi	Ülke Sayısı	Oran
TİTT: Tek İsimli (Dar Bölge) Tek Turlu	53	%22,7
İTS: İki Turlu Sistem	20	%8,6
SLÇ: Serbest Listeli Çoğunluk (Blok Oy)	9	%3,9
KLÇ: Kapalı Listeli Çoğunluk (Parti Blok Oy)	1	%0,4
AO: Alternatifli Oy (Tercihli Tek Turlu Sistem)	4	%1,7
LNT: Listeli Nispi Temsil	84	%36,1
DTO: Devredilebilir Tek Oy	2	%0,9
KÜO: Karma Üyeli Orantılı	9	%3,9
PS: Paralel Sistem	32	%13,7
DzTO: Devredilemez Tek Oy	4	%1,7
SO: Sınırlı Oy	1	%0,4
BS: Borda Sayımı	1	%0,4
Bilgi Yok	6	%2,6
Seçim Yapılmamaktadır	7	%3,0

Tablo 3: Seçim Sistemlerinin Muhtemel Maliyet ve Karmaşıklık¹⁵⁶

Seçim Sistemi	Seçim Çevresi Sınırlarının Belirlenmesi	Seçmen Kaydının Tutulması	Oy Pusulası Dizayını ve Üretimi	Seçmen Eğitimi	Oy Verme Günü Sayısı	Ara Seçimler	Oy Sayımı
Tek isimli Tek Turlu	☹️	☹️	😊	😊	😊	☹️	😊
Serbest Listeli Çoğunluk	😊	😊	😊	😊	😊	☹️	😊
İki Turlu Sistem	☹️	☹️	☹️	😊	☹️	☹️	😊
Alternatifli Oy	☹️	☹️	😊	☹️	😊	☹️	😊
Kapalı Listeli Çoğunluk	😊	😊	😊	😊	😊	😊	😊
Listeli Nispi Temsil	😊	☹️	😊	😊	😊	😊	😊
Devredilebilir Tek Oy	😊	😊	😊	☹️	😊	☹️	☹️
Paralel Sistem	😊	☹️	😊	😊	😊	😊	☹️
Karma Üyeli Orantılı	😊	☹️	😊	☹️	😊	😊	☹️
Borda Sayımı	😊	☹️	😊	☹️	😊	☹️	😊
Devredilemez Tek Oy	😊	😊	😊	😊	😊	☹️	😊
Sınırlı Oy	😊	😊	😊	😊	😊	☹️	😊

Yüksek maliyetli ve çok karmaşık

Orta düzey maliyet ve karmaşıklık

Düşük maliyetli ve basit

¹⁵⁶ IDEA, Electoral System Design, s.156.

Tablo 4: Çeşitli Ülkelerde Seçim ve Hükümet Sistemleri ¹⁵⁷

Ülke	Seçim Sistemi	Hükümet Sistemi
Afganistan	Devredilemez Tek Oy	Başkanlık Sistemi
Almanya	Karma Üyeli Orantılı	Parlamentar Sistem
Amerika Birleşik Devletleri	Tek İsimli (Dar Bölge) Tek Turlu	Başkanlık Sistemi
Angola	Listeli Nispi Temsil	Başkanlık Sistemi
Arjantin	Listeli Nispi Temsil	Başkanlık Sistemi
Arnavutluk	Listeli Nispi Temsil	Parlamentar Sistem
Avustralya	Alternatifli Oy	Parlamentar Sistem

¹⁵⁷ Bu tablo bilgileri için bkz. Central Intelligence Agency, “The World Factbook: Government Type”, Erişim:20.04.2020, <https://www.cia.gov/library/publications/the-world-factbook/fields/299.html> ;

Elgie, R., “the semi-presidential one”, Erişim:20.04.2020, <http://www.semipresidentialism.com> ;

Elgie, R., “List of presidential, parliamentary and other countries”, Erişim:20.04.2020, <http://www.semipresidentialism.com/list-of-presidential-parliamentary-and-other-countries/> ;

TBMM Araştırma Hizmetleri Başkanlığı, *Karşılaştırmalı Hükümet Sistemleri: Yarı-Başkanlık Sistemi (Fransa, Polonya ve Rusya Örnekleri)*, Gözden Geçirilmiş 2. Baskı, Semra Gökçimen ed., Ankara, TBMM Araştırma Hizmetleri Başkanlığı Yayınları, 2017, s.20-21, Erişim:20.04.2020, https://www.tbmm.gov.tr/yayinlar/yari_baskanlik.pdf ;

TBMM Araştırma Hizmetleri Başkanlığı, *Karşılaştırmalı Hükümet Sistemleri: Parlamenter Sistem (Almanya, Güney Afrika, Hindistan, İngiltere, İtalya ve Japonya Örnekleri)*, Gözden Geçirilmiş 2. Baskı, Semra Gökçimen ed., Ankara, TBMM Araştırma Hizmetleri Başkanlığı Yayınları, 2017, s.23, Erişim:20.04.2020, https://www.tbmm.gov.tr/yayinlar/parlamenter_sistem.pdf ;

TBMM Araştırma Hizmetleri Başkanlığı, *Karşılaştırmalı Hükümet Sistemleri: Başkanlık Sistemi (ABD, Arjantin, Azerbaycan, Brezilya ve Nijerya Örnekleri)*, Gözden Geçirilmiş 2. Baskı, Semra Gökçimen ed., Ankara, TBMM Araştırma Hizmetleri Başkanlığı Yayınları, 2017, s.13-14, Erişim:20.04.2020, https://www.tbmm.gov.tr/yayinlar/baskanlik_sistemi.pdf

Ülke	Seçim Sistemi	Hükümet Sistemi
Avusturya	Listeli Nispi Temsil	Parlamenteer Sistem
Azerbaycan	Tek İsimli (Dar Bölge) Tek Turlu	Başkanlık Sistemi
Bangladeş	Tek İsimli (Dar Bölge) Tek Turlu	Parlamenteer Sistem
Belçika	Listeli Nispi Temsil	Parlamenteer Sistem
Birleşik Krallık (İngiltere)	Tek İsimli (Dar Bölge) Tek Turlu	Parlamenteer Sistem
Bolivya	Karma Üyeli Orantılı	Başkanlık Sistemi
Bosna Hersek	Listeli Nispi Temsil	Parlamenteer Sistem
Botsvana	Tek İsimli (Dar Bölge) Tek Turlu	Parlamenteer Sistem
Brezilya	Listeli Nispi Temsil	Başkanlık Sistemi
Bulgaristan	Listeli Nispi Temsil	Parlamenteer Sistem
Burkina Faso	Listeli Nispi Temsil	Başkanlık Sistemi
Burundi	Listeli Nispi Temsil	Başkanlık Sistemi
Çad	Paralel Sistem	Başkanlık Sistemi
Çekya	Listeli Nispi Temsil	Parlamenteer Sistem
Danimarka	Listeli Nispi Temsil	Parlamenteer Sistem
Demokratik Kongo Cumhuriyeti	Paralel Sistem	Yarı-Başkanlık Sistemi
Dominik Cumhuriyeti	Listeli Nispi Temsil	Başkanlık Sistemi
Ekvator	Paralel Sistem	Başkanlık Sistemi
El Salvador	Listeli Nispi Temsil	Başkanlık Sistemi
Endonezya	Listeli Nispi Temsil	Başkanlık Sistemi

Ülke	Seçim Sistemi	Hükümet Sistemi
Ermenistan	Listeli Nispi Temsil	Parlamentar Sistem
Estonya	Listeli Nispi Temsil	Parlamentar Sistem
Fas	Listeli Nispi Temsil	Parlamentar Sistem
Fiji	Listeli Nispi Temsil	Parlamentar Sistem
Finlandiya	Listeli Nispi Temsil	Parlamentar Sistem
Fransa	İki Turlu Sistem	Yarı-Başkanlık Sistemi
Gabon	Tek İsimli (Dar Bölge) Tek Turlu	Başkanlık Sistemi
Gana	Tek İsimli (Dar Bölge) Tek Turlu	Başkanlık Sistemi
Guatemala	Listeli Nispi Temsil	Başkanlık Sistemi
Guyana	Listeli Nispi Temsil	Parlamentar Sistem
Gürcistan	Listeli Nispi Temsil	Yarı-Başkanlık Sistemi
Haiti	İki Turlu Sistem	Yarı-Başkanlık Sistemi
Hırvatistan	Listeli Nispi Temsil	Parlamentar Sistem
Hindistan	Tek İsimli (Dar Bölge) Tek Turlu	Parlamentar Sistem
Hollanda	Listeli Nispi Temsil	Parlamentar Sistem
Honduras	Listeli Nispi Temsil	Başkanlık Sistemi
İrlanda	Devredilebilir Tek Oy	Parlamentar Sistem
İspanya	Listeli Nispi Temsil	Parlamentar Sistem
İsrail	Listeli Nispi Temsil	Parlamentar Sistem
İsveç	Listeli Nispi Temsil	Parlamentar Sistem
İtalya	Paralel Sistem	Parlamentar Sistem

Ülke	Seçim Sistemi	Hükümet Sistemi
İzlanda	Listeli Nispi Temsil	Parlamenteer Sistem
Jamaika	Tek İsimli (Dar Bölge) Tek Turlu	Parlamenteer Sistem
Japonya	Paralel Sistem	Parlamenteer Sistem
Kamboçya	Listeli Nispi Temsil	Parlamenteer Sistem
Kamerun	Paralel Sistem	Başkanlık Sistemi
Kanada	Tek İsimli (Dar Bölge) Tek Turlu	Parlamenteer Sistem
Kazakistan	Listeli Nispi Temsil	Başkanlık Sistemi
Kenya	Tek İsimli (Dar Bölge) Tek Turlu	Başkanlık Sistemi
Kırgızistan	Listeli Nispi Temsil	Parlamenteer Sistem
Kolombiya	Listeli Nispi Temsil	Başkanlık Sistemi
Kongo Cumhuriyeti	İki Turlu Sistem	Başkanlık Sistemi
Kore Cumhuriyeti (Güney Kore)	Karma Üyeli Orantılı	Başkanlık Sistemi
Kosova	Listeli Nispi Temsil	Parlamenteer Sistem
Kosta Rika	Listeli Nispi Temsil	Başkanlık Sistemi
Kotdivuar	Listeli Nispi Temsil	Başkanlık Sistemi
Letonya	Listeli Nispi Temsil	Parlamenteer Sistem
Liberya	Tek İsimli (Dar Bölge) Tek Turlu	Başkanlık Sistemi
Litvanya	Paralel Sistem	Yarı-Başkanlık Sistemi
Lübnan	Listeli Nispi Temsil	Parlamenteer Sistem
Macaristan	Karma Üyeli Orantılı	Parlamenteer Sistem
Malezya	Tek İsimli (Dar Bölge) Tek Turlu	Parlamenteer Sistem

Ülke	Seçim Sistemi	Hükümet Sistemi
Mali	İki Turlu Sistem	Yarı-Başkanlık Sistemi
Malta	Devredilebilir Tek Oy	Parlamentar Sistem
Meksika	Paralel Sistem	Başkanlık Sistemi
Moldova	Listeli Nispi Temsil	Parlamentar Sistem
Mozambik	Listeli Nispi Temsil	Yarı-Başkanlık Sistemi
Nepal	Paralel Sistem	Parlamentar Sistem
Nijerya	Tek İsimli (Dar Bölge) Tek Turlu	Başkanlık Sistemi
Nikaragua	Listeli Nispi Temsil	Başkanlık Sistemi
Norveç	Listeli Nispi Temsil	Parlamentar Sistem
Orta Afrika Cumhuriyeti	İki Turlu Sistem	Başkanlık Sistemi
Özbekistan	İki Turlu Sistem	Başkanlık Sistemi
Pakistan	Paralel Sistem	Parlamentar Sistem
Paraguay	Listeli Nispi Temsil	Başkanlık Sistemi
Peru	Listeli Nispi Temsil	Yarı-Başkanlık Sistemi
Polonya	Listeli Nispi Temsil	Yarı-Başkanlık Sistemi
Portekiz	Listeli Nispi Temsil	Yarı-Başkanlık Sistemi
Romanya	Listeli Nispi Temsil	Yarı-Başkanlık Sistemi
Ruanda	Listeli Nispi Temsil	Yarı-Başkanlık Sistemi
Rusya	Paralel Sistem	Yarı-Başkanlık Sistemi
Sırbistan	Listeli Nispi Temsil	Yarı-Başkanlık Sistemi
Slovakya	Listeli Nispi Temsil	Yarı-Başkanlık Sistemi

Ülke	Seçim Sistemi	Hükümet Sistemi
Slovenya	Listeli Nispi Temsil	Yarı-Başkanlık Sistemi
Sri Lanka	Listeli Nispi Temsil	Başkanlık Sistemi
Surinam	Listeli Nispi Temsil	Başkanlık Sistemi
Şili	Listeli Nispi Temsil	Başkanlık Sistemi
Tacikistan	Paralel Sistem	Başkanlık Sistemi
Tanzanya	Paralel Sistem	Yarı-Başkanlık Sistemi
Tayvan	Paralel Sistem	Yarı-Başkanlık Sistemi
Tunus	Listeli Nispi Temsil	Yarı-Başkanlık Sistemi
Türkiye	Listeli Nispi Temsil	Başkanlık Sistemi
Türkmenistan	İki Turlu Sistem	Başkanlık Sistemi
Uganda	Tek İsimli (Dar Bölge) Tek Turlu	Başkanlık Sistemi
Ukrayna	Paralel Sistem	Yarı-Başkanlık Sistemi
Uruguay	Listeli Nispi Temsil	Başkanlık Sistemi
Venezuela	Paralel Sistem	Başkanlık Sistemi
Yeni Zelanda	Karma Üyeli Orantılı	Parlamentar Sistem
Yunanistan	Listeli Nispi Temsil	Parlamentar Sistem

Tablo 5: Çeşitli Ülkelerde Seçim Barajları¹⁵⁸

Ülke	Meclis Üye Sayısı ¹⁵⁹	Seçim Sistemi	Resmi Seçim Barajı	Barajla İlgili Diğer Hususlar
Afganistan	250	Devredilemez Tek Oy	Yok	
Almanya	598 ¹⁶⁰	Karma Üyeli Orantılı	%5 (Ulusal)	299 üye Çoğunluk Sistemiyle, geriye kalan üyeler ise Nispi Temsil Sistemiyle belirlenir. Bir parti dar bölgesi 3 seçim çevresinde milletvekili çıkarırsa ulusal barajı geçmiş sayılır.
Amerika Birleşik Devletleri	450	Tek İsimli Tek Turlu	Yok	
Angola	220	Listeli Nispi Temsil	Yok	
Arjantin	257	Listeli Nispi Temsil	%3 (Seçim Çevresindeki Kayıtlı Seçmenlerin)	Seçimlerde ülke çapında uygulanan bir baraj bulunmamaktadır.
Arnavutluk	140	Listeli Nispi Temsil	%3 (Seçim Çevresi)	İttifaklar için oran %5'tir. Ülke çapında uygulanan bir baraj bulunmamaktadır.

¹⁵⁸ Bu tablo, aşağıda künyesi verilen raporun ekler kısmında yer alan tabloların birleştirilmesi suretiyle oluşturulmuştur: Candan, K., Solak, M., Bilgin, M., Kaysal, A., *Dünyada Seçim Barajları*, TBMM Araştırma Hizmetleri Başkanlığı Raporu, Temmuz 2020, s.59-71.

¹⁵⁹ Çift meclisli parlamentolarda, yalnızca parlamentonun alt kanadı ya da birinci meclis olarak adlandırılan Temsilciler Meclisi seçimleri ve üye sayıları esas alınmıştır. Senato veya üst kamara olarak adlandırılan ikinci meclislere, üyeleri genel oy dışında farklı yöntemlerle belirlenebildiğinden çalışma kapsamında yer verilmemiştir.

¹⁶⁰ Kanundaki seçim sisteminden kaynaklı hükümler dolayısıyla artabilmektedir.

Ülke	Meclis Üye Sayısı	Seçim Sistemi	Resmi Seçim Barajı	Barajla İlgili Diğer Hususlar
Avustralya	151	Alternatifli Oy	Yok	
Avusturya	183	Listeli Nispi Temsil	Yalnızca Eyaletler Düzeyindeki Sandalyeler Dağıtılırken %4 (Ulusal)	Herhangi bir yerel seçim çevresinde en az bir milletvekili çıkarmaya hak kazanan parti listeleri barajı geçmiş sayılır. Yerel düzeyde ya da ulusal düzeydeki sandalyeler için baraj yoktur.
Azerbaycan	125	Tek İsimli Tek Turlu	Yok	
Bangladeş	350	Tek İsimli Tek Turlu	Yok	
Belçika	150	Listeli Nispi Temsil	%5 (Seçim Çevresi)	Ülke çapında uygulanan bir baraj bulunmamaktadır.
Birleşik Krallık (İngiltere)	650	Tek İsimli Tek Turlu	Yok	
Bolivya	130	Karma Üyeli Orantılı	%3 (Ulusal)	Ulusal baraj, Nispi Temsil Sistemiyle belirlenen 60 üye için geçerlidir.
Bosna Hersek	42	Listeli Nispi Temsil	%3 (Seçim Çevresi)	Ülke çapında uygulanan bir baraj bulunmamaktadır.
Botswana	65	Tek İsimli Tek Turlu	Yok	
Brezilya	513	Listeli Nispi Temsil	Yok	
Bulgaristan	240	Listeli Nispi Temsil	%4 (Ulusal)	

Ülke	Meclis Üye Sayısı	Seçim Sistemi	Resmi Seçim Barajı	Barajla İlgili Diğer Hususlar
Burkina Faso	127	Listeli Nispi Temsil	Yok	
Burundi	123	Listeli Nispi Temsil	%2 (Ulusal)	
Çad	188	Paralel Sistem	Yok	
Çekya	200	Listeli Nispi Temsil	%5 (Ulusal)	Söz konusu baraj iki partili ittifaklar için %10, üç partili ittifaklar için %15, dört ve daha yüksek sayıdaki partili ittifaklar içinse %20 'dir.
Danimarka	179	Listeli Nispi Temsil	40 Telafi Milletvekilliği için %2 (Ulusal)	Ülke çapında ya da seçim çevresi düzeyinde doğrudan uygulanan bir baraj bulunmamaktadır ancak seçim sistemi gereği toplamda 40 telafi milletvekilliği bulunmakta ve bu sandalyelerin dağıtımının hesaplanmasında yer alabilmek için bir partinin üç koşuldan en az birini sağlaması gerekmektedir: En az bir milletvekili kazanmış olmak, iki ya da üç bölgede toplamda en az bir milletvekili çıkaracak kadar oy almış olmak veya ülke çapında en az %2 oy almış olmak.

Ülke	Meclis Üye Sayısı	Seçim Sistemi	Resmi Seçim Barajı	Barajla İlgili Diğer Hususlar
Demokratik Kongo Cumhuriyeti	500	Paralel Sistem	%1 (Ulusal)	Ulusal baraj, Nispi Temsil Sistemiyle belirlenen 438 üye için geçerlidir.
Dominik Cumhuriyeti	190	Listeli Nispi Temsil	%1 (Ulusal)	
El Salvador	84	Listeli Nispi Temsil	Yok	
Endonezya	575	Listeli Nispi Temsil	%4 (Ulusal)	
Ermenistan	132	Listeli Nispi Temsil	%5 (Ulusal)	İttifaklar için oran %7'dir.
Estonya	101	Listeli Nispi Temsil	%5 (Ulusal)	
Fas	395	Listeli Nispi Temsil	%3 (Ulusal)	
Fiji	51	Listeli Nispi Temsil	%5 (Ulusal)	
Finlandiya	200	Listeli Nispi Temsil	Yok	
Fransa	577	İki Turlu Sistem	Adaylar ikinci tura katılabilmek için ilk turda seçim çevresindeki kayıtlı seçmenlerin oyunun en az %12,5'ini (1/8) almalıdır.	
Guatemala	160	Listeli Nispi Temsil	Yok	

Ülke	Meclis Üye Sayısı	Seçim Sistemi	Resmi Seçim Barajı	Barajla İlgili Diğer Hususlar
Guyana	65	Listeli Nispi Temsil	Yok	
Gürcistan	150	Listeli Nispi Temsil	%5 (Ulusal)	2020 seçimlerine özgü olarak baraj %3 olarak uygulanacak ve partilerin ittifak yapmalarına izin verilecektir.
Hırvatistan	151	Listeli Nispi Temsil	%5 (Ulusal)	
Hindistan	545	Tek İsimli Tek Turlu	Yok	
Hollanda	150	Listeli Nispi Temsil	1/150=%0,67 (Ulusal)	
Honduras	128	Listeli Nispi Temsil	Yok	
İrlanda	160	Devredilebilir Tek Oy	Yok	
İspanya	350	Listeli Nispi Temsil	%3 (Seçim Çevresi)	
İsrail	120	Listeli Nispi Temsil	%3,25 (Ulusal)	
İsveç	349	Listeli Nispi Temsil	39 Denkleştirici Sandalye için %4 (Ulusal) %12 (Seçim Çevresi)	39 denkleştirici sandalye yalnızca ülke çapında %4'ü geçen partilere dağıtılmaktadır. Seçim çevresi barajını (%12) geçen partiler ise o seçim çevresindeki sandalye dağıtımına hak kazanır.

Ülke	Meclis Üye Sayısı	Seçim Sistemi	Resmi Seçim Barajı	Barajla İlgili Diğer Hususlar
İtalya	630	Paralel Sistem	%3 (Ulusal)	Ulusal baraj, Nispi Temsil Sistemiyle belirlenen 386 üye için geçerlidir. İttifaklar için baraj % 10'dur. İttifak içindeki en az bir parti %3'ü geçmelidir. Ayrıca, %1'den az oy alan ittifak üyesinin oyları ittifaka dâhil edilmez.
İzlanda	63	Listeli Nispi Temsil	9 Denkleştirici Sandalye için %5 (Ulusal)	63 sandalyenin 54'ünün dağıtımında baraj uygulanmamaktadır. 9 denkleştirici sandalyenin dağıtımında %5'lik baraj uygulanmaktadır.
Jamaika	63	Tek İsimli Tek Turlu	Yok	
Japonya	465	Paralel Sistem	Yok	Dar bölgede bir adayın seçilmesi için oyların en az 1/6'sını (%16,6) alması gerekmektedir.
Kanada	338	Tek İsimli Tek Turlu	Yok	
Kazakistan	107	Listeli Nispi Temsil	%7 (Ulusal)	
Kenya	350	Tek İsimli Tek Turlu	Yok	

Ülke	Meclis Üye Sayısı	Seçim Sistemi	Resmi Seçim Barajı	Barajla İlgili Diğer Hususlar
Kırgızistan	120	Listeli Nispi Temsil	%7 (Ulusal) %0,7 (Seçim Çevresi)	Bir siyasi parti Parlamentoda 65'ten fazla üye ile temsil edilemez.
Kolombiya	166	Listeli Nispi Temsil	Yok	
Kongo Cumhuriyeti	151	İki Turlu Sistem	Yok	
Kore Cumhuriyeti (Güney Kore)	300	Karma Üyeli Orantılı Sistem	%3 (Ulusal)	253 üye Çoğunluk, 17 üye Nispi Temsil ile %3 baraj doğrultusunda tespit edilir. 30 üyelik denkleştirici sandalye olarak dağıtılır. Çoğunluk Sistemiyle belirlenen 5 seçim çevresinde seçimi kazanan parti barajdan muafır.
Kosova	120	Listeli Nispi Temsil	%5 (Ulusal)	100 üye için %5 baraj geçerli iken, ulusal azınlıklara verilen 20 sandalye için geçerli değildir.
Kosta Rika	57	Listeli Nispi Temsil	Yok	
Letonya	100	Listeli Nispi Temsil	%5 (Ulusal)	
Liberya	73	Tek İsimli Tek Turlu	Yok	
Litvanya	141	Paralel Sistem	%5 (Ulusal)	Ulusal baraj, Nispi Temsil Sistemiyle belirlenen 70 üye için geçerlidir. İttifaklar için baraj oranı %7'dir.

Ülke	Meclis Üye Sayısı	Seçim Sistemi	Resmi Seçim Barajı	Barajla İlgili Diğer Hususlar
Lübnan	128	Listeli Nispi Temsil	Yok	
Macaristan	199	Karma Üyeli Orantılı	%5 (Ulusal)	Ulusal baraj, Nispi Temsil Sistemiyle belirlenen 93 üye için geçerlidir. %10 (İki Parti İttifakı) %15 (İkiden fazla Parti İttifakı)
Malezya	222	Tek İsimli Tek Turlu	Yok	
Mali	147	İki Turlu Sistem	Yok	
Malta	65	Devredilebilir Tek Oy	Yok	
Meksika	500	Paralel Sistem	%3 (Bölgesel Baraj)	300 üye Çoğunluk Sistemi, 200 üye Nispi Temsil Sistemi ile seçilir. Bir parti oy oranına bakılmaksızın Parlamentoda 300'den fazla üye ile temsil edilemez. Bir parti ya da ittifak seçimde aldığı oy oranının %8 üzerinde temsil edilemez.

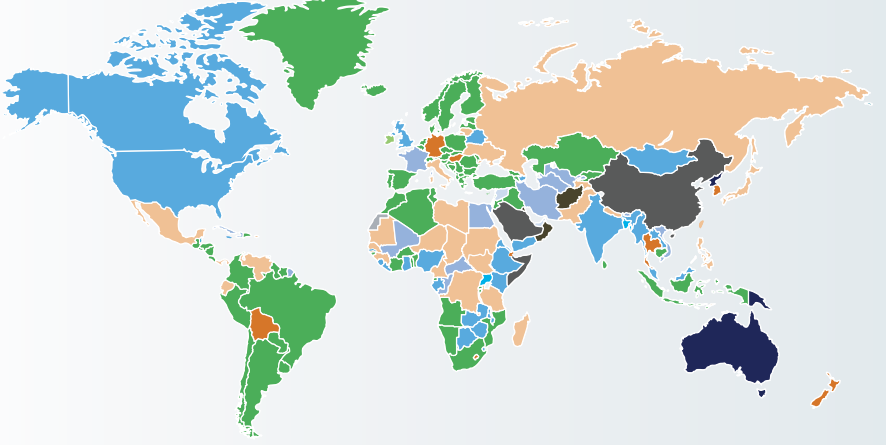
Ülke	Meclis Üye Sayısı	Seçim Sistemi	Resmi Seçim Barajı	Barajla İlgili Diğer Hususlar
Moldova	101	Listeli Nispi Temsil	%5 (Ulusal)	2017 yılında Paralel Sisteme geçilmiş olup 2019 seçimlerinde bu yöntem doğrultusunda sandalyeler belirlenmiştir. Seçimler sonrasında kabul edilen yeni düzenleme ile Listeli Nispi Temsile geçilmiş ve yeni baraj oranları belirlenmiş olup bir sonraki seçimlerde bu yöntem uygulanacaktır. Bağımsız adaylar için baraj %2, Parti İttifakları içinse %7'dir.
Mozambik	250	Listeli Nispi Temsil	Yok	
Nepal	275	Paralel Sistem	%3 (Ulusal)	Ulusal baraj, Nispi Temsil Sistemiyle belirlenen 110 üye için geçerlidir.
Nijerya	360	Tek İsimli Tek Turlu	Yok	
Nikaragua	92	Listeli Nispi Temsil	Yok	
Norveç	169	Listeli Nispi Temsil	%4 (Ulusal)	150 sandalye için baraj söz konusu değildir. Geriye kalan 19 sandalye denkleştirici sandalyeler olup ülke çapında %4'ten fazla oy almış partiler arasında dağıtılır.

Ülke	Meclis Üye Sayısı	Seçim Sistemi	Resmi Seçim Barajı	Barajla İlgili Diğer Hususlar
Orta Afrika Cumhuriyeti	140	İki Turlu Sistem	Yok	
Pakistan	342	Paralel Sistem	Yok	
Peru	130	Listeli Nispi Temsil	%5 (Ulusal)	En az 2 seçim çevresinde toplam 7 sandalye kazanan partiler barajı geçmiş sayılır.
Polonya	460	Listeli Nispi Temsil	%5 (Ulusal)	İttifaklar için baraj %8'dir.
Portekiz	230	Listeli Nispi Temsil	Yok	
Romanya	332	Listeli Nispi Temsil	%5 (Ulusal)	En az 4 seçim çevresinde %20 oy alan parti de barajı geçmiş sayılır. Siyasi ittifaklarda ve seçim ittifaklarında seçim barajı ilk eklenen parti için %3'lük, sonraki eklenen her parti için %1'lik artışla en fazla %10'a kadar çıkabilir.
Ruanda	80	Listeli Nispi Temsil	%5 (Ulusal)	Baraj bağımsız adaylar için de geçerlidir.
Rusya	450	Paralel Sistem	%5 (Ulusal)	Ulusal baraj, Nispi Temsil Sistemiyle belirlenen 225 üye için geçerlidir.
Sırbistan	250	Listeli Nispi Temsil	%3 (Ulusal)	Ulusal azınlıklar için baraj yoktur.
Slovakya	150	Listeli Nispi Temsil	%5 (Ulusal)	İttifaklar için %7

Ülke	Meclis Üye Sayısı	Seçim Sistemi	Resmi Seçim Barajı	Barajla İlgili Diğer Hususlar
Slovenya	90	Listeli Nispi Temsil	%4 (Ulusal)	
Sri Lanka	225	Listeli Nispi Temsil	%5 (Hem Ulusal hem Seçim Çevresi Bazında)	
Şili	155	Listeli Nispi Temsil	Yok	
Tacikistan	63	Paralel Sistem	%5 (Ulusal)	Ulusal baraj, Nispi Temsil Sistemiyle belirlenen 22 üye için geçerlidir.
Tayvan	113	Paralel Sistem	%5 (Ulusal)	Ulusal baraj, Nispi Temsil Sistemiyle belirlenen 34 üye için geçerlidir.
Tunus	217	Listeli Nispi Temsil	Yok	
Türkiye	600	Listeli Nispi Temsil	%10 (Ulusal)	Seçim ittifakı yapılması halinde, %10'luk barajın hesaplanmasında ittifak yapan siyasi partilerin aldıkları geçerli oyların toplamı esas alınır ve bu siyasi partiler için ayrıca baraj hesaplaması yapılmaz.
Ukrayna	450	Paralel Sistem	%5 (Ulusal)	Ulusal baraj, Nispi Temsil Sistemiyle belirlenen 225 üye için geçerlidir.

Ülke	Meclis Üye Sayısı	Seçim Sistemi	Resmi Seçim Barajı	Barajla İlgili Diğer Hususlar
Uruguay	99	Listeli Nispi Temsil	Yok	
Venezuela	167	Paralel Sistem	Yok	
Yeni Zelanda	120 ¹⁶¹	Karma Üyeli Orantılı	%5 (Ulusal) ya da bir seçim çevresini kazanmak	Parlamentoda sandalye dağılımı Nispi Temsil Sistemiyle belirlenirken 71 dar seçim çevresinde Çoğunluk Sistemi vardır. Dolayısıyla %5 baraj sadece 49 sandalyenin tespiti için geçerlidir.
Yunanistan	300	Listeli Nispi Temsil	%3 (Ulusal)	Bağımsız adaylar için de baraj geçerlidir. 50 sandalye en çok oyu alan partiye verilmektedir.

¹⁶¹ Kanundaki seçim sisteminden kaynaklı hükümler dolayısıyla artabilmektedir.

Seçim Sistemi	Ülke Sayısı	Oran
TİT: Tek İsimli (Dar Bölge) Tek Turlu	53	%22,7
İTS: İki Turlu Sistem	20	%8,6
SLÇ: Serbest Listeli Çoğunluk (Blok Oy)	9	%3,9
KLÇ: Kapalı Listeli Çoğunluk (Parti Blok Oy)	1	%0,4
AO: Alternatifli Oy (Tercihli Tek Turlu Sistem)	4	%1,7
LNT: Listeli Nispi Temsil	84	%36,1
DTO: Devredilebilir Tek Oy	2	%0,9
KÜO: Karma Üyeli Orantılı	9	%3,9
PS: Paralel Sistem	32	%13,7
DzTO: Devredilemez Tek Oy	4	%1,7
SO: Sınırlı Oy	1	%0,4
BS: Borda Sayımı	1	%0,4
Bilgi Yok	6	%2,6
Seçim Yapılmamaktadır	7	%3,0

ISBN: 978-605-2089-25-5
978-605-2089-26-2 (e-kitap)

TBMM ARAŞTIRMA HİZMETLERİ BAŞKANLIĞI

TBMM Ek Hizmet Binası, Atatürk Bulvarı No: 153 Bakanlıklar/ANKARA

Tel: 0 312 420 68 38 Faks: 0 312 420 78 00 e-posta: iletisim.armer@tbmm.gov.tr

https://www.tbmm.gov.tr/armer_eng/index.html